

Mehiläinen Oy
Tilinpäätös ja
toimintakertomus
1.1.-31.12.2017

MEHILÄINEN

Sisällysluettelo

Hallituksen toimintakertomus	3
Konsernitilinpäätös ja emoyrityksen tilinpäätös	
Konsernin tuloslaskelma	14
Konsernin laaja tuloslaskelma	15
Konsernin tase	16
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	18
Konsernin rahavirtalaskelma	19
Emoyrityksen tuloslaskelma	20
Emoyrityksen laaja tuloslaskelma	20
Emoyrityksen tase	21
Laskelma emoyrityksen oman pääoman muutoksista	23
Emoyrityksen rahavirtalaskelma	24
Liitetiedot	25
Voitonjakoehdotus ja allekirjoitukset	77
Tilintarkastuskertomus	78
Tunnusluvut	80

Hallituksen toimintakertomus 1.1.–31.12.2017

Mehiläisen liikevaihdon kasvu jatkui voimakkaana jo kolmatta vuotta peräkkäin. Mehiläinen-konsernin liikevaihto kasvoi 28,0 prosenttia edellisestä vuodesta 755,5 miljoonaan euroon. Kasvu oli kannattavaa ja tilikauden voitto lähes kolminkertaistui 37,4 miljoonaan euroon.

Liiketoiminta kehittyi myönteisesti uusien asiakkaiden, uusien yksiköiden perustamisen ja yritysostojen myötä. Kasvuun vaikuttivat muun muassa LähiTapiola-ryhmän kanssa kesäkuussa 2017 solmittu strateginen kumppanuus, NEO Terveys -konsernin ("NEO") hankinta toukokuussa 2017 ja Mehiläisen sosiaalipalveluiden erittäin vahvana jatkunut kehitys. Tulokseen vaikuttivat liikevaihdon kasvun lisäksi parantuneet käyttöasteet sosiaalipalveluissa, terveyspalveluiden operatiivisen tehokkuuden parantaminen sekä hankittujen yritysten onnistunut integrointi.

Mehiläisen asiakaskunta koostuu yksityisasiakkaista, yrityksistä ja yhteisöistä, vakuutusyhtiöistä sekä kunnista ja muista julkisista organisaatioista. Mehiläinen-konsernin terveyspalvelut kattavat Mehiläisen lääkäriasemat, työelämäpalvelut, sairaalat, julkisen terveydenhuollon palvelut sekä suun terveydenhoidon palvelut. Sosiaalipalveluihin kuuluvat lastensuojelupalvelut ja ikääntyneiden palvelut sekä mielenterveys- ja vammaispalvelut.

Mehiläisen asiakasmäärä jatkoi kasvuaan vuoden 2017 aikana. Yksityisasiakkaiden käynnit lääkärikeskuksissa ja hammaslääkäriasemilla kehittivät myönteisesti vaikeasta markkinatilanteesta huolimatta ja Mehiläisen markkinaosuus itse maksavien asiakkaiden keskuudessa parani edellisestä vuodesta KELA-tilastojen perusteella. Asiakasmäärään vaikutti merkittävästi myös yhteistyö ja kumppanuus LähiTapiolan kanssa, minkä odotetaan kasvattavan vakuutusasiakkaiden määrää myös vuonna 2018. Yhdessä LähiTapiolan kanssa Mehiläinen suunnittelee kehittävänsä vuoden 2018 aikana uusia innovatiivisia vakuutus- ja terveyspalveluita yhteisille asiakkaille.

Mehiläisen työterveyspalveluiden piirissä olevien henkilöiden määrä vuoden lopussa oli yli 350 000. Määrä kasvoi jo kolmatta vuotta peräkkäin. Mehiläinen sai nettomääräisesti yli 1 700 uutta yritysasiakasta ja yli 40 000 uutta henkilöasiakasta. Suurin osa kasvusta oli orgaanista, pieni osa tuli yritysostojen kautta.

Mehiläinen solmi vuoden 2017 aikana lukuisia uusia kunta-asiakkuuksia ja syvensi yhteistyötään monien nykyisten kunta-asiakkaidensa kanssa. Mehiläinen nousi markkinajohtajaksi vuonna 2017 käynnistyneissä sote-valinnanvapauskokeiluissa noin 30 prosentin osuudella sote-valinnanvapauskokeiluihin listautuneista asiakkaista. Kaiken kaikkiaan noin 150 000 suomalaista oli listattuna Mehiläisen julkisen palvelun Oma Lääkärisi -terveysasemille vuoden 2017 lopussa. Mehiläinen voitti vuoden aikana myös useita merkittäviä julkisen terveydenhuollon ulkoistussopimuksia. Lisäksi Mehiläinen onnistui erinomaisesti tammikuussa 2017 käynnistyneessä Siikalatvan kunnan sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisessa.

Mehiläisen sosiaalipalveluiden kasvu ja kehitys jatkuivat niin ikään vahvana vuoden 2017 aikana. Konserni avasi lähes 900 uutta hoivan asumispaikkaa uusia palvelukoteja rakennuttamalla ja pienten yritysostojen kautta. Mehiläinen panosti palvelukodeissaan erityisesti ateriapalveluiden laatuun ja kotien viihtyisyyteen. Vanhojen yksiköiden täyttöasteet kehittyivät myönteisesti ja uudet yksiköt täyttyivät odotusten mukaisesti. Orgaaninen kasvu oli vahvaa myös kotiin vietävien palveluiden ja perhehoidon puolella.

Vuoden 2017 aikana Mehiläinen-konserni panosti erityisesti terveyspalveluiden digitalisoinnin kehittämiseen sekä hoidon laadun ja vaikuttavuuden mittaamiseen. Konserni hyödynsi koneoppimista asiakaspalvelun tehostamisessa, otti käyttöön digitaalisen hoidon tarpeen arvioinnin ja käynnisti projektin tekoälyn hyödyntämiseksi työkykyriskien tunnistamisessa.

Mehiläinen investoi tilikaudella voimakkaasti kasvuun. Konserni teki lukuisia yritysostoja niin sosiaali- kuin terveyspalveluidenkin puolella, merkittävimpänä NEO Terveys Oy:n hankinta tytäryrityksineen toukokuussa 2017. Mehiläinen Oy:ön sulautunut NEO tarjosi Turussa ja Salossa yleis-, erikois- ja hammaslääkäripalveluita sekä muita asiantuntijapalveluita 38:lla lääketieteen erikoisalalla. NEO:lla on Turussa myös päiväkirurginen sairaala. Yritys- ja liiketoimintakauppoihin käytetty nettokassavirta oli konsernissa 65,5 miljoonaa euroa (2016: 41,1 miljoonaa euroa).

Mehiläinen avasi lukuisia uusia yksiköitä ja käynnisti merkittävän määrän uusien yksiköiden rakennusprojekteja vuodelle 2018 erityisesti hoiva-

palveluiden puolella. Konsernin tilikauden aikaiset bruttoinvestoinnit ilman yritysostoja olivat 20,6 miljoonaa euroa (2016: 18,0 miljoonaa euroa).

Vuoden 2018 aikana Mehiläinen odottaa laajentuvansa myös julkisesti rahoitetuissa erikoissairaanhoidon palveluissa yhteistyö- ja ostopalvelusopimusten kautta. Vuoden 2017 lopulla Mehiläinen julkisti yhteistyösopimuksen HUS:n kanssa ja osti sen myötä myös vähemmistöosuudet HUS:n tytäryrityksistä Orton Oy:stä ja HYKSin kliniset palvelut Oy:stä. Merkittäviä hankkeita vuonna 2018 ovat myös allianssi-mallilla toteutettava hyvinvointikeskus Tesoman alueella Tampereella sekä Mehiläinen Länsi-Pohja Oy palvelutuotannon suunniteltu käynnistyminen yhdessä Meri-Lapin kuntien kanssa.

Konsernin tunnusluvut

1 000 euroa	2017	2016	2015
Liikevaihto	755 544	590 090	505 245
Liikevaihdon kasvu %	28,0	16,8	31,1
Käyttökate (EBITDA)	84 954	55 942	45 153
% liikevaihdosta	11,2	9,5	8,9
Oikaistu käyttökate (EBITDA) ³⁾	92 797	64 358	50 086
% liikevaihdosta	12,3	10,9	9,9
EBITA	65 411	38 641	31 418
% liikevaihdosta	8,7	6,5	6,2
Oikaistu EBITA ³⁾	73 254	47 057	36 351
% liikevaihdosta	9,7	8,0	7,2
Liikevoitto	59 440	33 103	22 820
% liikevaihdosta	7,9	5,6	4,5
Tilikauden voitto	37 406	13 190	6 311
Liiketoiminnan nettorahavirta	61 336	30 387	31 001
Oman pääoman tuotto %	43,0	37,0	16,5
Sijoitetun pääoman tuotto %	14,0	9,7	12,3
Omavaraisuusaste %	18,3	13,7	0,8
Nettovelkaantumisaste (gearing) %	300,2	419,8	9 848,3
Korolliset nettovelat	316 840	287 012	294 785
Taseen loppusumma	576 396	498 089	384 712
Henkilöstö keskimäärin	5 888	4 502	3 798
Työsuhde-etuuksista aiheutuneet kulut	319 075	250 519	207 703

³⁾ Oikaistuun käyttökatteeseen ja EBITA:n sisältyvät oikaisut on esitetty tilinpäätöksen liitetiedossa 26. Vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin sisältyvät poikkeukselliset tavanomaiseen liiketoimintaan kuulumattomat tapahtumat, kuten yrityskauppoihin liittyvät kulut ja tuotot, joita ovat varainsiirtoverot, asiantuntijapalkkiot, ehdollisten vastikkeiden käyvän arvon muutokset ja muut kaupan seurauksena syntyneet kulut, liiketoimintojen integroimisesta ja toiminnan uudelleenjärjestelyistä aiheutuneet kulut, kuten toimipaikkojen yhdistelystä aiheutuneet kulut, tyhjiksi jääneistä toimitiloista tehdyt vuokratulvaraukset ja toiminnan tehostamiseen liittyvät kulut, sekä arvonalentumiset.

Enemmän tunnuslukuja on esitetty 'Konsernin taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut' -osiossa.

Emoyrityksen tunnusluvut

1 000 euroa	2017	2016	2015
Liikevaihto	416 440	379 496	376 263
Liikevaihdon kasvu %	9,7	0,9	-1,2
Käyttökate (EBITDA)	41 781	33 783	32 827
% liikevaihdesta	10,0	8,9	8,7
Liikevoitto	27 306	19 950	21 855
% liikevaihdesta	6,6	5,3	5,8
Tilikauden voitto	11 199	4 170	6 723
Oman pääoman tuotto %	15,9	11,7	15,7
Sijoitetun pääoman tuotto %	6,6	6,1	11,5
Omavaraisuusaste %	14,3	13,5	2,0
Korolliset nettovelat	353 806	302 872	268 077
Taseen loppusumma	536 614	471 838	382 185
Henkilöstö keskimäärin	2 094	2 004	2 416
Työsuhde-etuuksista aiheutuneet kulut	125 335	120 705	129 017

Liikevaihto

Mehiläinen-konsernin liikevaihto oli 755,5 miljoonaa euroa tilikaudella 2017 (2016: 590,1 miljoonaa euroa). Liikevaihdon 28,0 prosentin kasvua tukivat sekä orgaaninen kasvu uusiasiakashankinnan ja uusien yksiköiden perustamisen kautta että yritysostot. Liikevaihdon kasvu ilman yritysostoja oli 9,5 prosenttia. Orgaaninen kasvu koostui pääasiassa Siikalatvan kunnassa tammikuussa aloitetusta kokonaisulkoistuksesta, työterveydenhuollon asia-

kasmäärien kasvusta sekä uusista hoiva- ja terveyspalveluyksiköistä. Epäorgaanista kasvua tuli erityisesti edellisen vuoden elokuussa toteutetusta Mainio Vireen hankinnasta ja toukokuussa 2017 toteutetusta NEO Terveys -konsernin hankinnasta. Lisäksi konserni teki lukuisia pieniä yrityshankintoja. Emoyritys Mehiläinen Oy:n liikevaihto kasvoi 9,7 prosenttia 416,4 miljoonaan euroon (2016: 379,5 miljoonaa euroa).

1 000 euroa	Konserni	
	2017	2016
Liikevaihto		
Terveyspalvelut	502 110	415 236
Sosiaalipalvelut	253 434	174 853
Yhteensä	755 544	590 090

Terveyspalveluiden liikevaihdon kasvuun vaikuttivat vuoden 2017 alussa käynnistynyt Siikalatvan kokonaisulkoistus, Mehiläisen työelämäpalveluiden positiivinen kehitys, lääkärikeskusten tuottamien palveluiden arvon kasvu, NEO Terveys -konsernin hankinta toukokuussa 2017 sekä Mainio Vire -kaupassa hankitut kotiin vietävät palvelut.

Mehiläisen kesäkuussa LähiTapiolan kanssa tekemä sopimus pitkäaikaisesta yhteistyöstä käynnistyi odotusten mukaisesti. Sen odotetaan tukevan

merkittävästi Mehiläisen lääkärikeskus- ja sairaala-palveluiden kehittämistä ja palveluverkoston laajentamista. Julkisissa terveyspalveluissa Mehiläinen osallistuu palveluntuottajana käynnissä oleviin valtakunnallisiin valinnanvapauskokeiluihin. Mehiläinen osallistuu neljään valinnanvapauskokeiluun Hyvinkäällä, Hämeenlinnassa, Tampereella ja Jyväskylässä. Mehiläinen voitti myös useita merkittäviä julkisen terveydenhuollon ulkoistussopimuksia, suurimpana Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin kilpai-

lutuksen koskien alueen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palveluita. Länsi-Pohjan palvelutuotannon on tarkoitus alkaa kesäkuussa 2018.

Sosiaalipalveluiden liikevaihdon kasvua selittivät edellisenä vuonna toteutettujen Mainio Vireen ja MilaPron hankintojen myötä merkittävästi kasvaneet liiketoiminnan volyymit. Liikevaihtoa kasvattivat lisäksi uusien yksiköiden avaukset, käyttöasteiden kasvu lastensuojelussa ja mielenterveys- ja vammaispalveluissa sekä pienet yrityshankinnat. Mehiläinen käynnisti vuonna 2017 lukuisia uusien yksiköiden rakennusprojekteja, minkä seurauksena sosiaalipalveluiden asiakaspaikkojen lukumäärän odotetaan kasvavan merkittävästi vuonna 2018.

Tulos

Tilikauden käyttökate oli 85,0 miljoonaa euroa (2016: 55,9 miljoonaa euroa), kasvua 29,0 miljoonaa euroa. Käyttökateprosentti oli 11,2 prosenttia (2016: 9,5 prosenttia). Käyttökatteeseen sisältyi -7,8 miljoonaa euroa (2016: -8,4 miljoonaa euroa) vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä, jotka liittyivät lähinnä yrityshankintoihin ja niiden integrointiin sekä muihin toiminnan ja toimipisteverkoston uudelleenjärjestelyihin. Mehiläinen-konsernin vertailukelpoisuuteen vaikuttavista eristä oikaistu käyttökate oli 92,8 miljoonaa euroa (2016: 64,4 miljoonaa euroa), kasvua 28,4 miljoonaa euroa. Oikaistun käyttökateen osuus liikevaihdosta (oikaistu käyttökate %) oli 12,3 prosenttia (2016: 10,9 prosenttia). Käyttökateen merkittävää kasvua tukivat uusien asiakkuuksien ja yksiköiden tuoman kasvun lisäksi parantuneet käyttöasteet sosiaalipalveluissa, terveyspalveluiden operatiivisen tehokkuuden paraneminen ja ostettujen yritysten onnistunut integrointi. Mehiläinen-konsernin liikevoitto oli 59,4 miljoonaa euroa (2016: 33,1 miljoonaa euroa).

Emoyritys Mehiläinen Oy:n käyttökate oli 41,8 miljoonaa euroa (2016: 33,8 miljoonaa euroa) ja liikevoitto 27,3 miljoonaa euroa (2016: 20,0 miljoonaa euroa).

Konsernin tilikauden tulos oli 37,4 miljoonaa euroa (2016: 13,2 miljoonaa euroa). Rahoitustuotot ja -kulut olivat yhteensä -14,3 miljoonaa euroa (2016: -16,6 miljoonaa euroa). Mehiläinen-konsernin verot olivat -7,7 miljoonaa euroa (2016: -3,3 miljoonaa euroa). Emoyritys Mehiläinen Oy:n tilikauden tulos oli 11,2 miljoonaa euroa (2016: 4,2 miljoonaa euroa).

Rahavirta

Kannattavan ja vahvan kasvun tukemana Mehiläinen-konsernin tilikauden 2017 liiketoiminnan nettorahavirta oli 61,3 miljoonaa euroa (2016: 30,4 miljoonaa euroa). Käyttöpääoman muutos oli -1,6 miljoonaa euroa (2016: -6,5 miljoonaa euroa), mak-

setut nettorahoituskulut olivat -14,4 miljoonaa euroa (2016: -20,4 miljoonaa euroa) ja maksetut verot olivat -7,3 miljoonaa euroa (2016: -2,7 miljoonaa euroa).

Mehiläisen investointien nettorahavirta oli tilikaudella 2017 yhteensä -85,3 miljoonaa euroa (2016: -58,7 miljoonaa euroa). Tytäryritysten ja liiketoimintojen hankintojen nettorahavirta katsauskaudella oli -65,5 miljoonaa euroa (2016: -41,1 miljoonaa euroa) ja investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin olivat -20,6 miljoonaa euroa (2016: -18,0 miljoonaa euroa), koostuen suurelta osin investoinneista lääkärikeskusten laitteisiin ja tiloihin.

Konsernin rahavirta investointien jälkeen (liiketoiminnan nettorahavirta ja investointien rahavirta yhteensä) oli -23,9 miljoonaa euroa (2016: -28,3 miljoonaa euroa).

Rahoituksen nettorahavirta oli 16,3 miljoonaa euroa (2016: 37,2 miljoonaa euroa).

Taloudellinen asema

Mehiläinen-konsernin oma pääoma oli tilikauden 2017 lopussa 105,6 miljoonaa euroa (2016: 68,4 miljoonaa euroa) ja Mehiläinen Oy:n oma pääoma 76,7 miljoonaa euroa (2016: 63,9 miljoonaa euroa).

Konsernin rahavarat tilikauden 2017 lopussa olivat 32,0 miljoonaa euroa (2016: 39,6 miljoonaa euroa). Konsernin korolliset nettovelat tilikauden lopussa olivat 316,8 miljoonaa euroa (2016: 287,0 miljoonaa euroa). Konsernilla oli tilikauden 2017 lopussa käyttämättömiä sitovia rahoituslimittejä 60,5 miljoonaa euroa (2016: 29,4 miljoonaa euroa). Konserni täytti luottosopimuksen kovenanttiehdot 31.12.2017.

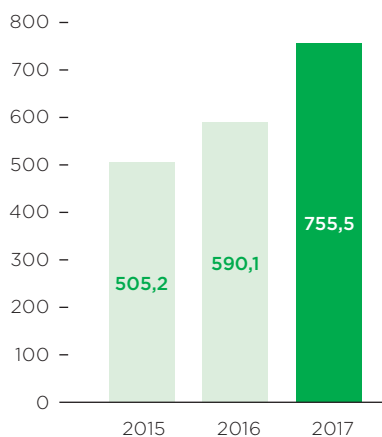
Mehiläinen-konsernin taseen loppusumma tilikauden 2017 lopussa oli 576,4 miljoonaa euroa (2016: 498,1 miljoonaa euroa). Konsernin nettovelkaantumisaste tilikauden 2017 lopussa oli 300,2 prosenttia (2016: 419,8 prosenttia). Tilikauden 2017 sijoitetun pääoman tuotto oli 14,0 prosenttia (2016: 9,7 prosenttia) ja oman pääoman tuotto 43,0 prosenttia (2016: 37,0 prosenttia).

Tilikauden aikana tapahtuneet muutokset konsernirakenteessa

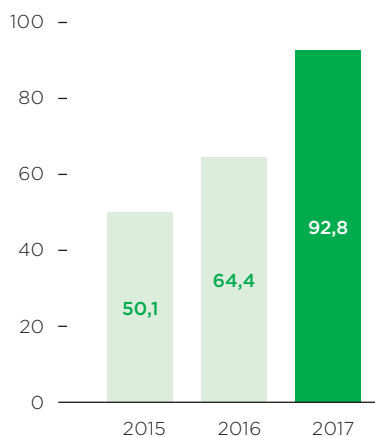
Mehiläinen-konserni osti 12.5.2017 NEO Terveys Oy:n tytäryrityksineen. NEO Terveys -konserniin kuuluivat tytäryritykset Neuro NEO Oy, NEO Healthcare International Ltd, Kritima Oy ja Kritima-Tec Oy. NEO tarjosi Turussa ja Salossa yleis-, erikois- ja hammaslääkäripalveluita sekä muita asian tuntijapalveluita 38:lla lääketieteen erikoisalalla. NEO:lla on Turussa myös päiväkirurginen sairaala. NEO:ssa työskenteli noin 300 terveydenhuollon ammattilaista. NEO Terveys -konsernin vuoden 2016 kokonaisliikevaihto oli 22,6 miljoonaa euroa.

Konserni

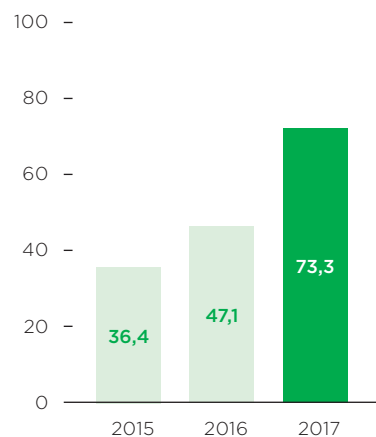
Liikevaihto Milj. euroa

Oikaistu käyttökate (EBITDA) Milj. euroa

Oikaistu EBITA Milj. euroa

Mehiläinen-konserni osti lääkärikeskus- ja työterveyspalveluita tarjoavat Kajaanin Lääkärikeskus Oy:n 1.4.2017, Kouvolan Lääkärikeskus Oy:n 14.11.2017 ja Lapin Lääkärikeskus Oy:n 31.12.2017, naistentautien erikoislääkäripalveluita tarjoavan Adenova Lääkärikeskus Oy:n 1.6.2017 ja hedelmöityshoitoja tarjoavan Väestöliiton klinikat Oy:n 6.4.2017 sekä Hangon Lääkäritalo ja Fysioterapia Oy:n lääkärikeskusliiketoiminnan 2.1.2017. Mehiläinen osti 50 prosenttia osakkuusyritys Kotkan Radiologikeskus Oy:stä 16.2.2017.

Mehiläinen-konserni hankki suunterveyden liiketoimintoja hammaslääkäri Saira Häkkiseltä 1.1.2017, Tomodent Oy:ltä 31.1.2017, hammaslääkäri Ulla Kanteliselta 1.2.2017, hammaslääkäri Irmeli Meriläiseltä 24.4.2017, Dentuno Oy:ltä 25.4.2017, Parodent Oy:ltä 25.4.2017 ja hammaslääkäri Ulla Holopaiselta 1.5.2017. Mehiläinen osti hammaslaboratoriopalveluita tarjoavan Vaasan Hammas Oy:n 1.5.2017.

Mehiläinen-konserni osti mielenterveyskuntoutujien asumispalveluita tarjoavat Kotinummi Oy:n 1.2.2017, Kiikan Palvelukoti Oy:n 1.3.2017, Hoivakoti Auringonnousu Oy:n 20.9.2017, Palvelutalo Kotiranta Oy:n 9.11.2017 ja Haapajärven Kimppakoti Oy:n 21.11.2017. Mehiläinen-konserni osti vammaisten asumispalveluita tuottavat Kormel Oy:n 3.4.2017 ja Perhe- ja Palvelukodit Suomalainen Oy:n 1.11.2017, mielenterveyskuntoutujien ja vammaisten asumispalveluita tuottavan Joutsan Kartanokoti Oy:n 4.9.2017 ja mielenterveyskuntoutujien ja ikääntyneiden asumispalveluita tuottavan

Itä-Suomen Hoitokodit -konsernin sekä konsernille kiinteistöjä vuokraavan ISH-Kiinteistöt Oy:n 31.10.2017. Itä-Suomen Hoitokodit -konserniin kuuluvat Itä-Suomen Hoitokodit Oy ja Toivonlahti Oy. Mehiläinen-konserni osti ikääntyneiden asumispalveluita tuottavat SAP-Care Oy:n 1.7.2017, Elämäntalo Oy:n 26.10.2017 ja Hoivakoti Atzalea Oy:n 27.10.2017.

Mehiläinen-konserni hankki lastensuojelupalveluita tarjoavan Etelä-Suomen Sijaishuoltopalvelut ESSI Oy:n liiketoiminnan 1.5.2017, Kymen Nuorten Asema Oy:n 19.6.2017 ja Terapeuttinen hoito- ja kasvuyhteisö La Casa Gialla Oy:n lastensuojeluliiketoiminnan 1.7.2017.

Mehiläinen Oy allekirjoitti sopimuksen Amfident Oy:n Espoonlahden Hammaslääkäriaseman liiketoiminnan ostosta 27.9.2017 ja Pantomo Oy:n hammaslääketieteellisen röntgentutkimuksen liiketoiminnan ostosta 7.11.2017. Kaupat toteutuivat 1.1.2018. Mehiläinen-konserni allekirjoitti sopimuksen Invalidiliiton Asumispalvelut Oy:n (Validia Asuminen) ikääntyneiden asumispalveluiden Hämeenlinnan, Kuopion ja Vantaan liiketoimintojen ostosta 30.10.2017. Kauppa toteutui 1.2.2018.

Mehiläinen Oy myi omistamansa MV Partners Oy:n osakkeet 1.6.2017. Osakkeiden myynnillä ei ollut olennaista vaikutusta konsernin raportoituihin lukuihin.

Mehiläinen yksinkertaisti konsernirakennettaan purkamalla ja fuusioimalla tytäryrityksiään seuraavasti:

Yritys	Fuusioitunut / purettu	Fuusio- / purkupäivä
Malmin Torin Hammaslääkärit Oy	Fuusioitunut Mehiläinen Oy:öön	28.2.2017
Iisalmen Hammaspaikka Oy	Fuusioitunut Mehiläinen Oy:öön	28.2.2017
Kotkan Lääkärikeskus Oy	Fuusioitunut Mehiläinen Oy:öön	28.2.2017
Kotkan Leikkaussali Oy	Fuusioitunut Mehiläinen Oy:öön	28.2.2017
Ilmaria Oy	Fuusioitunut Familiar Oy:öön	31.3.2017
Kauhavan Mummola Oy	Fuusioitunut Mehiläinen Hoivapalvelut Oy:öön	31.5.2017
Kotinummi Oy	Fuusioitunut Mehiläinen Oy:öön	30.6.2017
Mehiläinen Hammashoitopalvelut Oy	Fuusioitunut Mehiläinen Oy:öön	31.8.2017
Tapiolan Hammaslääkäriasema Oy	Fuusioitunut Mehiläinen Oy:öön	31.8.2017
Kiinteistöosakeyhtiö Kuoreniemen Suvi	Fuusioitunut MilaPro Oy:öön	30.9.2017
Vaasan Hammas Oy	Fuusioitunut Mehiläinen Oy:öön	31.10.2017
NEO Terveys -konserni	Fuusioitunut Mehiläinen Oy:öön	31.10.2017
ITTE Imatran Tutkimus ja Terveys Oy	Purkautunut	14.11.2017
Kotkan Radiologikeskus Oy	Purkautunut	14.11.2017
Kajaanin Lääkärikeskus Oy	Purkautunut	14.11.2017
Adenova Lääkärikeskus Oy	Fuusioitunut Mehiläinen Oy:öön	5.12.2017

Hallinto

YRITYKSEN HALLITUS, YHTIÖKOKOUS JA TILINTARKASTAJAT

Mehiläinen Oy:n hallitukseen kuuluivat tilikaudella 2017 Mikael Aro (puheenjohtaja), Anders Borg, Oskari Eskola 2.10.2017 asti, Eveliina Huurre, Young Kim 2.10.2017 alkaen, Petri Parvinen, Jan Pomoell 7.2.2017 alkaen, Peder Prahll 7.2.2017 asti, Arja Talma 7.2.2017 alkaen ja Hans Årstad. 31.12.2017 yrityksen hallituksen jäsenistä oli naisia 37,5 prosenttia ja miehiä 62,5 prosenttia.

Hallitus on asettanut kolme valiokuntaa, jotka ovat tarkastusvaliokunta, palkitsemisvaliokunta ja sopimusvaliokunta. Hallituksen tarkastusvaliokuntaan kuuluivat katsauskaudella Oskari Eskola (puheenjohtaja 7.2.2017 asti) 2.10.2017 asti, Young Kim 2.10.2017 alkaen, Arja Talma 7.2.2017 alkaen (puheenjohtaja) ja Hans Årstad. Palkitsemisvaliokunnan jäsenet olivat Mikael Aro (puheenjohtaja), Anders Borg, Jan Pomoell 7.2.2017 alkaen ja Peder Prahll 7.2.2017 asti. Sopimusvaliokuntaan kuuluivat Eveliina Huurre (puheenjohtaja) 8.6.2017 alkaen, Hans Årstad (puheenjohtaja 8.6.2017 asti), Oskari Eskola 2.10.2017 asti ja Jan Pomoell 2.10.2017 alkaen.

Mehiläinen Oy:n ylimääräisen yhtiökokouksen 7.2.2017 ja varsinaisen yhtiökokouksen 8.6.2017 päätösten mukaan hallituksen jäsenille maksetaan palkkiot seuraavasti: hallituksen puheenjohtajalle maksetaan 120 000 euroa vuodessa, hallituksen riippumattomille jäsenille 35 000 euroa vuodessa ja muille jäsenille 17 500 euroa vuodessa. Lisäksi hallituksen tarkastusvaliokunnan puheenjohtajalle

maksetaan tehtävästä erillinen palkkio 50 000 euroa vuodessa ja sopimusvaliokunnan puheenjohtajalle 20 000 euroa vuodessa.

Mehiläinen Oy:n toimitusjohtajana toimii Janne-Olli Järvenpää.

Yrityksen tilintarkastajana toimii Ernst & Young Oy, jonka ilmoittamana päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Mikko Ryttilähti.

Lähipiiritapahtumat sisältäen ylimmän johdon palkkiot sekä rahalainat, vastuut ja vastuusitoumukset lähipiiriin kuuluville on esitetty tilinpäätöksen liitetiedossa 24.

YLEISET TOIMINTAPERIAATTEET JA POLITIIKAT

Vuonna 2017 päätettiin yleisten toimintaperiaatteiden (Code of Conduct) käyttöönotosta ja päivitettiin useita toimintaa tarkemmin ohjaavia politiikkoja, joita olivat henkilöstöpolitiikka, laatupolitiikka, tietosuojaja tietoturvapolitiikka, viestintäpolitiikka, hankintapolitiikka, riskienhallintapolitiikka sekä veropolitiikka.

Mehiläisen yleiset toimintaperiaatteet kattavat myös lahjonnan ja korruption torjuvat periaatteet. Yrityksen toimintaperiaatteiden ja politiikkojen mukaisen toiminnan toteutumista seurataan Mehiläisen johtamisjärjestelmän mukaisin toimintokohtaisiin johto- ja ohjausryhmin. Lisäksi toimintaperiaatteiden toteutumista seurataan sisäisillä ja ulkoisilla auditoinneilla.

Osana sisäistä valvontaa päätettiin ottaa käyttöön väärinkäytösten ilmoituskanava.

Riskit ja liiketoiminnan epävarmuustekijät

Mehiläinen toimii voimakkaasti säännellyllä toimialalla. Muutokset sosiaali- ja terveystaloudellisuudesta koskevassa lainsäädännössä luovat yritykselle sekä mahdollisuuksia että riskejä.

Mehiläisellä on pitkiä vuokra- ja asiakassopimuksia, kuten kuntien kanssa tehtäviä ostopalvelusopimuksia rajoitetuin hintatarkistusehdoin. Nämä mahdollistavat toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen, mutta niiden kannattavuudesta pitkällä aikavälillä ei ole varmuutta. On mahdollista, että esimerkiksi työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut tai palveluiden kysyntä tietyssä yksikössä kehittyvät oletettua huonommin ilman, että muutoksiin on pystytty varautumaan sopimuksen ehtoissa.

Yksityisrahoitteisten palveluiden kysyntään voivat vaikuttaa negatiivisesti yleisen taloudellisen tilanteen heikkeneminen ja työllisten määrän pieneneminen. Myös kilpailijoiden ja julkisen sektorin toimilla voi olla vaikutusta yritykseen. Kiristytvä kilpailu lisää hinnoittelupainetta ja vaikeuttaa asiakashankintaa.

Toimintaedellytyksiin vaikuttaa terveys- ja sosiaalipalveluiden ammattihenkilöiden saatavuus koskien sekä yrityksen yksiköissä toimivia itsenäisiä ammatinharjoittajia että työntekijöitä. Tämä saattaisi asettaa rajoituksia yrityksen liiketoiminnan kasvulle ja luoda kustannuspaineita. Mehiläinen panostaa henkilöstön kehittämiseen sekä hyvinvointiin ja on tutkimusten mukaan houkutteleva työnantaja.

Toiminnan laajenemisesta ja yritysostoista aiheutuu riskejä, joita hallitaan panostamalla hankittujen yritysten integraatioihin, standardoituihin prosesseihin ja toimintatapoihin sekä muutosten läpivientiin.

Potilas-, tieto- ja asiakasturvallisuus ovat terveys- ja sosiaalipalveluiden perusta. Tietojärjestelmien toimivuus ja tietoturva ovat tärkeitä sekä asiakastyössä että tukitoiminnoissa. Niihin liittyviä riskejä hallitaan sekä teknisin keinoin että käyttäjien koulutuksin.

Konsernin toimintaan liittyy rahoituksellisia riskejä, kuten likviditeetti-, korko- ja luottoriskejä sekä vahinkoriskejä. Mehiläinen pyrkii varautumaan näihin muun muassa rahoitustarpeiden ennakoimalla, pitkäaikaisten rahoitussopimusten, mahdollisten korkosuojausten, vastapuoliriskianalyysointien sekä vakuutusten avulla.

Riskienhallinta

Mehiläisen itse asettamien vaatimusten ja tavoitteiden lisäksi sosiaali- ja terveystaloudellisuus on säännelty toimiala, johon liittyy lupia, rekisteröintejä ja viranomaisvalvontaa.

Konsernin riskienhallinnan prosessi ja vastuut on kuvattu konsernin riskienhallintapolitiikassa. Taloudelliset riskit on raportoitu tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Yrityksen toimintaan liittyviä strategisia ja operatiivisia riskejä sekä vahinkoriskejä hallitaan prosessien sekä toimintamallien jatkuvalla seurannalla ja kehittämisellä. Toiminnan laadun seuranta ja toimintaan liittyvien riskien hallinta on osa Mehiläisen johtamisjärjestelmää.

Toimintaa valvotaan Mehiläisen omalla sisäisellä valvonnalla, ostetulla sisäisen tarkastuksen palvelulla ja viranomaisten toimesta. Riskienhallintaan käytetään myös sisäisiä ja ulkoisia auditointeja, palautejärjestelmää sekä vaaratilanneraportointia.

Muut kuin taloudelliset tiedot

LAATU JA TURVALLISUUS

Asiakastyytyväisyys

Mehiläisen lääkärikeskuksissa, sairaaloissa ja Hammas Mehiläisen asemilla asiakastyytyväisyyttä mitataan jatkuvalla NPS-asiakaskokemusmittauksella. NPS-indeksi voi vaihdella välillä -100 ja +100, ja NPS-indeksiä pidetään erinomaisena, kun se on yli 50. Vuonna 2017 Mehiläisen lääkärikeskusten, sairaaloiden ja Felicitas Mehiläinen -lapsettomuusklinikoiden NPS-indeksi oli kokonaistasolla 88, sairaaloiden 94 ja Hammas Mehiläisen 89. Vastauksia Mehiläisen mittaukseen saatiin 123 455 kappaletta, sairaaloiden mittaukseen 4 410 ja Hammas Mehiläisen mittaukseen 22 356.

Mehiläisen Työelämäpalveluiden päättäjäsiakkaiden asiakastyytyväisyyttä mitataan verkkokyselyllä ja puhelinhaastattelulla keväisin ja syksyisin sekä jatkuvan ohjausryhmäkyselyn avulla. Vuonna 2017 niihin saatiin yhteensä 2 018 vastausta.

Asiakkaita osallistetaan Mehiläisen toiminnan ja palveluiden kehittämiseen Asiakasraati-verkkopaneelissa. Vuonna 2017 raadissa oli mukana 9 813 Mehiläisen asiakasta. Paneelikyselyihin saatiin 66 933 vastausta.

Potilas- ja asiakasturvallisuus

Mehiläisen palvelut perustuvat näyttöön perustuvaan lääketieteeseen sekä hyviin hoiva- ja toimintakäytäntöihin. Potilas- ja asiakasturvallisuudella tarkoitetaan kaikkien Mehiläisessä toimivien ammattihenkilöiden, Mehiläisen yksiköiden ja konsernin periaatteita sekä toimintakäytäntöjä, joilla varmistetaan potilaiden ja sosiaalipalveluiden asiakkaiden terveyden-, sairaanhoidon sekä hoivapalveluiden turvallisuus. Potilasturvallisuus voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen: hoidon turvallisuuteen, lääkehoidon turvallisuuteen ja laiteturvallisuuteen.

Mehiläisessä on käytössä HaiPro-työkalu potilas- ja asiakasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien ilmoittamiseen ja raportointiin. HaiPro-raportointijärjestelmä on tarkoitettu organisaation toiminnan kehittämiseen. Järjestelmällisen ja helpokäyttöisen raportointimenettelyn avulla käyttäjät voivat hyödyntää vaaratapahtumista saatavat opit ja organisaation johto saa tietoa esimerkiksi koulutuksen tai ohjeistusten riittävydestä sekä toimenpiteiden vaikutuksista.

Vaaratapahtumien ilmoittamisen tarkoituksena on parantaa potilas-, asiakas- ja henkilöturvallisuutta virheistä oppimalla sekä jakamalla tietoa hyvistä turvallisista käytännöistä. Järjestelmään kertyvän tiedon avulla ymmärretään paremmin, millaisia vaaratapatumia Mehiläisen toiminnassa syntyy, miksi ne syntyvät ja kuinka vaaratapahtuman toistuminen voidaan ehkäistä. Mehiläisellä on käytössä myös palautekanava sekä erillinen valituskanava, jonka kautta potilaat voivat ilmaista tyytymättömyytensä hoitoon.

Vuonna 2017 Potilasvakuutuskeskus käsitteli kaikkiaan 164 Mehiläisen terveystietopalveluista Potilasvakuutuskeskukseen tehtyä ilmoitusta. Näistä 46:ssa todettiin olevan korvattava potilasvahinko. Mehiläisen terveystietopalveluista korvattujen potilasvahinkojen osuus on noin 10 prosenttia kaikista yksityissektorilla korvatuista potilasvahingoista, mikä on huomattavasti alhaisempi kuin Mehiläisen yleinen markkinaosuus. Suun terveydestä tehtiin vastaavasti 33 ilmoitusta ja korvattavia potilasvahinkoja oli 13.

Vaikuttavuus

Mehiläinen panostaa laatuun ja hoidon vaikuttavuuteen. Mehiläisessä työskentelevät ammattilaiset kirjaavat laatuun ja hoidon vaikuttavuuteen liittyviä asioita päivittäisen työnsä yhteydessä ja näin mittaaminen on kiinteä osa työn arkea. Vaikuttavuuden todentamisessa käytetään hyväksi dataa ja analytiikkaa, ja seurattavia mittareita ovat muun muassa Käypä hoito -suositusten mukaiset laboratoriotulokset ja muut fysiologiset mittaukset, oiremittarit sekä asiakkaiden kokemus vaikuttavuudesta. Alla esimerkkejä tutkitusta hoidon vaikuttavuudesta Mehiläisen terveys- ja sosiaalipalveluissa:

- Espoon Oma Lääkärisi -asemilla saatiin vuonna 2017 hyviä tuloksia diabeetikoiden hoidossa. Vuoden 2017 aikana sokeritasapainonsa suhteen hoitotavoitteessa olevien määrä kasvoi 14 prosentilla edellisvuoteen verrattuna.
- Oma Lääkärisi Säynätsalossa tuloksia saavutettiin erityisesti sepelvaltimotautipotilaiden hoidossa. Vuonna 2017 LDL-kolesterolin suhteen hoito-

tasapainossa oli 32 prosenttia enemmän potilaita kuin ennen toiminnan aloittamista.

- Ikääntyneiden palvelukodeissa panostettiin kehittämistoimenpiteenä muun muassa ravinnon laatuun. Tahattoman painonlaskun esiintyvyys on vähentynyt tasaisesti ja Mehiläisen yksiköissä esiintyvyys 6,4 prosenttia alitti vuonna 2017 valtakunnallisen keskiarvon 7,4 prosenttia.
- Mielenterveyskuntoutujien palvelukodeissa viimeisimmässä asukaskyselyssä 87 prosenttia vastaajista koki kuntoutuvansa Mehiläisen tuella. Erinomaiseen tulokseen vaikutti muun muassa asiakkaiden kokemus henkilöstöltä arjen toimintoihin saamansa tuen riittävydestä.

Mehiläinen-konsernissa tutkimus- ja kehitystoiminta painottui terveystietopalveluiden digitalisoinnin kehittämiseen. Digitaaliset palvelut luovat uusia kanavia Mehiläisen palveluiden käyttöön, parantavat asiakaskokemusta ja tehostavat palveluprosesseja. Yksi keskeisistä yrityksessä kehitetyistä digitaalisista palveluista on OmaMehiläinen-sovellus, joka mahdollistaa muun muassa nopean ja helpon pääsyn omiin terveystietoihin, ajanvarauksen omalta puhelimelta, sähköisen reseptin uusimisen sekä ympärivuorokautisen viestiyhteyden terveydenhuollon ammattilaisiin. Mehiläisen sijoitukset tutkimus- ja kehitystoimintaan olivat 1,9 miljoonaa euroa vuonna 2017 (2016: 1,2 miljoonaa euroa).

TIETOSUOJA JA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY

Mehiläisen tietoturvalähtöisen tavoitteena on turvata Mehiläisen ja sen asiakkaiden sekä yhteistyökumppaneiden tietojen luottamuksellisuus, eheys ja käytettävyys. Mehiläisessä käsitellään päivittäin suuria määriä potilastietoja, sosiaalipalveluiden asiakastietoja sekä muita henkilötietoja. Henkilötietojen oikea ja huolellinen käsittely on keskeinen osa yrityksen päivittäistä laadun- ja riskienhallintaa.

Tietoturvalähtöisen tavoitteena on myös estää tietojen ja tietojärjestelmien luvaton käyttö ja muuttaminen sekä minimoida mahdolliset vahingot. Tietoturvaan ja -suojaan liittyvät vaatimukset ja vastuut ovat osa Mehiläisen johtamisjärjestelmää ja sisältyvät olennaisena osana yrityksen kaikkien toimintaan.

Suomen ja Euroopan Unionin tietosuojalait ovat uudistumassa. EU:n yleistä tietosuojasetusta sovelletaan 25.5.2018 alkaen kaikissa EU:n jäsenmaissa. Tietosuojasetusta (General Data Protection Regulation, GDPR) sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkien henkilötietojen käsittelyyn. Vuoden 2017 aikana keskeisin tietoturva- ja -suojaa koske-

va hanke Mehiläisessä oli valmistautuminen vastaamaan tietosuoja-asetuksen edellyttämään oletusarvoiseen ja sisäänrakennettuun tietosuojaan sekä osoitusvelvollisuuden dokumentointiin. Hanke valmistuu kaikkien vaatimusten osalta vuoden 2018 ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Mehiläinen-konsernin tietosuojavastaavana toimii lääketieteellinen johtaja Jarmo Karpakka.

YMPÄRISTÖASIAT

Mehiläisen ympäristöpolitiikan peruseriaatteena on, että Mehiläinen pyrkii kaikessa toiminnassaan ennaltaehkäisemään mahdollisia ympäristöön kohdistuvia haittavaikutuksia ja näin edistämään kestävä kehityksen periaatetta valtakunnallisella tasolla. Mehiläinen panostaa tällä hetkellä voimakkaasti sähköisiin palveluihin ja prosesseihin, jotka osaltaan pienentävät ympäristöön kohdistuvaa kuormitusta. Konsernin toiminnan ympäristövaikutukset tulevat lähinnä jätehuollosta, ostojen logistiikasta ja matkustamisesta. Ympäristöasiat ovat osa Mehiläisen johtamis- ja laatu järjestelmää. Mehiläinen noudattaa voimassa olevaa ympäristölainsäädäntöä ja ETJ+ -energiatehokkuusjärjestelmän vaatimuksia. Henkilöstön sitoutuminen ympäristövastuuseen on keskeinen edellytys ympäristötyön onnistuneelle toteutukselle.

Mehiläisen toiminta on Inspecta Sertifi Oy:n toimesta sertifioitu osoituksena siitä, että palvelu vastaa ISO 9001 ja ISO 14001 laatu- ja ympäristöstandardien sekä ETJ+ -energiatehokkuusjärjestelmän asiakas- ja lainsäädäntövaatimuksia. Sertifiointin piirissä ovat Mehiläisen lääkärikeskus-, sairaala- ja työelämäpalvelut sisältäen laboratorio-, kuvantamis- ja fysioterapiatoiminnot sekä suun terveyden palvelut. Sertifiointin piirissä ovat myös mielen-terveyskuntoutujien asumis- ja kuntoutuspalvelut ja työtoiminta, ikääntyneiden asumispalvelut, lastensuojelun asumis- ja sijaishuollon palvelut sekä konsernipalvelut ja konsernin johtamisjärjestelmä. Ympäristösertifiointi kattaa suurimman osan toimipisteistä ja 1-2 kertaa vuodessa toteutettavien auditointien myötä uusia yksiköitä liitetään sertifiointin piiriin.

TYÖNTEKIJÄT JA AMMATINHARJOITAJAT

Mehiläinen tarjoaa laajasti erilaisia työmahdollisuuksia sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille yli 360 toimipisteessään ympäri Suomen. Mehiläinen pyrkii olemaan kaikissa tilanteissa vastuullinen työnantaja. Palveluiden ytimessä ovat asiantuntijoiden tieto, taito ja kokemus. Mehiläinen panostaa korkeaan ammattitaitoon ja laatuun sekä oman osaamisen kehittämiseen erityisesti koulutuksen ja työkierron kautta. Mehiläinen työllistää laajasti eri

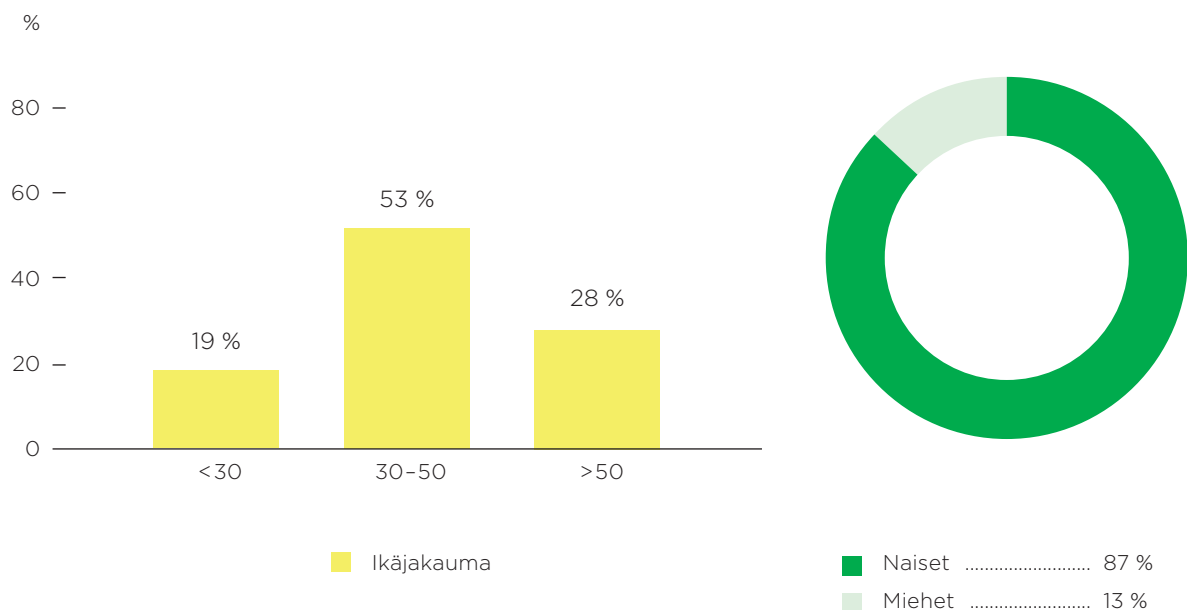
alojen huippuosaajia ja tarjoaa ammattilaisille merkityksellistä työtä työuran kaikkiin vaiheisiin. Terveystieteiden ja hoitohenkilöstön saatavuus ja tähän liittyvä lääkärivaje on Mehiläisen henkilöstöön liittyvä riski, joka vaikuttaa yleisellä tasolla myös koko terveydenhuoltoalaan.

Konsernin henkilöstömäärä kokoaikaisina lasketuna oli tilikauden aikana keskimäärin 5 888 (2016: 4 502) ja emoyrityksen 2 094 (2016: 2 004). Tilikauden lopussa henkilöstön määrä oli 6 393 (2016: 5 380). Lisäksi tilikauden lopussa Mehiläinen-konsernissa työskenteli 3 785 itsenäistä ammatinharjoittajaa (2016: 2 779). Konsernin henkilöstömäärän lisäys liittyy pääosin yrityskauppojen myötä konserniin tulleeseen henkilöstöön. Osa-aikaiset työntekijät huomioiden konserni työllistää yhteensä 14 397 työntekijää ja itsenäistä ammatinharjoittajaa.

Investointien ja orgaanisen kasvun ansiosta Mehiläinen arvioi rekrytoivansa yli 1 000 uutta terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden ammattilaista vuoden 2018 aikana ja on näin osaltaan vaikuttamassa työllisyystilanteen parantumiseen eri puolilla Suomea.

Työsuhde-etuuksista aiheutuneet kulut olivat konsernissa 319,1 miljoonaa euroa (2016: 250,5 miljoonaa euroa) ja emoyrityksessä 125,3 miljoonaa euroa (2016: 120,7 miljoonaa euroa).

Konsernin ikä- ja sukupuolijakauma vuonna 2017

TYÖTURVALLISUUS

Työturvallisuutta seurataan konsernitasolla muun muassa työ- ja työmatkatapaturmien sekä niistä aiheutuneiden sairauspoissaolojen lukumäärien perusteella.

Tapahtuneista työtapaturmista kaikki olivat laadultaan ei-vakavia, kuten pintahaavoja tai venähdyksiä. Tapaturmista 21 prosenttia tapahtui kodin ja työpaikan välisillä matkoilla, 2 prosenttia työmatkoilla ja 77 prosenttia työpaikalla.

Työturvallisuus

	2017	2016
Työtapaturmien kokonaismäärä	476	497
Vakavien työtapaturmien lukumäärä	0	0
Työtapaturmista korvatut sairauspoissaolopäivät	2 728	3 716
Työtapaturmista korvatut sairauspoissaolopäivät/tehdyt työpäivät %	0,18	0,33

IHMISOIKEUDET

Mehiläinen kunnioittaa kansainvälisiä ihmisoikeuksia kaikessa toiminnassaan. Toiminnan luonteesta johtuen Mehiläisen henkilöstö on jatkuvasti vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa. Vuorovaikutustilanteissa henkilöstön tulee kohdella asiakkaita kunnioittavasti noudattaen samalla soveltuvia lakeja ja määräyksiä sekä Mehiläisen arvoja ja yleisiä toimintaperiaatteita. Mehiläisen yleiset toimintaperiaatteet vaativat kohtamaan asiakkaan yksilöl-

lisesti ja kokonaisvaltaisesti, kohtelemaan kaikkia yhdenvertaisesti sekä asettamaan potilaan turvallisuuden aina etusijalle. Sosiaali- ja terveystieteiden ala on tarkasti säännelty ja seurattu ala, minkä vuoksi Mehiläisen toiminnan vaikuttavuutta, vaikutuksia ja turvallisuutta seurataan tarkasti.

Mehiläisen yleisten toimintaperiaatteiden mukaisesti korruptio, lahjonta tai kilpailua vääristävä toiminta eivät ole hyväksyttäviä. Liiketoiminnan

riskienhallinnan prosessi kattaa korruptionvastaisuuden ja lahjontaan liittyvät kysymykset.

Mehiläisen yleiset toimintaperiaatteet, jotka päivitettiin vuonna 2017, jalkautetaan vuoden 2018 aikana, mikä entisestään vahvistaa Mehiläisen arvoja sen liiketoiminnassa.

Vireillä olevat merkittävät riita-asiat

Mehiläinen Oy:llä on keskeneräinen riita-asia verottajan kanssa koskien Ambea Finland AB:n Suomen sivuliikkeelle verovuosina 2006–2012 allokoitujen korkokulujen verovähennyskelpoisuutta. Mikäli veroriita päättyisi verottajan hyväksi, yritys joutuisi maksamaan myös veronlisäykset veronmaksun myöhästymisen seurauksena. Yrityksen arvion mukaan tuloverot, veronkorotukset ja veronlisäykset olisivat 13.12.2017 yhteensä noin 13,3 miljoonaa euroa. Verovaroista ei kuitenkaan ole kirjattu, koska yrityksen näkemyksen mukaan veroriita tullaan todennäköisesti voittamaan. Lisätietoja riita-asiasta on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 9.

Laajaan liiketoimintaansa liittyen konserniyritykset ovat osallisena muissakin riita-asioissa, joiden ei arvioida heikentävän merkittävästi konsernin tulosta tai taloudellista asemaa tehdyt varaukset huomioon ottaen.

Osakepääoma ja osakeoptio-oikeudet

Mehiläinen Oy:llä on 1 500 osaketta. Kaikki osakkeet tuottavat yhtäläisen äänimäärän ja oikeuden voitonjakoon. Mehiläinen Oy:llä ei ole voimassaolevia osakeoptio-ohjelmia.

Tulevaisuuden näkymät

Mehiläinen-konserni odottaa liikevaihdon kasvavan ja EBITAn (liikevoitto ilman yrityskaupoista syntyneiden aineettomien hyödykkeiden poistoja) parantuvan myös vuonna 2018.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Mehiläisen vuonna 2017 sopimat Amfident Oy:n Espoonlahden Hammaslääkäriaseman ja Pantomo Oy:n hammaslääketieteellisen röntgentutkimuksen liiketoiminnan ostot ovat toteutuneet suunnitellusti 1.1.2018 kuten myös Invalidiliiton Asumispalvelut Oy:n ikääntyneiden asumispalveluiden Hämeenlinnan, Kuopion ja Vantaan liiketoimintojen osto 1.2.2018. Mehiläinen on ostanut vammaisten asumispalveluita tuottavat Recare Oy:n 18.1.2018 ja Palvelukoti Eloranta Oy:n 31.1.2018. Mehiläinen on ostanut lastensuojelupalveluita tuottavan Huoltsikka Oy:n

22.3.2018. Mehiläinen on hankkinut L. ja A. Köpman Oy:n Tohtoroi-lääkäriaseman liiketoiminnan sekä lastensuojelupalveluita tarjoavan Pienryhmäkoti Venla Oy:n liiketoiminnan 1.3.2018.

Konsernirakennetta yksinkertaistettiin fuusioimalla SAP-Care Oy emoyhtiönsä Mehiläinen Hoi-vapalvelut Oy:öön 31.1.2018 ja MilaPro Oy emoyhtiönsä Familiar Oy:öön 28.2.2018.

Kemin ja Tornion kaupunki sekä Keminmaan ja Simon kunnat tulivat osakkaiksi Mehiläinen Länsi-Pohja Oy:ön, minkä jälkeen Mehiläinen Terveyspalvelut Oy omistaa osakkeista 81 prosenttia. Mehiläinen Länsi-Pohja Oy on allekirjoittanut palvelusopimuksen, jonka nojalla se tuottaa perusterveydenhuollon, kuntoutuksen ja erikoissairaanhoidon palveluita Länsi-Pohjan alueella. Palvelusopimusta koskevasta hankintapäätöksestä on kuitenkin valitettu markkinaoikeuteen ja kuntien päätöksistä perustaa Mehiläinen Länsi-Pohja Oy on valitettu hallinto-oikeuteen. Palvelutuotanto on tarkoitus aloittaa väliaikaisella sopimuksella vuoden 2018 aikana, jos tätä ei kielletä.

Hallituksen voitonjakoehdotus

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden tuloksesta ei jaeta osinkoa ja tulos siirretään kertyneet voittovarot -tilille. Emoyrityksen jakokelpoiset varat 31.12.2017 olivat 49,9 miljoonaa euroa.

Konsernin tuloslaskelma

1 000 euroa	Liite	1.1.-31.12.	
		2017	2016
Liikevaihto	4	755 544	590 090
Liiketoiminnan muut tuotot	4	2 939	1 610
Materiaalit ja palvelut	5	-215 404	-185 140
Työsuhde-etuuksista aiheutuneet kulut	6	-319 075	-250 519
Poistot ja arvonalentumiset	10,12	-25 514	-22 839
Liiketoiminnan muut kulut	7	-139 037	-100 099
Kulut yhteensä		-699 030	-558 597
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	13	-14	
Liikevoitto		59 440	33 103
Osuus osakkuusyritysten tuloksista			-16
Rahoitustuotot	8	851	1 082
Rahoituskulut	8	-15 142	-17 659
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä		-14 291	-16 577
Voitto ennen veroja		45 148	16 509
Tilikauden tulokseen perustuvat verot	9	-7 477	-4 519
Laskennalliset verot	9	-265	1 200
Tuloverot		-7 742	-3 320
Tilikauden voitto		37 406	13 190
Tilikauden voiton jakautuminen			
Emoyrityksen omistajille		37 406	13 190

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöksestä.

Konsernin laaja tuloslaskelma

1 000 euroa	Liite	1.1.-31.12.	
		2017	2016
Tilikauden voitto		37 406	13 190
Muut laajan tuloksen erät			
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Myytavissä olevien varojen arvonmuutos			5
Verot eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			-1
Siirrot tuloslaskelmaan		-44	
Muut laajan tuloksen erät verojen jälkeen		-44	4
Tilikauden laaja tulos yhteensä		37 362	13 194
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen			
Emoyrityksen omistajille		37 362	13 194

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöksestä.

Konsernin tase

1 000 euroa	Liite	31.12.2017	31.12.2016
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Liikearvo	10,11	358 806	300 799
Muut aineettomat hyödykkeet ^{*)}	10	13 760	13 516
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ^{*)}	12	72 022	61 240
Osuudet osakkuusyhteisöissä	13	306	176
Saamiset	17	3 717	5 431
Muut rahoitusvarat	17	756	1 020
Laskennalliset verosaamiset	9	5 467	5 873
Pitkäaikaiset varat yhteensä		454 834	388 054
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	14	4 353	3 354
Myyntisaamiset ja muut saamiset	15	83 148	66 336
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset		2 097	718
Rahavarat	16	31 964	39 627
Lyhytaikaiset varat yhteensä		121 562	110 035
Varat yhteensä		576 396	498 089

^{*)} Konserni on tarkentanut aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden ryhmittelyä ennakkomaksujen ja keskeneräisten hankintojen osalta.

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöksestä.

Konsernin tase

1 000 euroa	Liite	31.12.2017	31.12.2016
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma	18	1 500	1 500
Ylikurssirahasto	18	25 281	25 281
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	18	126 375	126 375
Käyvän arvon rahasto	18		44
Kertyneet voittovarot	18	-47 606	-84 833
Oma pääoma yhteensä		105 551	68 369
Pitkäaikaiset velat			
Korolliset velat	17	344 240	323 032
Muut velat	17	1 051	858
Varaukset	22	2 127	3 019
Laskennalliset verovelat	9	3 127	2 881
Pitkäaikaiset velat yhteensä		350 545	329 791
Lyhytaikaiset velat			
Korolliset velat	17	9 323	7 991
Ostovelat ja muut velat	19	106 996	88 548
Johdannaisvelat	17,20		646
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat		2 002	562
Varaukset	22	1 979	2 182
Lyhytaikaiset velat yhteensä		120 301	99 929
Velat yhteensä		470 845	429 720
Oma pääoma ja velat yhteensä		576 396	498 089

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöksestä.

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma							
1 000 euroa	Liite	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Käyvän arvon rahasto	Kertyneet voittovarot	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2016	18	1 500	25 281	74 195	40	-98 023	2 993
Laaja tulos							
Tilikauden voitto						13 190	13 190
Muut laajan tuloksen erät (verovaikutuksella oikaistuna)							
Myytävissä olevat varat					4		4
Tilikauden laaja tulos yhteensä					4	13 190	13 194
Liiketoimet omistajien kanssa							
Oman pääoman ehtoinen sijoitus				52 181			52 181
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä				52 181			52 181
Oma pääoma 31.12.2016		1 500	25 281	126 375	44	-84 833	68 369
Oma pääoma 1.1.2017	18	1 500	25 281	126 375	44	-84 833	68 369
Laaja tulos							
Tilikauden voitto						37 406	37 406
Muut laajan tuloksen erät (verovaikutuksella oikaistuna)							
Myytävissä olevat varat					-44		-44
Tilikauden laaja tulos yhteensä					-44	37 406	37 362
Muut muutokset							
Muut oikaisut						-179	-179
Oma pääoma 31.12.2017		1 500	25 281	126 375		-47 606	105 551

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöksestä.

Konsernin rahavirtalaskelma

1 000 euroa	Liite	1.1.-31.12.	
		2017	2016
Liiketoiminnan rahavirta			
Tilikauden voitto		37 406	13 190
Oikaisut			
Poistot ja arvonalentumiset	10,12	25 514	22 839
Osingot liiketoiminnasta ¹⁾		5 391	4 683
Myyntisaamisten arvonalentumistappiovarauksen muutos	15	692	360
Varausten muutokset		-1 133	3 193
Osuus osakkuusyritysten tuloksista		48	
Pitkäaikaisten varojen myyntivoitot ja -tappiot		-279	-12
Muut liiketoimet, joihin ei liity maksutapahtumaa		-267	-1
Rahoitustuotot ja -kulut		14 291	16 577
Verot		7 742	3 320
Käyttöpääoman muutokset			
Myyntisaamisten ja muiden saamisten muutos		-11 312	-264
Vaihto-omaisuuden muutos		-476	-211
Ostovelkojen ja muiden velkojen muutos		10 147	-6 043
Maksetut osingot liiketoiminnasta ¹⁾		-4 672	-4 136
Maksetut korot ja muut rahoituskulut		-14 595	-20 555
Saadut korot ja muut rahoitustuotot		153	171
Maksetut verot		-7 314	-2 724
Liiketoiminnan nettorahavirta		61 336	30 387
Investointien rahavirta			
Tytäryritysten ja liiketoimintojen hankinnat vähennettynä hankintahetken rahavaroilla	3	-65 470	-41 088
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		-20 594	-17 980
Investoinnit osakkuusyrityksiin	13	-166	
Tytäryritysten myynnit vähennettynä luovutushetken rahavaroilla	3	-24	
Myönnettyt lainasaamiset		-359	
Lainasaamisten takaisinmaksut		541	
Myytavissä olevien rahoitusvarojen myynnit		222	245
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myynnit		593	153
Investointien nettorahavirta		-85 257	-58 670
Rahoituksen rahavirta			
Sulkuutilit (tytäryritysten ja liiketoimintojen hankinnat)		710	-2 000
Maksut sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon			34 409
Lainojen nostot	17	30 000	35 000
Lainojen takaisinmaksut	17	-14 452	-30 176
Rahoituksen nettorahavirta		16 258	37 233
Rahavarojen muutos		-7 664	8 950
Rahavarat tilikauden alussa		39 627	30 677
Rahavarat tilikauden lopussa	16	31 963	39 627

¹⁾ Maksetut osingot ovat OmaPartners ja MV Partners -yritysten osakkaille maksettuja työpanosinkoja.

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan konsernitilinpäätöksestä.

Emoyrityksen tuloslaskelma

1 000 euroa	Liite	1.1.-31.12.	
		2017	2016
Liikevaihto	4	416 440	379 496
Liiketoiminnan muut tuotot	4	4 506	1 111
Materiaalit ja palvelut	5	-175 327	-159 343
Työsuhde-etuuksista aiheutuneet kulut	6	-125 335	-120 705
Poistot ja arvonalentumiset	10,12	-14 475	-13 832
Liiketoiminnan muut kulut	7	-78 503	-66 776
Kulut yhteensä		-393 640	-360 656
Liikevoitto		27 306	19 950
Rahoitustuotot	8	1 762	2 594
Rahoituskulut	8	-14 825	-16 598
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä		-13 063	-14 005
Voitto ennen veroja		14 243	5 946
Tilikauden tulokseen perustuvat verot	9	-2 827	-1 273
Laskennalliset verot	9	-217	-503
Tuloverot		-3 044	-1 776
Tilikauden voitto		11 199	4 170

Emoyrityksen laaja tuloslaskelma

1 000 euroa	Liite	1.1.-31.12.	
		2017	2016
Tilikauden voitto		11 199	4 170
Muut laajan tuloksen erät			
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Myytavissä olevien varojen arvonmuutos			5
Verot eristä jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			-1
Siirrot tuloslaskelmaan		-44	
Muut laajan tuloksen erät verojen jälkeen		-44	4
Tilikauden laaja tulos yhteensä		11 155	4 174

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan emoyrityksen tilinpäätöksestä.

Emoyrityksen tase

1 000 euroa	Liite	31.12.2017	31.12.2016
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Liikearvo	10,11	213 046	177 424
Muut aineettomat hyödykkeet ^{*)}	10	5 139	4 045
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ^{*)}	12	53 446	45 866
Osuudet tytäryrityksissä	3	171 088	149 639
Osuudet osakkuusyrityksissä	13	326	160
Saamiset	17	1 519	2 817
Muut rahoitusvarat	17	720	856
Laskennalliset verosaamiset	9	300	97
Pitkäaikaiset varat yhteensä		445 585	380 904
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	14	4 122	3 179
Myyntisaamiset ja muut saamiset	15	65 417	61 248
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset		737	576
Rahavarat	16	20 753	25 933
Lyhytaikaiset varat yhteensä		91 029	90 935
Varat yhteensä		536 614	471 838

^{*)} Emoyritys on tarkentanut aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden ryhmittelyä ennakkomaksujen ja keskeneräisten hankintojen osalta.

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan emoyrityksen tilinpäätöksestä.

Emoyrityksen tase

1 000 euroa	Liite	31.12.2017	31.12.2016
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
Oma pääoma			
Osakepääoma	18	1 500	1 500
Ylikurssirahasto	18	25 281	25 281
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	18	126 375	126 375
Käyvän arvon rahasto	18		44
Kertyneet voittovarot	18	-76 437	-89 294
Oma pääoma yhteensä		76 720	63 907
Pitkäaikaiset velat			
Korolliset velat	17	342 910	320 859
Muut velat	17	1 018	1 012
Varaukset	22	263	188
Laskennalliset verovelat	9	708	198
Pitkäaikaiset velat yhteensä		344 899	322 257
Lyhytaikaiset velat			
Korolliset velat	17	52 184	30 174
Ostovelat ja muut velat	19	61 362	54 556
Johdannaisvelat	17,20		646
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat		802	
Varaukset	22	648	299
Lyhytaikaiset velat yhteensä		114 995	85 675
Velat yhteensä		459 894	407 931
Oma pääoma ja velat yhteensä		536 614	471 838

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan emoyrityksen tilinpäätöksestä.

Laskelma emoyrityksen oman pääoman muutoksista

1 000 euroa	Liite	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Käyvän arvon rahasto	Kertyneet voittovarot	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2016	18	1 500	25 281	74 195	40	-93 411	7 606
Laaja tulos							
Tilikauden voitto						4 170	4 170
Muut laajan tuloksen erät (verovaikutuksella oikaistuna)							
Myytavissä olevat varat					4		4
Tilikauden laaja tulos yhteensä					4	4 170	4 174
Liiketoimet omistajien kanssa							
Oman pääoman ehtoinen sijoitus				52 181			52 181
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä				52 181			52 181
Muut oikaisut						-51	-51
Oma pääoma 31.12.2016		1 500	25 281	126 375	44	-89 294	63 907
Oma pääoma 1.1.2017	18	1 500	25 281	126 375	44	-89 294	63 907
Laaja tulos							
Tilikauden voitto						11 199	11 199
Muut laajan tuloksen erät (verovaikutuksella oikaistuna)							
Myytavissä olevat varat					-44		-44
Tilikauden laaja tulos yhteensä					-44	11 199	11 155
Muut muutokset							
Liiketapahtumat saman määräysvallan alaisten yhteisöjen kanssa						1 659	1 659
Muut oikaisut						-2	-2
Oma pääoma 31.12.2017		1 500	25 281	126 375		-76 437	76 720

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan emoyrityksen tilinpäätöksestä.

Emoyrityksen rahavirtalaskelma

1 000 euroa	Liite	1.1.-31.12.	
		2017	2016 ^{*)}
Liiketoiminnan rahavirta			
Tilikauden voitto		11 199	4 170
Oikaisut			
Poistot ja arvonalentumiset	10,12	14 475	13 832
Myyntisaamisten arvonalentumistappiovarauksen muutos	15	223	256
Varausten muutos		237	499
Pitkäaikaisten varojen myyntivoitot ja -tappiot		-128	-198
Muut liiketoimet, joihin ei liity maksutapahtumaa		-219	-353
Rahoitustuotot ja -kulut		13 063	14 005
Verot		3 044	1 776
Muut oikaisut			-3 975
Käyttöpääoman muutokset			
Myyntisaamisten ja muiden saamisten muutos		-1 880	6 400
Vaihto-omaisuuden muutos		-141	-61
Ostovelkojen ja muiden velkojen muutos		-152	-2 959
Maksetut korot ja muut rahoituskulut		-14 348	-20 237
Saadut korot ja muut rahoitustuotot		1 059	1 664
Maksetut verot		-2 171	-397
Liiketoiminnan nettorahavirta		24 262	14 422
Investointien rahavirta			
Tytäryritysten ja liiketoimintojen hankinnat	3	-63 468	-69 287
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		-15 575	-15 232
Investoinnit osakkuusyhtiöihin	13	-166	
Tytäryritysten myynnit	3	0	
Muiden sijoitusten myynnit		221	78
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myynnit		244	198
Korollisten saamisten lisäys (-)/vähennys (+)		-2 448	1 102
Investointien nettorahavirta		-81 192	-83 141
Rahoituksen rahavirta			
Sulkutilit (tytäryritysten ja liiketoimintojen hankinnat)		710	-2 000
Maksut sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon			34 409
Lainojen nostot	17	30 000	35 000
Lainojen takaisinmaksut	17	-6 527	-7 000
Lyhytaikaisten korollisten velkojen lisäys (+)/vähennys (-)	17	20 012	10 250
Rahoituksen nettorahavirta		44 195	70 659
Rahavarojen muutos		-12 735	1 940
Rahavarat tilikauden alussa		25 933	23 212
Fuusioissa siirtyneet rahavarat		7 555	781
Rahavarat tilikauden lopussa	16	20 753	25 933

^{*)} Konsernitilien esittämistapaa on muutettu vuonna 2017.

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan emoyrityksen tilinpäätöksestä.

Tilinpäätöksen liitetiedot

1. Yrityksen perustiedot

Mehiläinen-konserni on tunnettu ja arvostettu yksityinen sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottaja Suomessa. Mehiläinen tarjoaa kokonaisvaltaisia palveluita yksityis-, yritys- ja kunta-asiakkaille. Mehiläisessä on Suomessa yhteensä 14 397 koko- ja osa-aikaista työntekijää ja ammatinharjoittajaa.

Konsernin emoyritys on Mehiläinen Oy ja sen kotipaikka on Helsinki. Mehiläinen Oy kuuluu Mehiläinen Holding AB -yläkonserniin, jonka emoyritys on Mehiläinen Holding AB, kotipaikka Tukholma. Mehiläinen Holding AB puolestaan kuuluu ACTR Holding AB -yläkonserniin, jonka emoyritys on ACTR Holding AB, kotipaikka Tukholma. ACTR Holding AB:n emoyritys on Actor S.C.A, kotipaikka Luxemburg. Tiedot Mehiläinen-konsernin rakenteesta esitetään liitetiedossa 24. Jäljennös Mehiläinen-konsernin sekä Mehiläinen Holding AB -konsernin tilinpäätöksistä on saatavissa osoitteesta Pohjoinen Hesperiankatu 17, 00260 Helsinki. Jäljennös ACTR Holding AB:n konsernitiilinpäätöksestä on saatavissa osoitteesta Vretenvägen 13, 17129 Solna, Ruotsi.

Mehiläinen Oy:n hallitus on kokouksessaan 27.3.2018 hyväksynyt tämän tilinpäätöksen. Suomen osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös sen julkistamisen jälkeen pidettävässä yhtiökokouksessa.

2. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Mehiläinen-konsernin tilinpäätös on laadittu EU:ssa sovellettavaksi hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti. Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu 31.12.2017 voimassa olevia IFRS-standardeja ja -tulkintoja sekä konsernin enenaikaisesti käyttöön ottamaa IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista* -standardia. Konserni-tilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhtei-

söläinsäädäntöjen mukaiset. Konsernitiilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen, lukuun ottamatta jäljempänä mainittuja standardien edellyttämällä tavalla käypään arvoon arvostettuja eriä. IFRS-tilinpäätöksen laatiminen edellyttää konsernin johdolta arvioita ja oletuksia sekä harkintaa muun muassa laatimisperiaatteiden soveltamiseen liittyen. Näitä on kuvattu kohdassa Keskeiset kirjanpidolliset arviot ja oletukset.

Konsernin emoyrityksen tilinpäätös on laadittu konsernin kanssa samoja laatimisperiaatteita noudattaen, ellei kyseisen laatimisperiaatteen kohdassa ole esitetty muuta. Pääasialliset erot laatimisperiaatteissa liittyvät sijoituksiin tytäri- ja osakkuusyhtiöihin. Näitä on selostettu kohdissa Yhdistelyperiaatteet sekä Omaisuuserien hankinta ja liiketoimintojen yhdistäminen.

Konsernitiilinpäätöksen ja emoyrityksen tilinpäätöksen esittämismuutosta on euro ja kaikki luvut on pyöristetty lähimpään tuhatlukuun, ellei muuta ole esitetty.

Konserni on vuoden 2017 alusta alkaen noudattanut seuraavaa standardimuutosta:

- Muutos IAS 7 -standardiin *Rahavirtalaskelmat – Tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista koskeva hanke*. Muutoksilla pyritään siihen, että tilinpäätöksen käyttäjät voisivat arvioida rahoitustoiminnasta syntyvien velkojen rahavirtavaikutteisia ja ei-rahavirtavaikutteisia muutoksia. Velkojen muutokset on esitetty tilinpäätöksen liitetiedossa 17.

YHDISTELYPERIAATTEET

Tytäryritykset

Konsernitiilinpäätös sisältää emoyritys Mehiläinen Oy:n ja kaikki sen tytäryritykset. Tytäryrityksiä ovat yhteisöt, joissa konsernilla on määräysvalta. Konsernilla on määräysvalta, kun se olemalla osallisena yhteisössä altistuu yhteisön muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja pystyy vaikuttamaan saamaansa tuoton määrään

käyttämällä yhteisöä koskevaa valtaansa. Jos konsernilla ei ole enemmistöä sijoituskohteen äänioikeuksista, se arvioi kaikkia niitä tekijöitä, joiden kautta määräysvalta voi muodostua ilman äänioikeuksien enemmistöä. Näihin kuuluvat muiden äänioikeuksien haltijoiden ja sijoittajan väliseen sopimukseen perustuvat järjestelyt, muista sopimukseen perustuvista järjestelyistä johtuvat oikeudet sekä sijoittajan äänioikeudet ja potentiaaliset äänioikeudet.

Konserni uudelleenarvioi määräysvaltaansa yhteisössä, jos tosiasiat tai olosuhteet osoittavat, että yksi tai useampi määräysvaltaan johtavista tekijöistä on muuttunut. Tytäryritys yhdistellään konsernitalinpäätökseen alkaen siitä hetkestä, kun konserni saa määräysvallan, ja luovutetut tytäryritykset yhdistellään siihen saakka, kunnes määräysvalta lakkaa. Potentiaalisen äänivallan olemassaolo on otettu huomioon määräysvallan syntyminen ehtoja arvioitaessa silloin, kun potentiaaliseen määräysvaltaan oikeuttavat instrumentit ovat toteutettavissa tarkasteluajankohtana.

Konsernin keskinäinen osakkeenomistus on eliminoitu hankintamenetelmää käyttäen. Hankintameno määritetään luovutettujen varojen, liikkeeseen laskettujen oman pääoman ehtoisten instrumenttien ja kaupan toteutumisajankohtana vastattavaksi otettujen velkojen hankintahetken käypien arvojen perusteella. Hankinnan kohteen yksilöitävissä olevat varat sekä vastattavaksi otetut velat ja ehdolliset velat arvostetaan hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Ehdollinen vastike arvostetaan käypään arvoon hankintahetkellä. Se luokitellaan joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu ehdollinen vastike arvostetaan käypään arvoon jokaisen raportointikauden päättymispäivänä ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Omaksi pääomaksi luokiteltua ehdollista vastiketta ei arvosteta uudelleen. Hankintaan liittyvät menot kirjataan kuluksi. Mahdollinen määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien osuuden suhteellista osuutta hankinnan kohteen yksilöitävissä olevasta nettovarallisuudesta. Arvostamisperiaate määritetään erikseen kullekin yrityshankinnalle. Liiketoimintojen yhdistämisissä syntyvä liikearvo kirjataan määrään, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteesta ja aiemmin omistettu osuus yhteen laskettuina ylittävät hankitun nettovarallisuuden käyvän arvon. Mahdollinen negatiivinen liikearvo kirjataan tuloslaskelmaan.

Emoyrityksen tilinpäätöksessä sijoitukset tytäryrityksiin on arvostettu hankintamenuun. Hankintameno määritetään luovutettujen varojen, liikkeeseen laskettujen oman pääoman ehtoisten instrumenttien ja kaupan toteutumisajankohtana

vastattavaksi otettujen velkojen hankintahetken käypien arvojen perusteella. Hankintamenot testataan arvonalentumisen varalta vuosittain sekä mikäli viitteitä arvonalentumisesta ilmenee.

Tilikauden voiton tai tappion jakautuminen emoyrityksen omistajille ja määräysvallattomille omistajille esitetään tuloslaskelman yhteydessä. Laajan tuloksen jakautuminen emoyrityksen omistajille ja määräysvallattomille omistajille esitetään laajan tuloslaskelman yhteydessä. Tulos sekä laaja tulos kohdistetaan emoyrityksen omistajille ja määräysvallattomille omistajille, vaikka tämä johtaisi siihen, että määräysvallattomien omistajien osuudesta tulisi negatiivinen. Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus omasta pääomasta esitetään omassa pääomassa erillään emoyrityksen omistajille kuuluvasta omasta pääomasta. Emoyrityksellä tytäryrityksessä olevan omistusosuuden muutokset, jotka eivät johda määräysvallan menettämiseen, käsitellään omaa pääomaa koskevinä liiketoimina. Vaiheittain toteutuvan hankinnan yhteydessä aiempi omistusosuus arvostetaan käypään arvoon ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Konsernin menettäessä määräysvallan tytäryrityksessä arvostetaan jäljelle jäävä sijoitus määräysvallan menettämispäivän käypään arvoon ja tästä syntyvä erotus kirjataan tulosvaikutteisesti.

Konsernin tytäryrityksistä OmaPartners Oy:ssä on määräysvallattomia omistajia, joilla on oikeus nostaa yrityksestä varoja osinkona perustuen määräysvallattoman omistajan työpanoksen määrään. Kyseiset määräysvallattomien omistajien osuudet käsitellään konsernitalinpäätöksessä työsuhde-etuuksina ja velkana, eikä määräysvallattomille omistajille eroteta osuutta yrityksen tuloksesta tai omasta pääomasta. Konsernissa ei siten ollut määräysvallattomien omistajien osuuksia tilikausilla 2017 ja 2016.

Osakkuusyrietykset

Osakkuusyrietyksiä ovat kaikki yhteisöt, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta. Huomattava vaikutusvalta syntyy, kun konserni omistaa 20–50 prosenttia yrityksen äänivallasta tai kun konsernilla muutoin on huomattava vaikutusvalta, mutta ei määräysvaltaa. Potentiaaliseen äänivaltaan oikeuttavien instrumenttien olemassaolo otetaan huomioon huomattavan vaikutusvallan syntyminen ehtoja arvioitaessa. Osakkuusyrietyksiin tehdyt sijoitukset käsitellään pääomaosuusmenetelmällä ja ne kirjataan alun perin hankintamenuun määräisinä. Sijoitus osakkuusyrietykseen sisältää myös hankinta-ajankohtana määritetyn liikearvon.

Konsernin omistusosuuden mukainen osuus osakkuusyrietysten tuloksista esitetään omana eräänä tuloslaskelmassa. Raportointia konsernin tuloslaskelmassa on muutettu siirtämällä erä liikevoi-

ton yläpuolelle vuonna 2017. Vertailukausilla osuus osakkuusyri-tysten tuloksista esitettiin liikevoiton alapuolella. Vastaavasti konsernin osuus osakkuusyri-tysten muihin laajan tuloksen eriin kirjatusta muu- toksista kirjataan konsernin laajaan tuloslaskelmaan. Jos konsernin osuus osakkuusyri-tyksen tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitus merkitään taseeseen nolla-arvoon, eikä kirjanpitoarvon ylittä- viä tappioita yhdistellä, ellei konserni ole sitoutunut osakkuusyri-tyksen veloitteiden täyttämiseen.

Emoyri-tyksen tilinpäätöksessä sijoitukset osak- kuusyri-tyksiin on arvostettu hankintameno- on, joka perustuu hankintahetken käypään arvoon, eikä niit- tä käsitellä pääomaosuusmenetelmällä.

Konsernitilinpäätöksen eliminoinnit

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja vel- lat, tuotot ja kulut, sisäinen voitonjako sekä reali- soitumattomat voitot ja tappiot on eliminoitu konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Realisoitumattomat voitot osakkuusyri-tyksistä on eliminoitu omistuk- sen suhteessa. Realisoitumattomat tappiot elimi- noidaan, ellei liiketapahtumaan liity viitteitä luovu- tetun omaisuuserän arvonalentumisesta.

Tytäryri-tysten ja osakkuusyri-tysten tilinpäätök- set on tarvittaessa muutettu vastaamaan konser- nitilinpäätöksen laadintaperiaatteita.

OMAIUUSERIEN HANKINTA JA LIIKETOIMINTOJEN YHDISTÄMINEN

Konsernin hankkiessa omaisuutta joko yritysjärjes- telyjen tai muiden järjestelyjen kautta johto arvioi omaisuuserän tosiasiallista luonnetta ja liiketoimin- taa määriteltessään, onko kyseessä liiketoimintojen yhdistäminen.

Kun omaisuuserä tai omaisuuserien ryhmä ei muodosta liiketoimintaa, hankintaa ei käsitellä liike- toimintojen yhdistämisenä. Tällöin konserni kirjaa yksittäisten yksilöitävissä olevien varojen sekä vas- tattavaksi otettujen velkojen hankinnan. Hankinta- meno kohdistetaan yksittäisille omaisuuserille ja veloille niiden hankintahetken käypien arvojen suh- teessa. Tällaisesta liiketoimesta ei synny liikearvoa. Liiketoiminnoiksi määritellyt hankinnat käsitellään liiketoimintojen yhdistämisinä.

Konserni kirjaa liiketoimintojen yhdistämisen käyttäen hankintamenetelmää. Kirjaamiskäytäntö on sama riippumatta siitä, hankkiiko konserni juri- disen yhtiön osakekannan vai liiketoiminnan tai sen osan. Hankinnan kohteen yksilöitävissä olevat var- rat ja vastattavaksi otetut velat arvostetaan niiden hankinta-ajankohdan käypiin arvoihin. Hankintaan liittyvät kulut kirjataan tuloslaskelmaan liiketoimin- nan muihin kuluihin.

Emoyri-tyks kirjaa tytäryri-tysten hankinnat han- kintameno- on, joka perustuu hankintahetken käy-

pään arvoon. Liiketoimintojen hankinnat emoyri-tyks kirjaa liiketoimintojen yhdistämisenä ja noudattaa samoja laatimisperiaatteita konsernin kanssa. Emoyri-tyks kirjaa tytäryri-tyks- ja liiketoimintahankinnoista aiheutuneet kulut tuloslaskelmaan liiketoiminnan muihin kuluihin.

Fuusiot ja vastaavat rakennejärjestelyt kirjataan emoyri-tyksen tilinpäätöksessä käyttäen konserni- tilinpäätökseen kirjattuja arvoja, jotka käsittävät myös tytäryri-tyksen alkuperäisen hankinnan yhtey- dessä kirjatut liikearvon, aineettomat hyödykkeet ja muut käypään arvoon arvostamisesta aiheutu- neet oikaisut vähennettynä poistoilla ja mahdollisil- la arvonalentumisilla. Näiden perusteella lasketun tytäryri-tyksen nettovarallisuuden sekä tytäryri-tyks- sijoituksen hankintameno- on erotus kirjataan fuu- siossa suoraan omaan pääomaan.

Liiketoimintojen yhdistämiseen liittyvät luokit- telut ja määrytykset toteutetaan sopimusehtojen, taloudellisten olosuhteiden, konsernin ja emoyri- tyksen noudattamien liiketoimintaperiaatteiden tai tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden sekä muiden asiaankuuluvien hankinta-ajankohtana vallitsevien olosuhteiden mukaisesti.

JAKO LYHYT- JA PITKÄAIKAIISIIN ERIIN

Konserni esittää varat ja velat tilinpäätöksessä jaoteltuna lyhyt- ja pitkäaikaisiin varoihin ja velkoi- hin. Konserni luokittelee omaisuuserän lyhytaikai- seksi, kun se odottaa realisoivansa omaisuuserän kahdentoista kuukauden kuluessa raportointikau- den päättymisestä. Muut varat luokitellaan pitkä- aikaisiksi. Konserni luokittelee velan lyhytaikaisek- si, kun velka erääntyy suoritettavaksi kahdentoista kuukauden kuluessa raportointikauden päättymi- sestä tai kun sillä ei ole ehdotonta oikeutta lykätä velan suorittamista vähintään kahdentoista kuu- kauden päähän raportointikauden päättymisestä. Muut velat konserni luokittelee pitkäaikaisiksi.

KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTAMINEN

Useat konsernin laatimisperiaatteet ja liitetiedot edellyttävät käypien arvojen määrittämistä sekä rahoitusinstrumenteille että muille varoille ja ve- loille. Käypien arvojen hierarkiatasot perustuvat arvostamisessa käytettyjen tietojen lähteeseen. Tietoja jaksotettuun hankintameno- on arvostet- tujen rahoitusinstrumenttien käyvistä arvoista on esitetty liitetiedossa 17.

- Taso 1 - Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot perustuvat täysin samanlaisille varoille tai veloille noteerattuihin hintoihin toimivilla markkinoilla.
- Taso 2 - Rahoitusinstrumenteilla ei käy- dä

kauppaa aktiivisilla ja likvideillä markkinoilla. Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot ovat määritettävissä noteerattuihin markkinakursseihin ja -hintoihin perustuen sekä johdetun arvonmäärityksen avulla.

- Taso 3 – Rahoitusinstrumentin arvostus ei perustu todennettavissa olevaan markkinatietoon eivätkä muutkaan instrumentin käypään arvoon vaikuttavat tekijät ole saatavilla tai todennettavissa.

ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Konsernitiilin päätös esitetään euroissa, joka on konsernin emoyrityksen sekä tytäryritysten toiminta- ja esittämismuuttuuta. Mehiläinen-konsernin liiketoiminta on sijoittunut pääosin Suomeen ja on siten enimmäkseen euromääräistä.

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat on kirjattu toimintavaluutan määräisinä käyttäen tapahtumapäivänä vallitsevaa kurssia. Ulkomaan rahan määräiset monetaariset erät on muutettu toimintavaluutan määräisiksi raportointikauden päättymispäivän kurssia käyttäen. Ulkomaan rahan määräisistä liiketapahtumista ja monetaaristen erien muuttamisesta syntyneet voitot ja tappiot on käsitelty tulosvaikutteisesti. Ei-monetaariset erät on arvostettu tapahtumapäivän kurssiin. Liiketoiminnan kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät vastaaviin eriin liikevoiton yläpuolelle.

LIKEVAIHTO JA TULOUTUSPERIAATTEET

Konsernin tulovirrat muodostuvat terveys- ja sosiaalipalveluiden ja -palvelukokonaisuuksien myyntiin liittyvistä maksuista. Terveyspalvelut sisältävät muun muassa sairauden ennaltaehkäisyyn, terveyden ylläpitoon ja sairauden hoitoon liittyviä perus- ja erikoissairaanhoidon, työterveyshuollon sekä suun terveydenhoidon palveluita. Sosiaalipalveluihin sisältyy muun muassa ikääntyneille, lapsille, vammaisryhmille ja mielenterveyskuntoutujille tarkoitettuja asumis-, hoiva- ja muita palveluita. Konserni myy palveluita julkisyhteisöille, yrityksille, vakuutusyhtiöille, yhdistyksille ja säätiöille sekä yksityisille henkilöille.

Myyntituotot kirjataan siihen määrään, johon konserni odottaa olevansa oikeutettu tarjoamiaan palveluita vastaan. Konserni huomioi myyntituotosten määrää määrittäessään sopimuksen ehdot ja tavanomaiset liiketoimintakäytäntönsä. Konsernin sopimukseen sisältyy erityyppisiä muuttuvia hinnanosia, kuten bonuksia, sanktioita tai tavoitehintoja. Konserni arvioi muuttuvien hinnanosien vaikutusta tuloutettavien tuottojen määrään esimerkiksi niiden toteutumiseen liittyvän historiatiedon sekä palveluiden kysynnän perusteella ja määrittää ne todennäköisimpään määrään.

Tuotot yksittäisistä palveluista kirjataan hoitokäyntikohtaisesti palvelun käytön mukaan. Jos kyseessä on pitkäaikainen sopimus ennalta määritetyistä palveluista, tuotot tuloutetaan ajan kuluessa sopimuskauden aikana, jolloin asiakas samanaikaisesti saa ja kuluttaa palvelusta saamansa hyötyä Mehiläisen tuottaessa palvelua. Mikäli sopimus käsittää valmiuden tarjota tarvittavat palvelut esimerkiksi tietyllä alueella asuvalle väestölle, siitä saatavat maksut tuloutetaan sopimuskauden aikana.

Mehiläisen toimipisteissä työskentelevien itseenäisten ammatinharjoittajien osalta Mehiläinen toimii päämiehenä ja kirjaa laskutuksen liikevaihtoon sekä palvelunhankinnasta aiheutuneen kulun materiaalit ja palvelut erään.

Mehiläinen-konserni soveltaa käytännön apukeinoja koskien raportointipäivänä jäljellä oleville suoritevelvoitteille kohdistetun transaktiohinnan esittämistä. Mehiläinen-konsernin suoritevelvoitteet, jotka ovat raportointipäivänä vielä suorittamatta, ovat yleisesti osa sopimusta, jonka alkuperäinen odotettavissa oleva kesto-aika on enintään yksi vuosi tai kirjattavat myyntituotot vastaavat tarkasteluhetkeen mennessä Mehiläisen tuottaman suoritteen arvoa asiakkaalle. Konsernilla ei ollut vuosina 2017 tai 2016 aktivoituja omaisuuseriä, jotka olisivat aiheutuneet asiakassopimusten saamisesta tai täyttämistä aiheutuneista menoista. Mehiläinen-konsernin asiakassopimukset eivät sisällä merkittäviä rahoituskomponentteja tai sopimuksen saamisista aiheutuvia lisämenoja.

JULKISET AVUSTUKSET

Julkiset avustukset kirjataan tuloennakoina taseen siirtosaamiin, kun tuen saaminen on todennäköistä ja konserni täyttää avustuksen saamisen ehdot. Avustukset kirjataan tuloslaskelmaan tuotoiksi sillä kaudella, jolla tuen piirissä olevat kulut syntyvät.

VUOKRASOPIMUKSET

Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut eivät siirry vuokralle ottajalle, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Niihin liittyvät vuokrat kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan vuokra-ajan kuluessa. Konsernin muut vuokrasopimukset liittyvät pääasiassa toimitiloihin sekä koneisiin ja laitteisiin. Konserni on vuokrannut edelleen yksittäisiä toimitiloja, jotka eivät ole sen liiketoiminnan käytössä.

Sellaiset vuokrasopimukset, joissa konsernille on siirtynyt olennainen osa omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasing-sopimuksiksi. Rahoitusleasing-sopimuksella vuokrattu hyödyke merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana vuokratun hyödykkeen käy-

pään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Rahoitusleasingisopimusten vuokraveroitukset merkitään taseen korollisiin velkoihin. Maksettavat leasingvuokrat jaetaan rahoituskuluun ja velan lyhennykseen vuokra-aikana siten, että tilikausittain jäljellä olevalle velalle muodostuu samansuuruinen korkoprosentti. Rahoitusleasinghyödykkeistä tehdään poistot hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa.

VEROT

Konsernin tuloveroihin on kirjattu konserniyritysten kauden verotettavaan tulokseen perustuvat verot, aikaisempien kausien verojen oikaisut sekä laskennalliset verot. Konserniyritysten verot on laskettu perustuen kunkin yrityksen paikallisen verolainsäädännön mukaan määräytyvään verotettavaan tuloon käyttäen niitä verokantoja ja verolakeja, joista on säädetty tai jotka on käytännössä hyväksytty raportointikauden päättymispäivään mennessä. Mikäli verot liittyvät muihin laajan tuloksen eriin tai suoraan omaan pääomaan kirjattuihin liiketoimiin, tuloverot kirjataan kyseisiin eriin.

Laskennalliset verot lasketaan omaisuus- ja velkaerien verotuksellisten arvojen ja kirjanpitoarvojen välisistä väliaikaisista eroista sekä käyttämättömistä verotuksellisista tappioista. Laskennallinen vero lasketaan tilinpäätöspäivänä voimassa olevilla verokannoilla ja verokantojen muuttuessa raportointikauden päättymispäivään mennessä säädettyllä tai käytännössä hyväksytyllä verokannalla.

Laskennallinen verovelka kirjataan kaikista veronalaisista väliaikaisista eroista lukuun ottamatta tilanteita, joissa laskennallinen verovelka syntyy liikearvon alkuperäisestä kirjaamisesta, tai omaisuus- tai velan alkuperäisestä kirjaamisesta, kun kyseinen liiketoimi ei ole liiketoimintojen yhdistäminen, eikä vaikuta toteutumisaikanaan kirjanpidon tulokseen tai verotettavaan tuloon.

Laskennallinen verosaaminen kirjataan kaikista verotuksessa vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista siihen määrään asti kuin todennäköisesti on käytettävissä verotettavaa tuloa, jota vastaan vähennyskelpoinen väliaikainen ero voidaan hyödyntää. Laskennallista verosaamista ei kuitenkaan kirjata, jos laskennallinen verosaaminen syntyy omaisuus- tai velan alkuperäisestä kirjaamisesta, kun kyseinen liiketoimi ei ole liiketoimintojen yhdistäminen eikä vaikuta toteutumisaikanaan kirjanpidon tulokseen tai verotettavaan tuloon.

Konserni arvioi taseeseen merkitsemättömät laskennalliset verosaamiset uudelleen jokaisena raportointikauden päättymispäivänä. Se kirjaa aikaisemmin taseeseen merkitsemättömän laskennallisen verosaamisen siihen määrään asti kuin

laskennallisen verosaamisen hyödyntämisen mahdollistavasta vastaisesta verotettavasta tulosta on tullut todennäköinen. Vastaavasti laskennallisen verosaamisen kirjanpitoarvoon tehdään vähennys, mikäli siihen liittyvää verohyötyä ei pidetä enää todennäköisenä.

Konserni vähentää kauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset ja -velat toisistaan, kun konsernilla on laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus kuitata kirjatut erät toisiaan vastaan ja se aikoo joko toteuttaa suorituksen nettoperusteisena tai realisoida omaisuus- ja suorittaa velan samanaikaisesti.

AINEELLISET KÄYTTÖOMAISUUSHYÖDYKKEET

Koneet ja kalusto ja muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet on arvostettu hankintamenoon vähennettynä kertyneillä poistoilla ja arvonalentumisilla. Hankintameno käsittää ostohinnan, sekä kaikki muut menot, jotka välittömästi johtuvat omaisuus- ja saattamisesta sellaiseen sijaintipaikkaan ja kuntoon, että se pystyy toimimaan johdon tarkoittamalla tavalla. Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitun aineellisen käyttöomaisuuden hankintameno on hankintahetken käypä arvo.

Myöhemmin syntyvät menot sisällytetään aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, mikäli on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeen hankintameno on luotettavasti määritettävissä. Tavanomaiset korjaus- ja kunnossapitokustannukset kirjataan kuluksi sitä mukaa kun ne syntyvät. Hyödykkeiden jäännösarvoa ja taloudellista vaikutusaikaa arvioidaan säännöllisesti ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintameno poistetaan taloudellisena vaikutusaikanaan tasapoistoina. Rakennukset ja rakennelmat poistetaan pääsääntöisesti 10–30 vuodessa ja koneet ja kalusto pääsääntöisesti 3–10 vuodessa. Muista aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä ja maa-alueista ei tehdä säännönmukaisia poistoja.

Vuokratilojen peruserämenot aiheutuvat toimitilojen korjaamisesta ja muuttamisesta konsernin liiketoimintaan soveltuviksi ja ne poistetaan vuokratilojen jäljellä olevan vuokrasopimuksessa määritellyn vuokra-ajan kuluessa. Mikäli vuokrasopimus on voimassa toistaiseksi, arvioi johto taloudellisen vaikutusajan erikseen. Konsernin hallinnassa oleviin asunto-osakehuoneistoihin oikeuttavat osuudet ja osuudet keskinäisissä kiinteistöosakeyhtiöissä, joihin liittyvissä tiloissa konserni harjoittaa liiketoimintaa, yhdistellään suhteellisella yhdistelymenetelmällä taseeseen.

Aineellinen käyttöomaisuushyödyke kirjataan pois taseesta, kun se luovutetaan tai kun sen käytöstä tai luovutuksesta ei ole odotettavissa vastaista taloudellista hyötyä. Voitto tai tappio, joka syntyy aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen kirjaamisesta pois taseesta, sisältyy tuloslaskelmassa muihin liiketoiminnan tuottoihin tai liiketoiminnan muihin kuluihin.

Omaisuserän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen raportointikauden päättyessä, ja jos odotukset poikkeavat aikaisemmista arvioista, muutos käsitellään kirjanpidollisen arvion muutoksena.

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Liikearvo

Liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenoista, joka ylittää konsernin osuuden hankitun yrityksen tai liiketoiminnan nettovarallisuuden käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Liikearvosta ei kirjata säännönmukaisia poistoja, vaan se testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta. Liikearvo on kohdistettu arvonalentumistestausta varten konsernin rahavirtaa tuottaville yksiköille. Liikearvo arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoa vähennettynä arvonalentumisilla, joista on kerrottu tarkemmin kohdassa Arvonalentuminen. Osakkuusyriyten hankinnasta syntynyt liikearvo esitetään konsernin taseessa osana osakkuusyriyten hankintamenoa.

Tutkimus- ja kehittämismenot

Tutkimusmenot kirjataan kuluksi. Kehittämismenot aktivoidaan, kun on todennäköistä, että kehitysprojekti tuottaa konsernille tulevaa taloudellista hyötyä ja kaupalliseen ja tekniseen toteutettavuuteen liittyvät kriteerit täyttyvät. Kehittämishankkeet voivat liittyä uusien tai olennaisesti parannettujen palveluiden tai prosessien kehitykseen.

Muut aineettomat hyödykkeet

Muut aineettomat hyödykkeet merkitään taseeseen alkuperäiseen hankintamenoa. Aineeton hyödyke merkitään taseeseen vain, jos hyödykkeen hankintameno on määritettävissä luotettavasti ja jos on todennäköistä, että hyödykkeestä johtuva odotettavissa oleva taloudellinen hyöty koituu yrityksen hyväksi.

Liiketoimintojen yhdistämisessä hankitut muut aineettomat hyödykkeet arvostetaan transaktiohetken käypään arvoon. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen muut aineettomat hyödykkeet arvostetaan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn hankintamenoa.

Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyvät asiakkuudet, potilaskanta ja tavaramerkit, jotka on

hankittu yrityshankintojen yhteydessä, sekä hankitut tietokoneohjelmat, lisenssit ja uuden tietojärjestelmän implementoinnin yhteydessä syntyneet aktivoidut menot. Potilaskanta ja asiakkuudet poistetaan 3-10 vuodessa, tavaramerkit 3-5 vuodessa ja muut aineettomat hyödykkeet pääsääntöisesti 5-10 vuodessa. Palveluna hankittujen tietojärjestelmien kulut kirjataan tulosvaikutteisesti. Niiden implementoinnista aiheutuneet kulut aktivoidaan taseeseen saamiseksi ja kirjataan kuluksi palvelusopimuksen voimassaoloaikana.

Konserni arvioi jokaisena raportointikauden päätymispäivänä, onko viitteitä jonkin omaisuserän arvon alentumisesta, ja tekee tarvittaessa arvonalentumiskirjauksen. Muiden aineettomien hyödykkeiden poisto-aika ja -menetelmä arvioidaan raportointikauden päättymispäivänä. Jos omaisuserän odotettu taloudellinen vaikutusaika poikkeaa aikaisemmista arvioista, poisto-aikaa muutetaan vastaavasti. Jos kyseisestä omaisuserästä saatavan taloudellisen hyödyn odotetussa ajallisessa jakautumisessa on tapahtunut merkittävä muutos, poistomenetelmä muutetaan kuvastamaan muuttunutta tilannetta.

Voitto tai tappio, joka syntyy aineettoman hyödykkeen kirjaamisesta pois taseesta, määritetään luovutushinnan ja omaisuserän kirjanpitoarvon erotuksena ja kirjataan tuloslaskelmaan muihin liiketoiminnan tuottoihin tai kuluihin.

VAIHTO-OMAISUUS

Konsernin vaihto-omaisuuteen sisältyy palveluiden tuottamisessa käytettäviä aineita ja tarvikkeita. Vaihto-omaisuus on arvostettu hankintamenoa tai sitä alhaisempaan nettorealisointiarvoon. Hankintameno määritetään first in - first out -menetelmällä. Mahdollinen arvonalentumisen tarve arvioidaan nettorealisointiarvoa määritettäessä.

RAHOITUSVARAT

Konsernin rahoitusvarat luokitellaan seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat, lainat ja muut saamiset ja myytävissä olevat rahoitusvarat.

Rahoitusvarojen luokittelu tapahtuu rahoitusvarojen hankinnan tarkoituksen perusteella ja ne luokitellaan alkuperäisen hankinnan yhteydessä. Rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kaupantekopäivänä, jolloin konserni sitoutuu ostamaan tai myymään rahoitusinstrumentin. Rahoitusvarojen taseesta pois kirjaaminen tapahtuu silloin, kun konserni on menettänyt sopimusperusteisen oikeuden rahavirtoihin tai kun se on siirtänyt merkittäviltä osin riskit ja tuotot konsernin ulkopuolelle.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa hankitut rahoitusvarat sekä pääomalainasaamiset, jotka sisältävät mahdollisuuden konvertoida lainaa osakkeiksi. Ne arvostetaan käypään arvoon ja kaikki arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelmaan kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Kaupankäyntitarkoituksessa hankitut rahoitusvarat sisältävät johdannaissopimukset. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen transaktiomenot kirjataan tuloslaskelmaan niiden syntyessä.

Lainat ja muut saamiset

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaismuotoisiin varoihin kuuluvia varoja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteät tai määritettävissä ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla eikä konserni pidä niitä kaupankäyntitarkoituksessa. Konsernissa ryhmään kuuluvat tavanomaiset lainasaamiset ja myyntisaamiset. Lainasaamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon vähennettynä mahdollisilla arvonalentumistappioilla, jotka arvioidaan saamiskohtaisesti. Lainojen ja muiden saamisten transaktiomenot sisällytetään niiden alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Saamiset luokitellaan pitkä- ja lyhytaikaisiin varoihin niiden erääntymisen perusteella.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevien rahoitusvarojen ryhmään kuuluu osakesijoituksia sekä noteerattuihin että noteeramattomiin yrityksiin. Osakesijoitukset arvostetaan käypään arvoon tai mikäli käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, hankintamenuon mahdollisilla arvonalentumisilla vähennettynä. Transaktiomenot sisällytetään myytävissä olevien rahoitusvarojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Markkinanoteeratun osakesijoituksen käypä arvo on tilinpäätöspäivän markkinahinta. Arvostettaessa osakesijoituksia, jotka eivät ole kaupankäynnin kohteina, konserni käyttää yleisesti hyväksytyjä arvonmäärittämissä menetelmiä. Näitä voivat olla viimeaikaiset riippumattomien tahojen väliset kaupat, muiden samankaltaisten instrumenttien arvostukset sekä vastaisten rahavirtojen diskontatut arvot. Myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään oman pääoman käyvän arvon rahastot -erässä verovaikutus huomioon ottaen. Kertyneet käyvän arvon muutokset siirretään omasta pääomasta tulosvaikutteisiksi luokittelun muutoksista johtuvina oikaisuina, kun sijoitus myydään tai sijoituksesta tulee kirjata arvonalentumistappio. Myytävissä olevat rahoitusvarat sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin, ellei konsernilla ole aikomus luopua sijoituksesta vuoden kuluessa raportointikauden päättymispäivästä.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisestä rahasta, vaadittaessa nostettavissa olevista pankkitalletuksista ja muista lyhytaikaisista, erittäin likvideistä sijoituksista, jotka ovat helposti vaihdettavissa etukäteen tiedossa olevaan määrään käteisvaroja ja joiden arvonmuutosten riski on vähäinen. Rahavaroihin luokitelluilla erillä on enintään kolmen kuukauden maturiteetti hankinta-ajankohdasta lukien. Yrityskauppoihin liittyvät sulkutilit esitetään taseen pitkä- tai lyhytaikaisissa saamisissa.

Lisätietoja rahoitusvaroista on esitetty liitetiedoissa 17 ja 21.

RAHOITUSVELAT

Rahoitusvelat luokitellaan joko käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin tai jaksotettuun hankintamenuon arvostettuihin velkoihin. Rahoitusvelkojen nostot sekä ostot ja myynnit kirjataan taseeseen niitä koskevan sopimuksen solmimispäivänä. Rahoitusvelka kirjataan pois taseesta, kun sopimuksessa yksilöity velvoite on täytetty tai kumottu tai sen voimassaolo on lakanut. Pitkäaikaisiksi luokitellaan rahoitusvelat, jotka erääntyvät yli vuoden kuluttua, ja lyhytaikaisiksi rahoitusvelat, jotka erääntyvät alle vuoden kuluessa.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin kuuluvat Mehiläisessä kaupankäyntitarkoituksessa hankitut rahoitusvelat sekä ehdolliset vastikkeet. Niiden käyvän arvon muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvelkojen transaktiomenot kirjataan tulosvaikutteisesti, kun ne syntyvät. Kaupankäyntitarkoituksessa hankittuihin rahoitusvelkoihin kuuluvat konsernissa johdannaismuotoiset instrumentit. Johdannaismuotoiset velat luokitellaan pitkä- tai lyhytaikaiseksi suojattavan erän mukaan. Konserni on suojannut koronvaihtosopimuksella vaihtuvakorkoiseen lainaan liittyvää korkoriskiä. Konsernin koronvaihtosopimus erääntyi vuoden 2017 aikana.

Jaksotettuun hankintamenuon arvostetut velat

Lainat, rahoitusleasingvelat, ostovelat ja rahoitusvelan kriteerit täyttävät muut velat sisältyvät jaksotettuun hankintamenuon arvostettuihin velkoihin. Nostetut lainat kirjataan alun perin käypään arvoon, josta vähennetään transaktiomenot. Myöhemmin lainat arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon ja transaktiomenoilla vähennettynä lainamäärän ja takaisinmaksettavan määrän välinen erotus kirjataan rahoituskuluksi efektiivisen koron menetelmällä laina-ajan kuluessa.

Lainasitoumuksiin liittyvät järjestelypalkkiot käsitellään transaktiomenoina. Valmiusluottojärjestelyistä maksettavat palkkiot aktivoidaan taseeseen saamiseksi ja kirjataan rahoituskuluksi kyseisen järjestelyn voimassaoloaikana.

Lisätietoja rahoitusveloista on esitetty liitetiedoissa 17 ja 21.

ARVONALENTUMINEN

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden sekä sijoitusten arvonalentuminen

Mikäli viitteitä arvonalentumisesta ilmenee, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Liikearvon ja keskeneräisten aineettomien hyödykkeiden sekä emoyrityksen osalta tytäryritysosakkeiden kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain, mikäli viitteitä arvonalentumisesta ilmenee. Viitteet voivat liittyä esimerkiksi tytäryrityksen historialliseen taloudelliseen kehitykseen tai arvioon tulevasta kehityksestä.

Arvonalentumisen kirjaamistarvetta tarkastellaan rahavirtaa tuottavien yksikköjen tasolla, eli sillä alimmalla yksikkötasolla, joka on pääosin muista yksiköistä riippumaton ja jonka rahavirrat ovat erotettavissa ja riippumattomia muiden vastaavien yksiköiden rahavirroista. Liikearvon ja emoyrityksessä tytäryritysosakkeiden arvonalentumistestaus tehdään vuosittaisen testauksen lisäksi aina, kun esiintyy viitteitä siitä, että liikearvoa sisältävän rahavirtaa tuottavan yksikön tai tytäryritysosakkeiden arvo saattaa olla alentunut. Rahavirtaa tuottava yksikkö on konsernin alin sellainen taso, jolla liikearvoa seurataan sisäistä johtamista varten. Konsernin yhteiset omaisuuserät, jotka palvelevat useita rahavirtaa tuottavia yksiköitä eivätkä tuota erillistä rahavirtaa, on kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille järkevällä ja johdonmukaisella tavalla ja testataan osana kutakin rahavirtaa tuottavaa yksikköä.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä aiheutuvilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvolla tarkoitetaan kyseisestä omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettorahavirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa. Diskonttaus korkona käytetään ennen veroa määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä erityisriskeistä.

Arvonalentumistappio kirjataan, kun omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumistappio kirjataan välittömästi tulosvaikutteisesti. Mikäli arvonalentumistappio kohdistuu rahavirtaa tuottavaan yksikköön, se kohdistetaan ensin vähentämään rahavirtaa tuottavalle yksikölle koh-

distettua liikearvoa ja tämän jälkeen vähentämään muita yksikön omaisuuseriä tasasuhteisesti. Aikaisemmin kirjattu arvonalentuminen peruutetaan, mikäli kerrytettävissä olevan tulon määrittämisessä käytetyt arviot muuttuvat. Arvonalentumisen peruuttamisen jälkeinen arvo ei saa kuitenkaan johtaa korkeampaan tasearvoon, kuin mitä taseessa olisi ollut, jos arvonalentumista ei olisi kirjattu. Liikearvosta tehtyä arvonalentumiskirjausta ei peruuteta.

Arvonalentumistestaus on esitetty liitetiedossa 11.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Konserni arvioi raportointikauden päättyessä, onko olemassa objektiivista näyttöä siitä, että yksittäisen rahoitusvaran tai rahoitusvarojen ryhmän arvo on alentunut. Jos arvonalentumisesta on näyttöä, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokiteltujen osakkeiden käyvän arvon rahastoon kertynyt tappio siirretään tulosvaikutteiseksi eräksi, eikä sitä myöhemmin peruta.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisesta olevaa objektiivista näyttöä ovat mm. velallisen merkittävät taloudelliset vaikeudet ja maksujen laiminlyönti tai olennainen viivästyminen. Lainojen arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman rahoituskuluihin ja muiden saamisten arvonalentumiset muihin liiketoiminnan kuluihin kaudella, jonka aikana arvonalentuminen on todettu.

TYÖSUHDE-ETUUKSET

Konsernilla on ulkopuolisissa vakuutusyhtiöissä maksupohjaisia eläkejärjestelyitä, joiden osalta konsernilla ei ole oikeudellista eikä tosiasiallista velvoitetta lisämaksujen suorittamiseen, mikäli maksujen saajataho ei pystyisi suoriutumaan eläke-etuuksien maksamisesta. Maksupohjaisista eläkejärjestelyistä suoritettavat maksut kirjataan kuluksi sen tilikauden tuloslaskelmaan, jota veloitus koskee.

Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet kirjataan kuluksi sinä tilikautena, jona ne syntyvät. Tulospalkkiot ja bonus-palkkiot kirjataan kuluksi, kun konsernille syntyy velvollisuus erien maksuun ja niiden määrä on luotettavasti arvioitavissa.

Työsuhteen päättämisen seurauksena kirjataan kulu, mikäli yrityksellä on tosiasiallinen velvollisuus suoritukseen ennen työsuhteen päättymistä. Mikäli järjestelyllä pyritään vapaaehtoiseen irtisanoutumiseen, kustannukset kirjataan tuloslaskelmaan, kun järjestelyn hyväksyminen on varmaa ja työntekijöiden määrä voidaan luotettavasti arvioida.

Konsernilla ei ole osakepalkitsemiseen liittyviä ohjelmia.

Määräysvallattomien omistajien oikeus nostaa yrityksestä myöhempänä ajankohtana kauden ai-

kana tehtyyn työsuoritukseen perustuva määrä varoja osinkona on käsitelty tuloslaskelmassa työsuhde-etuuksista aiheutuvana kuluna, koska IFRS:n mukaisesti kyseessä on työsuoritukseen perustuva palkitseminen. Vastaavan suuruinen velka sisältyy taseen muihin lyhytaikaisiin velkoihin.

VARAUKSET

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite ja on todennäköistä, että veloitteen täyttäminen edellyttää taloudellista suoritusta tai taloudellisen menetyksen ja veloitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Varauksena kirjattu määrä vastaa johdon parasta arviota menoista, joita olemassa olevan veloitteen täyttäminen edellyttää raportointikauden päättymispäivänä. Tilanteissa, joissa rahan aika-arvo on olematon, varaukset diskontataan arvioitujen tulevien kassavirtojen mukaisesti. Uudelleenjärjestelyvaraus kirjataan, kun konsernilla on järjestelyä koskeva yksityiskohtainen suunnitelma ja sen toimeenpano on aloitettu tai suunnitelman keskeisistä kohdista on tiedotettu niille, joita järjestely koskee. Tappiollisista sopimuksista kirjataan varaus, kun veloitteiden täyttämiseksi vaadittavat välttämättömät menot ylittävät sopimuksesta saatavat hyödyt. Vuokrasopimukset ovat tappiollisia, mikäli vuokrattu tila jää pois käytöstä tai tilan edelleenvuokrauksesta saatava tuotto ei kata konsernin vuokratulua. Varaus kirjataan tällöin arvioituista jäljellä olevalta vuokra-ajalta kertyvistä tappioista.

Ehdolliset velat

Ehdollinen velka on mahdollinen velvoite, joka on syntynyt aikaisempien tapahtumien seurauksena ja jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuveloitteen täyttämistä tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdolliset velat esitetään konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa.

LIIKEVOITTO JA RAPORTOINTIKAUSIEN VÄLISEN VERTAILUKELPOISUUTEEN VAIKUTTAVAT ERÄT

Tuloslaskelmassa esitettävä liikevoitto muodostuu, kun liikevaihtoon lisätään liiketoiminnan muut tuotot ja siitä vähennetään materiaali- ja palvelukulut, henkilöstökulut, poistot ja mahdolliset arvoalentumistappiot sekä muut liiketoiminnan kulut.

Konserni esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa eriä, jotka vaikuttavat liikevoiton vertailukelpoisuuteen

eri raportointikausilla. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät ovat määrältään merkittäviä, poikkeuksellisia sekä tavanomaiseen liiketoimintaan kuulumattomia eriä. Niihin sisältyvät esimerkiksi laajoista konsernia koskevista rakennejärjestelyistä aiheutuvat kulut, liiketoimintojen tai omaisuuserien myynnistä aiheutuvat myyntivoitot ja -tappiot sekä yrityshankintoihin liittyvät hankinnan kulut ja tuotot sekä hankintojen integroimisesta aiheutuvat kulut.

OSINGOT

Osingot kirjataan velaksi, kun yhtiökokous on hyväksynyt jaettavan osingon määrän.

KESKEISET KIRJANPIDOLLISET ARVIOT JA OLETUKSET

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää konsernin johdolta tiettyjen arvioiden ja olettamusten tekemistä samoin kuin harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Nämä vaikuttavat omaisuus- ja velkaerien määriin taseessa, vastuusitoumusten sekä ehdollisten varojen ja velkojen esittämiseen tilinpäätöksessä että tilikauden tuottoihin ja kuluihin.

Johto perustaa arvionsa ja olettamuksensa aikaisempaan kokemukseen ja erinäisiin muihin oletuksiin, joita pidetään kohtuullisina vallitsevissa olosuhteissa. Lopulliset toteumamäärät saattavat poiketa näistä arvioista. Lisätietoja harkinnasta, jota johto on käyttänyt konsernin noudattamia tilinpäätöksen laatimisperiaatteita soveltaessaan ja jolla on eniten vaikutusta tilinpäätöksessä esitettävään lukuihin, on kuvattu alla.

Liiketoimintojen yhdistämisessä hankittujen hyödykkeiden ja vastattavaksi otettujen velkojen sekä ehdollisen vastikkeen käyvän arvon määrittäminen

Merkittävässä liiketoimintojen yhdistämisissä konserni on käyttänyt ulkopuolista neuvonantajaa määrittäessä hankittujen varojen ja vastattavaksi otettujen velkojen käypiä arvoja. Hankittujen varojen ja velkojen käyvät arvot määritetään mahdollisuuksien mukaan saatavilla olevien markkina-arvojen mukaisesti. Jos markkina-arvoja ei ole saatavilla, arvostus perustuu omaisuuserän arvioituun tulontuottamiskykyyn ja sen tulevaan käyttötarkoitukseen Mehiläinen-konsernin liiketoiminnassa. Erityisesti aineettomien hyödykkeiden arvostaminen perustuu tulevien rahavirtojen nykyarvoihin ja edellyttää johdon arvioita tulevista kassavirroista, diskonttokoroista sekä omaisuuserien käytöstä.

Ehdollisen vastikkeen hankinta-ajankohdan

käypä arvo on kirjattu osaksi hankinnan vastiketta. Kun ehdollinen vastike luokitellaan rahoitusvelaksi, se arvostetaan käypään arvoon raportointikauden päättyessä ja käyvän arvon muutos kirjataan tulosvaikutteisesti.

Johto uskoo käytettyjen arvioiden ja oletusten olevan riittävän tarkkoja käyvän arvon määrittämisessä. Lisäksi konsernissa tarkastellaan säännöllisesti mahdollisia viitteitä aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisesta.

Aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistestaus

Konsernissa ja emoyrityksessä testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta liikearvo sekä mahdolliset keskeneräiset aineettomat hyödykkeet. Lisäksi emoyrityksessä testataan tytäryrityssijoitusten hankintameno. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritelty käyttöarvoon perustuvien laskelmien avulla. Näissä laskelmissa ennakoidut rahavirrat perustuvat konsernin johdon hyväksymiin taloudellisiin suunnitelmiin, jotka kattavat 5 vuoden ajanjakson.

Tuloverot

Johto käyttää harkintaa määrittäessään konsernissa vahvistetuista tappioista kirjattavaa laskennallista verosaamista. Kirjatut laskennallisten verosaamisten määrät perustuvat johdon arvioihin ja oletuksiin tulevaisuudessa kertyvän verotettavan tulon määrästä, jota vastaan tappioita voidaan hyödyntää. Toteumat voivat vaihdella huomattavasti tilinpäätöksen laadintahetkellä tehdyistä arvioista.

Harkintaa edellytetään lisäksi määrittäessä konsernin ja emoyrityksen verotettavaan tuloon perustuvaa tuloveroa. Vaikka konserniyritysten veroilmoituksissa esitetyt vaatimukset ovat perusteltavissa, on mahdollista, että veroviranomaiset eivät hyväksy joitakin esitetystä vaatimuksista. Konsernilla on meneillään valitusprosessi liittyen vuosia 2006–2012 koskeviin verotuspäätöksiin. Asiasta esitetään lisätietoja liitetiedossa 9.

Vuokrasopimusten luokittelu

Johto käyttää harkintaa myös luokitellessaan konsernin toimitiloista tehtyjä vuokrasopimuksia. Johdon harkinta perustuu muun muassa seuraavien sopimuseikkojen tarkasteluun sopimuksen alkamishetkellä: kattaako vuokra-aika valtaosan omaisuususerän taloudellisesta kokonaisvaikutusajasta, muodostaako vähimmäisvuokrien nykyarvo olennaisen osan vuokratun omaisuususerän käyvästä arvosta tai liikeykö sopimukseen optio ostaa toimitilan tai siirtykö se konsernin omistukseen vuokratilauksen päättyessä.

UUDET JA MUUTETUT STANDARDIT JA TULKINNAT

IASB on julkistanut seuraavat uudet tai uudistetut standardit ja tulkinnat, joita konserni ei ole vielä soveltanut. Konserni ottaa ne käyttöön kunkin standardin ja tulkinnan voimaantulopäivästä lähtien, tai mikäli voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lukien:

- IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* sekä siihen tehdyt muutokset (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uusi standardi korvaa nykyisen standardin IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen*. IFRS 9 muuttaa rahoitusvarojen luokittelua ja arvostamista sekä sisältää rahoitusvarojen arvonalentumisen arviointiin uuden, odotettuihin luottotappioihin perustuvan mallin. Rahoitusvelkojen luokittelu ja arvostaminen vastaavat suurelta osin nykyisiä IAS 39:n vaatimuksia.

Mehiläinen ei odota standardin vaikuttavan merkittävästi konsernin tai emoyrityksen tilinpäätökseen. Mehiläinen luokittelee rahoitusvaroihin sisältyvät tavanomaiset lainasaamiset, muut saamiset ja myyntisaamiset uuden standardin mukaisesti jaksotettuun hankintamenoan arvostettaviksi. Konsernin yrityksillä on vähäinen määrä osakesijoituksia ja ne luokitellaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi samoin kuin pääomalainoista aiheutuneet saamiset. Myyntisaamisista aiheutuvien luottotappioiden osalta konserni ja emoyritys soveltavat IFRS 9:n sallimaa käytännön helpotusta. Luottotappioiden määrää arvioidaan liiketoimintakohtaisella, asiakkuudet huomioivalla matriisilla, jonka perusteella lasketaan todennäköisyyksillä painotettu arvio saamisten odotettavissa olevana voimassaoloaikana toteutuvista luottotappioista. Mehiläinen arvioi luottotappioiden kirjaamisen aikaistuvan jonkin verran. Lainasaamisen osalta luottotappioriski ja arvonalentumiskirjaus arvioidaan 12 kuukauden kuluessa odotettavissa olevien luottotappioiden perusteella, tai saamisen voimassaoloaikana odotettavissa olevien luottotappioiden perusteella, mikäli saamiseen liittyvä luottotappioriski on lisääntynyt. Mehiläisellä ei ole tilinpäätöshetkellä voimassaolevia erillisiä johdannaisopimuksia. Standardi vaikuttaa myös rahoitusinstrumenteista tilinpäätöksen liitetiedoissa esitettävään informaatioon.

- IFRS 16 *Vuokrasopimukset* (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi käsittelee vuokrasopimusten määritelmää,

kirjaamista, arvostamista ja järjestelyihin liittyviä liitetietoja. Standardi edellyttää vuokralle ottajilta vuokrasopimusten merkitsemistä taseeseen vuokranmaksuvelvoitteena sekä siihen liittyvänä omaisuuseränä. Taseeseen merkitsemiseen liittyvät helpotukset koskevat lyhytaikaisia enintään 12 kuukautta kestäviä vuokrasopimuksia sekä arvoltaan vähäisiä hyödykkeitä. Vuokralle antajien kirjanpitokäsittely tulee säilymään suurelta osin nykyisen IAS 17 -standardin mukaisena.

Mehiläinen on vuokrannut lähes kaikki toimitilansa ja konsernin vuokravastuut olivat 31.12.2017 yhteensä noin 523 miljoonaa euroa ja emoyrityksen noin 187 miljoonaa euroa. Näistä uuden standardin kriteerit täyttävät vuokrasopimukset tullaan kirjaamaan taseeseen vuokranmaksuvelvoitteeksi ja vastaavaksi omaisuuseräksi. Kriteerit täyttävien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vuokrat tullaan esittämään vuokranmaksuvelvoitteen vähennyksenä ja velvoitteesta aiheutuvana korkomenona, mistä johtuen konsernin ja emoyrityksen muut liiketoiminnan kulut vähenevät merkittävästi. Omaisuuseristä tullaan kirjaamaan poistot niiden taloudellisena vaikutusaikana, mikä kasvattaa merkittävästi tuloslaskelman poistoja. Edellä mainitut kirjaukset kasvattavat myös rahavirtalaskelmassa esitettävää liiketoiminnan rahavirtaa, koska vuokrien maksut tullaan vuokravelvoitteen vähennyksen osalta esittämään rahoituksen rahavirrassa. Standardin käyttöönotto tulee vaikuttamaan myös esitettäviin tunnuslukuihin. Mehiläinen jatkaa valmistautumista uuden standardin soveltamiseen vuoden 2018 aikana muun muassa ottamalla käyttöön uuden vuokrasopimusten hallinnointijärjestelmän. Konsernin vuokrasopimusten erityispiirteitä on analysoitu standardin näkökulmasta vuoden 2017 aikana ja analysointia jatketaan vuoden 2018 alkupuoliskolla.

- IFRIC 23 *Tuloverokäsittelyjä koskeva epävarmuus* (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta täsmentää kirjanpitokäsittelyä tilanteissa, jossa yhteisön verotuksellinen ratkaisu ei ole vielä veroviranomaisen hyväksymä. Yhteisön on kirjanpitokäsittelyä valitessaan arvioitava, tuleeko veroviranomainen hyväksymään yhteisön tekemän verotuksellisen ratkaisun, kun veroviranomaisella oletetaan olevan hallussaan kaikki asiaan kuuluva tieto. Tulkinnan arvioidaan vaikuttavan konsernitilinpäätöksen liitetietoihin. Tulkintaa ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

3. Hankitut ja myydyt liiketoiminnot

Mehiläinen on kasvanut vuosina 2017 ja 2016 voimakkaasti yrityshankintojen kautta. Hankinnat ovat monipuolistaneet konsernin palveluvalikoimaa muun muassa suun terveydenhoidon, hoivapalveluiden sekä lastensuojelun ja mielenterveyskuntoutuksen alueilla sekä vahvistaneet konsernin markkina-asemaa ja laajentaneet toimipisteverkostoa Suomessa. Merkittävimmät hankinnat olivat vuonna 2017 hankittu NEO Terveys -konserni sekä vuonna 2016 hankitut MilaPro- ja Mainio Vire -konsernit. Hankintojen kirjaamiseen sovellettavista laskenta-periaatteista ja niihin liittyvästä johdon harkinnasta on kerrottu tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa. Vuoden 2016 Mainio Vire -hankintaan ja osaan vuosien 2017 ja 2016 pienemmistä hankinnoista sisältyy ehdollisia vastikkeita, joiden perusteita on selitetty kyseisiä hankintoja koskevissa kohdissa. Ehdollinen vastike perustuu tietyn liiketoimintayksikön käyttökatteen kehitykseen hankinta-ajankohdan jälkeisinä 1-2 vuotena. Ehdollisten vastikkeiden käyvät arvot on määritetty tuottolähtöistä menetelmää käyttäen ja laskennassa on käytetty hankintahetken konsernin diskonttaus korkoa. Hankinnoista syntyneet liikearvot perustuvat hankinnasta odotettavaan operatiivisiin ja hallinnollisiin synergiahyötyihin.

Mehiläinen Oy on myynyt 1.6.2017 omistamansa MV Partners Oy:n osakkeet. Osakkeiden kauppahinta oli 1 euroa ja kaupasta kirjattiin 999 euron myyntitappio. Vuonna 2016 ei tapahtunut yritysten luovutuksia.

Hankitut liiketoiminnot vuonna 2017

1 000 euroa	Liite	NEO Terveys -konserni	Muut hankinnat	Yhteensä
Varat				
Tavaramerkit	10	289		289
Asiakkuudet	10	892	3 685	4 577
Muut aineettomat käyttöomaisuushyödykkeet	10	52	8	60
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	12	4 508	4 933	9 441
Sijoitukset			91	91
Laskennalliset verosaamiset	9	245	320	566
Vaihto-omaisuus		421	102	523
Myyntisaamiset ja muut saamiset		2 657	3 527	6 184
Rahavarat		651	5 857	6 508
Varat yhteensä		9 716	18 523	28 239
Velat				
Lainat		12	2 281	2 293
Laskennalliset verovelat	9	239	712	951
Rahoitusleasingvelat		4 093		4 093
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat		2 563	4 156	6 720
Velat yhteensä		6 907	7 149	14 056
Nettovarallisuus		2 809	11 375	14 183
Luovutettu vastike				
Käteisellä maksettu kauppahinta		25 462	44 291	69 753
Yrityskauppoihin liittyvä kauppahintavelka			331	331
Ehdolliset vastikkeet		900	1 584	2 484
Luovutettu vastike yhteensä		26 362	46 205	72 567
Hankinnasta syntynyt liikearvo		23 554	34 831	58 384
Rahavirtavaikutus				
Käteisellä maksettu kauppahinta		25 462	44 291	69 753
Hankitun yrityksen rahavarat		-651	-5 857	-6 508
Edellisten tilikausien hankintoihin liittyvät lisäkauppahintojen maksut			2 225	2 225
Rahavirtavaikutus yhteensä		24 811	40 659	65 470

NEO Terveys -konsernin hankinta

Konserni hankki 12.5.2017 100 prosenttia yksityis- ja hammaslääkäri- sekä työelämäpalveluita Turussa ja Salossa tuottavan NEO Terveys -konsernin osakekannasta. Määräysvalta kaupan kohteessa siirtyi Mehiläiselle edellä mainittuna ajankohtana. NEO Terveys -konserniin kuuluivat NEO Terveys Oy ja sen omistamat tytäryritykset.

Kauppahinta oli 26,4 miljoonaa euroa ja se maksettiin kokonaisuudessaan käteisellä. Kauppahinnasta 0,9 miljoonaa euroa maksettiin sulkutilille, jota vastaan kirjattiin ehdollinen vastike. Sulkutilille kirjattu osuus kauppahinnasta on ehdollinen verotarkastuksen lopputulemalle. Kaupasta aiheutuneet varainsiirtoverot ja asiantuntijapalkkiot 0,6 miljoonaa euroa sisältyvät tuloslaskelman liiketoiminnan muut kulut -erään.

NEO Terveys -konsernin vuonna 2017 Mehiläinen-konserniin yhdistelty liikevaihto oli 12,7 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos 0,3 miljoonaa euroa. NEO Terveys -konsernin liikevaihto vuonna 2016 oli 22,6 miljoonaa euroa ja käyttökate (EBITDA) 0,6 miljoonaa euroa.

Muut hankitut liiketoiminnot

Mehiläinen Oy:n muut hankitut liiketoiminnot

Hankinnan kohde	Hankinta-ajankohta	Toimiala
Hammaslääkäri Saila Häkkisen liiketoiminta	1.1.2017	Suun terveydenhoidon palvelut, Hyvinkää
Hangon Lääkäritalo ja Fysioterapia Oy:n liiketoiminta	2.1.2017	Yksityislääkäri-, fysioterapia- ja työterveyspalvelut, Hanko
Tomodent Oy:n suun terveyden liiketoiminta	31.1.2017	Hampaiston, leukojen ja poskionteloiden kuvantaminen, Turku
Hammaslääkäri Ulla Kantelisen hammaslääkäriaseman liiketoiminta	1.2.2017	Suun terveydenhoidon palvelut, Tampere
Kotinummi Oy, 100 % osakekannasta	1.2.2017	Mielenterveyskuntoutus, Kouvola ja Lieksa
Kotkan Radiologikeskus Oy, 50 % osakekannasta (konsernin aiempi omistus 50 %)	16.2.2017	Kuvantamispalvelut, Kotka
Kiikan Palvelukoti Oy, 100 % osakekannasta	1.3.2017	Mielenterveyskuntoutus, Sastamala
Kajaanin Lääkärikeskus Oy, 100 % osakekannasta	1.4.2017	Yksityislääkäri- ja työterveyspalvelut, Kajaani
Kormel Oy, 100 % osakekannasta	3.4.2017	Vammaisten asumispalvelut, Kouvola
Väestöliiton klinikat Oy, 100 % osakekannasta	6.4.2017	Lapsettomuushoitoihin liittyvät palvelut, Helsinki, Turku ja Oulu
Hammaslääkäritoiminta Irmeli Meriläinen Oy:n liiketoiminta	24.4.2017	Suun terveydenhoidon palvelut, Tampere
Dentuno Oy:n hammaslääkäri liiketoiminta	25.4.2017	Suun terveydenhoidon palvelut, Espoo
Parodent Oy:n hammaslääkäri liiketoiminta	25.4.2017	Suun terveydenhoidon palvelut, Espoo
Hammaslääkäri Ulla Holopaisen liiketoiminta	1.5.2017	Suun terveydenhoidon palvelut, Tampere
Vaasan Hammas Oy, 100 % osakekannasta	1.5.2017	Hammaslaboratoriopalvelut, Vaasa
Adenova Lääkärikeskus Oy, 100 % osakekannasta	1.6.2017	Naistentautien yksityislääkäripalvelut, Espoo
Joutsan Kartanokoti Oy, 100 % osakekannasta	4.9.2017	Mielenterveyskuntoutus ja vammaisten asumispalvelut, Joutsa
Hoivakoti Auringonnousu Oy, 100 % osakekannasta	20.9.2017	Mielenterveyskuntoutus, Myrskylä
Itä-Suomen Hoitokodit -konserni, 100 % osakekannasta	31.10.2017	Mielenterveyskuntoutus ja ikääntyneiden asumispalvelut, Kitee ja Kiihtelysvaara
ISH-Kiinteistöt Oy, 100 % osakekannasta	31.10.2017	Kiinteistösijoittaminen ja kiinteistöjen omistaminen, Joensuu
Perhe- ja Palvelukodit Suomalainen Oy, 100 % osakekannasta	1.11.2017	Vammaisten asumispalvelut ja päivätoiminta, Kuopio
Palvelutalo Kotiranta Oy, 100 % osakekannasta	9.11.2017	Mielenterveyskuntoutus, Huittinen
Kouvolan Lääkärikeskus Oy, 100 % osakekannasta	14.11.2017	Yksityislääkäri- ja työterveyspalvelut, Kouvola
Haapajärven Kimppakoti Oy, 100 % osakekannasta	21.11.2017	Mielenterveyskuntoutus, Haapajärvi
Lapin Lääkärikeskus Oy, 100 % osakekannasta	31.12.2017	Yksityislääkäripalvelut, Rovaniemi

Konserniyhtiös Mehiläinen Hoivapalvelut Oy:n hankitut liiketoiminnot

Hankinnan kohde	Hankinta-ajankohta	Toimiala
SAP-Care Oy, 100 % osakekannasta	1.7.2017	Ikääntyneiden asumispalvelut, Kaarina
Elämäntalo Oy, 100 % osakekannasta	26.10.2017	Ikääntyneiden asumispalvelut, Espoo
Hoivakoti Atzalea Oy, 100 % osakekannasta	27.10.2017	Ikääntyneiden asumispalvelut, Vantaa

Konserniyhtiös Familiar Oy:n hankitut liiketoiminnot

Hankinnan kohde	Hankinta-ajankohta	Toimiala
Etelä-Suomen Sijaishuoltopalvelut ESSI Oy:n lastensuojeluliiketoiminta	1.5.2017	Lastensuojelupalvelut, Espoo
Kymen Nuorten Asema Oy, 100 % osakekannasta	19.6.2017	Lastensuojelu-, sijaishuolto- ja jälkihuoltopalvelut lapsille ja nuorille, Iitti
Terapeuttinen hoito- ja kasvuyhteisö La Casa Gialla Oy:n lastensuojeluliiketoiminta	1.7.2017	Lastensuojelupalvelut, Korpikoski

Muista tytäryhtiös- ja liiketoimintahankinnoista käteisenä suoritettu vastike oli yhteensä 44,3 miljoonaa euroa. Hankinnoista kirjattun ehdollisen vastikkeen määrä oli yhteensä 1,6 miljoonaa euroa. Ehdolliset vastikkeet liittyvät Saila Häkkisen liiketoiminnan, Tomodent Oy:n liiketoiminnan, Ulla Kantelisen liiketoiminnan, Dentuno Oy:n liiketoiminnan ja Parodent Oy:n liiketoiminnan, Vaasan Hammas Oy:n, Adenova Lääkärikeskus Oy:n ja Joutsan Kartanokoti Oy:n hankintoihin. Ehdolliset vastikkeet perustuvat kunkin yrityksen tai liiketoiminnan käyttökateen kehitykseen hankinta-ajankohdan jälkeisinä 1-2 vuotena. Lisäksi Väestöliiton klinikat Oy:n kauppahinnasta 0,4 miljoonaa euroa maksettiin sulkutilille, jota vastaan kirjattiin ehdollinen vastike. Sulkutilille kirjattu osuus kauppahinnasta on ehdollinen mahdollisen verotarkastuksen lopputulomalle. Muista tytäryhtiös- ja liiketoimintahankinnoista aiheutuneet varainsiirtoverot ja asiantuntijapalkkiot, yhteensä 1,7 miljoonaa euroa, sisältyvät tuloslaskelman liiketoiminnan muut kulut -erään.

Hankitut yritykset ja liiketoiminnot on yhdistelty konserniin hankintahetken mukaan tilikauden kuluessa. Muiden hankittujen yritysten ja liiketoimintojen hankintahetken jälkeinen liikevaihto tilikaudella oli yhteensä 12,2 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos 1,1 miljoonaa euroa.

Mehiläinen-konsernin liikevaihto vuonna 2017 olisi ollut 812,6 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos 40,4 miljoonaa euroa, jos tilikauden aikana hankitut yritykset ja liiketoiminnot, mukaanlukien NEO Terveys -konserni, olisi yhdistelty konsernitilinpäätökseen tilikauden 2017 alusta lähtien. Hankintojen vaikutus konsernin tilikauden 2017 liikevaihtoon oli 24,9 miljoonaa euroa ja tulokseen 1,4 miljoonaa euroa.

Sulkutilit

Konserni on maksanut vuoden 2017 hankintoihin liittyen sulkutileille yhteensä 1,3 miljoonaa euroa (2016: 2,0 miljoonaa euroa). Sulkutilejä vastaan on kirjattu ehdollinen vastike. Sulkutilit esitetään rahavirtalaskelmalla rahoituksen rahavirrassa. Vuoden 2016 hankintoihin liittyen sulkutileille maksettu 2,0 miljoonaa euroa on saatu kokonaisuudessaan takaisin.

Muutokset aiempien vuosien yrityshankintoihin

Konserni kirjasi tuloslaskelmaan ehdollisten vastikkeiden käyvän arvon muutoksena 0,1 miljoonaa euroa tuottoa.

Tilinpäätöspäivän jälkeiset liiketoimintojen hankinnat ja myynnit

Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat on esitetty liitetiedossa 27.

Hankitut liiketoiminnot vuonna 2016

1 000 euroa	Liite	Mainio Vire -konserni	MilaPro- konserni	Muut hankinnat	Yhteensä
Varat					
Tavaramerkit	10	800	200		1 000
Asiakkuudet ^{*)}	10	6 300	600	344	7 244
Muut aineettomat käyttöomaisuushyödykkeet ^{*)}	10	1 913	539	134	2 586
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ^{*)}	12	2 302	2 919	2 178	7 399
Sijoitukset		3		162	165
Laskennalliset verosaamiset ^{*)}	9	4 070	509		4 579
Vaihto-omaisuus				138	138
Myyntisaamiset ja muut saamiset		10 931	1 829	849	13 609
Rahavarat		1 102	680	2 109	3 891
Varat yhteensä		27 421	7 275	5 913	40 609
Velat					
Lainat		20 320	2 384	356	23 060
Laskennalliset verovelat	9	1 495	160	69	1 723
Varaukset		1 955			1 955
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat		18 951	3 994	1 392	24 337
Velat yhteensä		42 721	6 538	1 816	51 075
Nettovarallisuus		-15 300	736	4 097	-10 467
Luovutettu vastike					
Käteisellä maksettu kauppahinta		14 749	15 000	14 146	43 895
Osakevaihto		17 771			17 771
Ehdolliset vastikkeet		110		1 304	1 414
Luovutettu vastike yhteensä		32 630	15 000	15 450	63 080
Hankinnasta syntynyt liikearvo		47 930	14 264	11 353	73 548
Rahavirtavaikutus					
Käteisellä maksettu kauppahinta		14 749	15 000	14 146	43 895
Hankitun yrityksen rahavarat		-1 102	-680	-2 109	-3 891
Edellisten tilikausien hankintoihin liittyvät lisäkauppahintojen maksut ^{*)}				1 005	1 005
Rahavirtavaikutus yhteensä		13 647	14 320	13 041	41 008

^{*)} Konserni kirjasi tuloslaskelmaan ehdollisten vastikkeiden maksamisen yhteydessä toteuman ja aiemman arvion erotuksena 0,2 miljoonaa euroa. Lisäksi vuonna 2016 oikaistiin Mediverkko -hankinnan kirjanpitoikäisyyttä siten, että yksilöitävissä olevien varojen ja velkojen määrää on asiakassuhteiden osalta pienennetty 1,1 miljoonalla eurolla sekä kasvatettu laskennallisen verosaamisen osalta 0,7 miljoonalla eurolla ja kulujen osalta 0,5 miljoonalla eurolla, minkä seurauksena liikearvo on kasvanut 0,1 miljoonaa euroa. Asiakassuhteiden ja laskennallisen verosaamisen muutokset sisältyvät liitetiedoissa 10 ja 9 riveille / sarakkeisiin liiketoimintojen yhdistämiset.

Mainio Vire -konsernin hankinta

Konserni osti kesäkuussa 2016 sosiaali- ja hoivapalvelujen tuottajana yli 100 paikkakunnalla toimivan Mainio Vire -konsernin. Kaupan kohteena oli Mainio Vire -konsernin omistusyhtiö Vire Care Oy tytäryrityksineen. Määräysvalta kaupan kohteeseen siirtyi Mehiläiselle 1.8.2016 kilpailuviranomaisen hyväksytyä hankinnan. Hankitun konsernin liikevaihto vuonna 2015 oli 87,4 miljoonaa euroa ja käyttökate (EBITDA) 4,0 miljoonaa euroa.

Hankinnan luovutettu vastike oli yhteensä 32,6 miljoonaa euroa. Hankinnan yhteydessä myyjätaholle luovutettiin osakkeita Mehiläinen-konsernia omistavissa yrityksissä, jotka suorittivat niiden käypiä arvo- ja vastaavan määrän 17,8 miljoonaa euroa Mehiläinen Oy:n sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Kaupasta käteisenä suoritettu vastike oli 14,7 miljoonaa euroa. Lisäksi konserni maksoi hankintaan liittyen sulkutilille 2,0 miljoonaa euroa, josta 0,1 miljoonaa euroa kirjattiin ehdollisena vastikkeena ja josta se uskoi saavansa takaisin 1,9 miljoonaa euroa. Ehdollinen vastike perustui tietyn liiketoimintayksikön käyttökateen kehitykseen 30.9.2017 asti. Kaupasta aiheutuneet varainsiirtoverot ja asiantuntijapalkkiot, yhteensä 1,4 miljoonaa euroa, sisältyvät tuloslaskelman liiketoiminnan muut kulut -erään.

MilaPro-konsernin hankinta

Konserniyritys Familiar Oy osti 20.5.2016 lastensuojelun palveluita tuottavan MilaPro-konsernin. MilaPro on lastensuojelu- ja mielenterveyspalveluita tuottava yritys, jonka tarjonta kattaa kaikki lastensuojelupalvelut avopalveluista vaativan tason erityisyksiköihin saakka. Lastensuojelupalvelujen ohella MilaPro tuottaa myös muita hyvinvointiin liittyviä palveluja, kuten asumisen tukipalveluja, työllistämistä tukevia palveluja ja neuropsykiatrista valmennusta. Hankinnan luovutettu vastike oli yhteensä 15,0 miljoonaa euroa. Kaupasta aiheutuneet varainsiirtoverot ja asiantuntijapalkkiot, yhteensä 0,6 miljoonaa euroa, sisältyvät tuloslaskelman liiketoiminnan muut kulut -erään.

Muut hankitut liiketoiminnot

Mehiläinen Oy:n muut hankitut liiketoiminnot

Hankinnan kohde	Hankinta-ajankohta	Toimiala
Oulun HammasSalon Oy, 100 % osakekannasta	1.1.2016	Suun terveydenhoidon palvelut, Oulu
Leanportin Hammaslääkäriasema Oy, 100 % osakekannasta	1.2.2016	Suun terveydenhoidon palvelut, Helsinki
Karkkilan Lääkärikeskus- ja työterveyspalvelut Oy:n liiketoiminta	1.3.2016	Yksityislääkäripalvelut ja työterveyspalvelut, Karkkila
Vaasan Endolab Oy:n liiketoiminta	1.3.2016	Yksityislääkäripalvelut ja laboratoriopalvelut, Vaasa
Dental Kemi Oy:n liiketoiminta	1.4.2016	Suun terveydenhoidon palvelut, Kemi
Lääkäriasema Medek Oy:n liiketoiminta	1.4.2016	Yksityislääkäripalvelut ja työterveyspalvelut, Tammisaari
Tapiolan Hammaslääkärit Oy, 100 % osakekannasta	1.4.2016	Suun terveydenhoidon palvelut, Espoo
SM Amiprix Oy, 100 % osakekannasta	1.6.2016	Mielenterveyskuntoutus, Vihanti
PlusTerveys Oy:n hammaslääkäriasema Plushampaan liiketoiminta	1.7.2016	Suun terveydenhoidon palvelut, Lappeenranta
Hammaslääkäri Aila Lindroosin liiketoiminta	1.8.2016	Suun terveydenhoidon palvelut, Lohja
Rovaniemen Työterveys ry:n liiketoiminta	1.8.2016	Työterveyspalvelut, Rovaniemi
Iisalmen Hammaspaikka Oy, 100 % osakekannasta	1.9.2016	Suun terveydenhoidon palvelut, Iisalmi
Malmin Torin Hammaslääkärit Oy, 100 % osakekannasta	1.9.2016	Suun terveydenhoidon palvelut, Helsinki
Kotkan Lääkärikeskus Oy ja Kotkan Leikkaussali Oy, 100 % osakekannasta	1.9.2016	Yksityislääkäripalvelut ja työterveyspalvelut, Kotka
ITTE Imatran Tutkimus ja Terveys Oy, 100 % osakekannasta	1.10.2016	Yksityislääkäripalvelut ja työterveyspalvelut, Imatra
Jyväskylän Lääkäripalvelut Oy:n liiketoiminta	1.10.2016	Lääkäriasema-, yksityislääkäri- ja erikoislääkäripalvelut, Jyväskylä
Hammaslääkäri Timo Grönlundin liiketoiminta	1.12.2016	Suun terveydenhoidon palvelut, Uusikaupunki

Konserniyritys Mehiläinen Hoivapalvelut Oy:n hankitut liiketoiminnot

Hankinnan kohde	Hankinta-ajankohta	Toimiala
Kauhavan Mummola Oy, 100 % osakekannasta	1.12.2016	Ikääntyneiden asumispalvelut, Kauhava

Konserniyritys Familiar Oy:n muut hankitut liiketoiminnot

Hankinnan kohde	Hankinta-ajankohta	Toimiala
Ryhmä- ja kuntoutuskoti Myllykoto Oy:n liiketoiminta	1.9.2016	Lastensuojelupalvelut, Kouvola

Muista tytäryritys- ja liiketoimintahankinnoista käteisenä suoritettu vastike oli yhteensä 14,1 miljoonaa euroa. Hankinnoista kirjatun ehdollisen vastikkeen määrä oli yhteensä 1,3 miljoonaa euroa. Ehdolliset vastikkeet liittyivät Oulun HammasSalon Oy:n, Leanportin Hammaslääkäriasema Oy:n, Tapiolan Hammaslääkäriasema Oy:n, Dental Kemi Oy:n liiketoiminnan, PlusTerveys Oy:n hammaslääkäriasema Plushampaan liiketoiminnan, Iisalmen Hammaspaikka Oy:n sekä Malmin Torin Hammaslääkärit Oy:n hankintoihin. Ehdolliset vastikkeet perustuivat kunkin yrityksen tai liiketoiminnan käyttökateen kehitykseen hankinta-ajankohdan jälkeisinä 1-2 vuotena. Muista tytäryritys- ja liiketoimintahankinnoista aiheutuneet varainsiirtoverot ja asiantuntija-palkkiot, yhteensä 0,3 miljoonaa euroa, sisältyvät tuloslaskelman liiketoiminnan muut kulut -erään.

Hankitut yritykset ja liiketoiminnot on yhdistelty konserniin hankintahetken mukaan tilikauden kuluessa. Hankittujen yritysten ja liiketoimintojen hankintahetken jälkeinen liikevaihto yhteensä tilikaudella oli 59,6 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos 4,5 miljoonaa euroa. Mehiläinen-konsernin liikevaihto vuonna 2016 olisi ollut 659,8 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos 2,4 miljoonaa euroa, jos kaikki tilikauden aikana hankitut yritykset ja liiketoiminnot, mukaanlukien MilaPro- ja Mainio Vire -konsernit, olisi yhdistelty konsernitilin-päätökseen tilikauden 2016 alusta lähtien.

4. Tuotot

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Liikevaihto				
Terveyspalvelut	502 110	415 236	386 116	351 138
Sosiaalipalvelut	253 434	174 853	30 324	28 358
Yhteensä	755 544	590 090	416 440	379 496

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Liikevaihto				
Yritysassiakkaat	208 368	184 514	195 826	180 555
Yksityisasiakkaat	214 426	175 091	174 977	153 153
Julkisen sektorin asiakkaat	332 751	230 486	45 636	45 787
Yhteensä	755 544	590 090	416 440	379 496

Mehiläisen yritysasiakkaat käsittävät konsernin työterveyshuollon asiakkaat, vakuutusyhtiöasiakkaat ja muut yrityssovimusasiakkaat lukuun ottamatta julkisen sektorin työterveysasiakkaita. Yksityisasiakkaiden ryhmä koostuu yksityishenkilöistä. Julkisen sektorin asiakasryhmään kuuluvat Suomen julkisen sektorin organisaatiot, kuten kunnat, kuntayhtymät, sairaanhoitopiirit ja julkishallinto hankkiessaan sosiaali- ja terveydenhuollon ulkoistuspalveluita, asumispalveluita, työterveyshuollon palveluita ja työvoimapalveluita.

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Liiketoiminnan muut tuotot				
Vuokratuotot	761	134	274	129
Myyntituotot käyttöomaisuudesta ja sijoituksista	401	160	150	145
Julkiset avustukset ¹⁾	111	92	111	92
Hallintopalvelueloitus ²⁾			2 994	
Muut tuotot	1 666	1 224	977	745
Yhteensä	2 939	1 610	4 506	1 111

¹⁾ Julkiset avustukset sisältää Mehiläinen Oy:n Innovaatiokeskus Tekesiltä saaman avustuksen liittyen 'Yksilöllistetty diagnostiikka ja hoito' -ohjelmaan, joka on SalWe Ltd:n koordinoima terveyden ja hyvinvoinnin tutkimusohjelma vuosille 2014–2018. Ohjelmassa on mukana 13 yritystä ja 5 tutkimusorganisaatiota.

²⁾ Emoyrityksen tytäryrityksiltä laskuttamat hallintopalvelueloitukset on aiemmin raportoitu kulujen oikaisuna liiketoiminnan muissa kuluissa (2016: 1,5 miljoonaa euroa).

5. Materiaalit ja palvelut

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	27 022	28 338	20 770	17 800
Vaihto-omaisuuden muutokset	-476	-58	-146	18
Ammatinharjoittajapalkkiot	145 404	125 800	139 508	125 800
Muut ulkopuoliset palvelut	43 454	31 059	15 195	15 726
Yhteensä	215 404	185 140	175 327	159 343

6. Työsuhde-etuuksista aiheutuneet kulut

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Palkat	262 416	203 240	102 954	97 389
Eläkekulut, maksupohjaiset eläkejärjestelyt	45 078	34 767	17 434	16 883
Muut henkilösivukulut	11 580	12 512	4 948	6 433
Yhteensä	319 075	250 519	125 335	120 705

	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Henkilöstö kauden lopussa	6 393	5 380	2 317	1 980
Henkilöstö keskimäärin	5 888	4 502	2 094	2 004

Terveysturvallisuuden ammattihenkilöt tuottavat Mehiläisessä palveluita työsuhteisina tai ammatinharjoittajina. Ammatinharjoittajien palkkiot sisältyvät materiaalit ja palvelut -erään ja ne esitetään liitetiedossa 5. Ammatinharjoittajat vastaavat itse omista henkilösivukulu- ja eläkemaksuistaan. Osakastyöntekijöinä Oma-Partners Oy:ssä toimivien osakkaiden oikeutta nostaa yrityksestä varoja osinkona työpanokseen perustuva määrä käsitellään konsernitilinpäätöksessä työsuhde-etuutena ja määrät on kirjattu henkilöstökuluihin osakkaan kerryttämän työpanoksen mukaisesti. Käsitteilyä on kuvattu tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa.

Ammatinharjoittajina Mehiläisessä työskentelevien henkilöiden määrää ei ole sisällytetty yllä raportoituun henkilöstön määrään.

Tiedot johdon palkoista ja palkkioista on esitetty liitetiedossa 24.

7. Liiketoiminnan muut kulut

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Vuokratkulut	69 114	52 203	34 444	30 231
Toimitilakulut	16 669	14 195	7 387	7 112
Tietohallinto- ja puhelin kulut	13 047	11 143	10 328	8 540
Konsultti- ja asiantuntijapalkkiot	7 976	6 354	7 071	3 920
Markkinointi- ja viestintäkulut	6 123	5 622	5 550	5 197
Koneiden ja kaluston huolto- ja käyttökulut	5 839	4 695	3 758	3 338
Muut kulut	20 269	5 887	9 965	8 438
Yhteensä	139 037	100 099	78 503	66 775

Tilintarkastajan palkkiot

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Ernst & Young Oy				
Tilintarkastuspalkkiot	382	333	131	116
Veroneuvonta	210	98	260	85
Muut palkkiot	726	242	601	158
Yhteensä	1 318	673	993	359
Muut tilintarkastustoimistot				
Tilintarkastuspalkkiot	37	30		
Veroneuvonta	95	45	95	45
Muut palkkiot	599	137	502	137
Yhteensä	732	212	598	182

8. Rahoitustuotot ja -kulut**Rahoitustuotot**

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Osinkotuotot	9	17	53	36
Arvonmuutokset käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusveloista				
Korkojohdannaiset - ei suojauslaskennassa	550	930	550	930
Korkotuotot jaksotettuun hankintamenuon arvostettavista rahoitusvaroista	247	133	143	14
Korkotuotot konserniyrityksiltä			973	1 614
Myyntivoitot myytävissä olevista rahoitusvaroista	43		43	
Muut rahoitustuotot	1	2	0	
Rahoitustuotot yhteensä	851	1 082	1 762	2 594

Rahoituskulut

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Korkokulut jaksotettuun hankintamenuon arvostettavista rahoitusveloista	14 149	15 954	14 036	15 918
Korkokulut konserniyrityksille				68
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	2		2	
Muut rahoituskulut	991	1 705	786	612
Rahoituskulut yhteensä	15 142	17 659	14 825	16 598
Rahoitustuotot ja kulut yhteensä	-14 291	-16 577	-13 063	-14 005

9. Tuloverot

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Tuloslaskelma				
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot	-7 677	-4 559	-2 978	-1 313
Oikaisut edellisten tilikausien veroihin	200	40	151	40
Laskennalliset verot	-265	1 200	-217	-503
Yhteensä	-7 742	-3 320	-3 044	-1 776
Laaja tuloslaskelma				
Laajan tuloksen eriin liittyvät tuloverot		-1		-1
Yhteensä		-1		-1

Verokulun ja emoyrityksen yhteisöverokannan mukaan laskettujen verojen välinen täsmäytyslaskelma

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Voitto ennen veroja	45 148	16 509	14 243	5 946
Emoyrityksen verokannan mukainen vero 20 %	-9 030	-3 302	-2 849	-1 189
Vähennyskelpottomien kulujen vaikutus	-257	-560	-240	-416
Verovapaiden tuottojen vaikutus	291	25	61	25
Kirjaamattomat verot tilikauden tappioista		-55		
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta veroilla vähennettynä	-3	-3		
Aiemmin kirjaamattomien laskennallisten verosaamisten muutos	1 130	534		
Muut verotuksessa vähennyskelpoiset kulut	29	-77	-215	15
Verot aikaisemmilta tilikausilta	200	40	151	40
Aiemmin kirjaamattomat laskennalliset verovelat			89	
Muut oikaisut	-103	78	-41	-251
Tuloverot tuloslaskelmassa	-7 742	-3 320	-3 044	-1 776

Mehiläinen Oy:llä on keskeneräinen riita-asia verottajan kanssa koskien Ambea Finland AB:n Suomen sivuliikkeelle verovuosina 2006–2012 allokoitujen korkokulujen verovähennyskelpoisuutta. Ambea Finland AB:n Suomen sivuliikkeelle allokoitujen korkokulujen verotuksessa vähennyskelpottomiksi kuluiksi verovuosien 2006–2012 verotusta koskevassa Verohallinnon oikaisussa. Sivuliike on kokonaisuudessaan vähentänyt korkokuluja noin 32 miljoonaa euroa verovuosien 2006–2012 aikana. Sivuliike on hakenut oikaisulautakunnalta muutosta Verohallinnon päätökseen. Verotuksen oikaisulautakunta on kuitenkin päätöksillään hylännyt sivuliikkeen esittämät oikaisuvaatimukset sekä korkokulujen vähennyskelpoisuuden että veronkorotuksen poistamisen osalta. Mehiläinen Oy (Ambea Finland AB:n sivuliike on pääliikkeensä sulautumisen johdosta nykyään osa Mehiläinen Oy:tä) on valittanut oikaisupäätöksistä hallinto-oikeuteen ja verojen perintä on keskeytetty emoyhtiön antaman takauksen perusteella. Mikäli veroriita päättyisi verottajan hyväksi, yritys joutuisi maksamaan myös veronlisäykset veronmaksun myöhästymisen seurauksena. Yrityksen arvion mukaan tuloverot, veronkorotukset ja veronlisäykset olisivat 31.12.2017 yhteensä noin 13,3 miljoonaa euroa. Verovaruusta ei kuitenkaan ole kirjattu, koska yrityksen näkemyksen mukaan veroriita tullaan todennäköisesti voittamaan.

Laskennalliset verosaamiset ja verovelat

Konserni

1 000 euroa	2017			2016		
	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Nettomääräisenä	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Nettomääräisenä
Aineettomat hyödykkeet		1 898	-1 898		2 794	-2 794
Käyvän arvon kohdistukset					9	-9
Rahoitusleasingvelat		8	-8		8	-8
Varaukset	826		826	1 038		1 038
Vahvistetut tappiot	1 602		1 602	3 718		3 718
Verotuksessa vähentämättömät nettokorkomenot	1 842		1 842			
Muut erät	1 198	1 221	-23	1 116	70	1 046
Yhteensä	5 467	3 127	2 340	5 873	2 881	2 992

Laskennallisten verosaamisten ja verovelkojen muutos tilikauden aikana

1 000 euroa	1.1.2017	Liiketoimintojen yhdistämiset	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan	31.12.2017
Aineettomat hyödykkeet	-2 794	154	742		-1 898
Käyvän arvon kohdistukset	-9		9		
Rahoitusleasingvelat	-8		0		-8
Varaukset	1 038		-212		826
Vahvistetut tappiot	3 718	-194	-1 922		1 602
Verotuksessa vähentämättömät nettokorkomenot			1 842		1 842
Muut erät	1 046	-345	-724		-23
Yhteensä	2 992	-385	-265		2 340

1 000 euroa	1.1.2016	Liiketoimintojen yhdistämiset	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan	31.12.2016
Aineettomat hyödykkeet	-2 047	-1 760	1 013		-2 794
Käyvän arvon kohdistukset	-10			1	-9
Rahoitusleasingvelat	-3	-5			-8
Varaukset	164	358	517		1 038
Vahvistetut tappiot		4 005	-287		3 718
Muut erät	491	598	-43		1 046
Yhteensä	-1 405	3 196	1 200	1	2 992

Konsernilla on 31.12.2017 käyttämättömiä vahvistettuja tappioita 8,0 miljoonaa euroa (2016: 17,9 miljoonaa euroa), joista on kirjattu laskennallinen verosaaminen. Ne erääntyvät vuosina 2021-2026.

Tilikauden aikana toteutuneissa yrityshankinnoissa siirtyi konserniin vahvistettuja tappioita, joista kirjattiin laskennallista verosaamista yhteensä 0,2 miljoonaa euroa (3,7 miljoonaa euroa).

Laskennalliset verosaamiset ja verovelat

Emoyritys

1 000 euroa	2017			2016		
	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Nettomääräisenä	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Nettomääräisenä
Aineettomat hyödykkeet		276	-276			
Käyvän arvon kohdistukset					9	-9
Varaukset	182		182	97		97
Muut erät	118	432	-315		188	-188
Yhteensä	300	708	-408	97	197	-101

Laskennallisten verosaamisten ja verovelkojen muutos tilikauden aikana

1 000 euroa	1.1.2017	Liiketoimintojen yhdistämiset	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan	31.12.2017
Aineettomat hyödykkeet		-204	-72		-276
Käyvän arvon kohdistukset	-9		9		
Varaukset	97		85		182
Muut erät	-188	113	-239		-315
Yhteensä	-101	-91	-217		-408

1 000 euroa	1.1.2016	Liiketoimintojen yhdistämiset	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan	31.12.2016
Käyvän arvon kohdistukset	-10			1	-9
Varaukset	164	-66			97
Muut erät	315	-3	-503		-188
Yhteensä	469	-69	-503	1	-101

10. Aineettomat hyödykkeet

1 000 euroa	Konserni				
	Liikearvo	Tavara- merkit	Asiakkuudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno					
Hankintameno 1.1.2016 ^{*)}	227 323	5 300	12 052	6 922	251 597
Lisäykset				550	550
Liiketoimintojen yhdistämiset	73 476	1 000	6 138	630	81 244
Vähennykset				-38	-38
Siirrot erien välillä				1 447	1 447
Hankintameno 31.12.2016 ^{*)}	300 799	6 300	18 190	9 511	334 800
Lisäykset				950	950
Liiketoimintojen yhdistämiset	58 384	289	4 577	60	63 310
Vähennykset				-426	-426
Siirrot erien välillä	-376		0	1 837	1 461
Hankintameno 31.12.2017	358 806	6 589	22 768	11 932	400 094
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset					
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2016		-4 606	-3 992	-4 711	-13 308
Tilikauden poistot		-503	-4 314	-1 667	-6 484
Tilikauden arvonalentumiset		-731			-731
Vähennysten kertyneet poistot				38	38
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016		-5 839	-8 307	-6 340	-20 485
Tilikauden poistot		-374	-5 142	-1 742	-7 257
Tilikauden arvonalentumiset		-178		-56	-234
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot			17	431	449
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017		-6 391	-13 431	-7 706	-27 528
Kirjanpitoarvo					
31.12.2017	358 806	198	9 336	4 226	372 566
31.12.2016	300 799	461	9 884	3 171	314 314

^{*)} Konserni on tarkentanut aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden ryhmittelyä ennakkomaksujen ja keskeneräisten hankintojen osalta.

Liiketoimintojen yhdistämisten kautta tulleista lisäyksistä on lisätietoja liitetiedossa 3.

Emoyritys

1 000 euroa	Liikearvo	Tavara- merkit	Asiakkuudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno					
Hankintameno 1.1.2016 ^{*)}	214 916			7 312	222 228
Lisäykset				550	550
Liiketoimintojen yhdistämiset	2 345				2 345
Liiketapahtumat saman määräysvallan alaisten yhteisöjen kanssa	-6 036		754	-190	-5 472
Vähennykset				-93	-93
Siirrot erien välillä	-33 800			1 447	-32 353
Hankintameno 31.12.2016 ^{*)}	177 424		754	9 025	187 203
Lisäykset				811	811
Liiketoimintojen yhdistämiset	1 368		161		1 530
Liiketapahtumat saman määräysvallan alaisten yhteisöjen kanssa	34 254	217	941	26	35 438
Vähennykset				-216	-216
Siirrot erien välillä				694	694
Hankintameno 31.12.2017	213 046	217	1 856	10 340	225 460
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset					
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2016				-4 559	-4 559
Tilikauden poistot			-151	-1 062	-1 213
Vähennysten kertyneet poistot				38	38
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016			-151	-5 584	-5 735
Tilikauden poistot		-24	-270	-1 456	-1 750
Kertyneet poistos liiketapahtumista saman määräysvallan alaisten yhteisöjen kanssa				-6	-6
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot				216	216
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017		-24	-421	-6 829	-7 274
Kirjanpitoarvo					
31.12.2017	213 046	192	1 435	3 511	218 186
31.12.2016	177 424		603	3 442	181 469

^{*)} Emoyritys on tarkentanut aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden ryhmittelyä ennakkomaksujen ja keskeneräisten hankintojen osalta.

11. Arvonalentumistestaus

Konserni

Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestausta varten niille rahavirtaa tuottaville yksiköille tai niiden ryhmille, joiden odotetaan hyötyvän liiketoimintojen yhdistämisestä johtuvista synergiaeduista ja jotka muodostavat yrityksen toiminnan johtamisessa ja seurannassa tason, johon liikearvo luontevasti liittyy. Konsernin ja emoyrityksen liikearvon testaus on suoritettu tilinpäätöshetken 31.12.2017 tilanteesta.

Liikearvon kirjanpitoarvot jakaantuivat seuraavasti yksiköille

1 000 euroa	2017	2016
Terveyspalvelut	195 266	167 645
Suun terveydenhoito	26 450	21 050
Hoivapalvelut	93 199	70 198
Lastensuojelu	43 891	41 907
Yhteensä	358 806	300 799

Konsernin arvonalentumistestauksessa rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritetty käyttöarvoon perustuen. Rahavirtaennusteet pohjautuvat johdon hyväksymiin ennusteisiin, jotka kattavat viiden vuoden ajanjakson. Johdon hyväksymän ennustejakson jälkeiset rahavirrat on ekstrapoloitu käyttämällä tasaista yhden prosentin kasvutekijää kyseisissä yksiköissä.

Arvonalentumistestauksen kannalta keskeisimmät oletukset ovat ennustettu käyttökate % (EBITDA %), ennustettu liikevaihdon kasvu, diskonttauskorko sekä ennustejakson jälkeisten rahavirtojen ekstrapoloinnissa käytetty kasvutekijä. Ennustettu käyttökate % (EBITDA %) ja liikevaihdon kasvu perustuvat viimeisimpiin johdon hyväksymiin ennusteisiin ja näkemykseen markkinakasvusta. Vuoden 2018 käyttökate (EBITDA) ja liikevaihto perustuvat konsernin hallituksen hyväksymään budjettiin. Kannattavuustasossa ei odoteta tapahtuvan olennaisia muutoksia ennustekauden aikana.

Diskonttauskorko on määritetty keskimääräisen painotetun pääomakustannuksen avulla, joka kuvaa oman ja vieraan pääoman kokonaiskustannusta ottaen huomioon omaisuuseriin liittyvät erityiset riskit.

Ennustejaksolla 2018–2022 käytetyt diskonttauskorot

	2017	2016
Diskonttauskorko %, verojen jälkeen		
Terveyspalvelut	6,64	5,30
Suun terveydenhoito	6,98	5,30
Hoivapalvelut	6,58	5,30
Lastensuojelu	6,54	5,30
Diskonttauskorko %, ennen veroja		
Terveyspalvelut	8,30	6,62
Suun terveydenhoito	8,73	6,62
Hoivapalvelut	8,23	6,62
Lastensuojelu	8,18	6,62

Arvonalentumistestauksen perusteella Terveyspalvelut -rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä ylitti kirjanpitoarvon 735,3 miljoonalla eurolla (2016: 660,6 miljoonalla eurolla), Suun terveydenhoito -yksikön 54,5 miljoonalla eurolla (48,1 miljoonalla eurolla), Hoivapalvelut-yksikön 351,2 miljoonalla eurolla (310,5 miljoonalla eurolla) ja Lastensuojelu-yksikön 139,3 miljoonalla eurolla (119,4 miljoonalla eurolla). Konsernin rahavirtaa tuottaville yksiköille tehdyn arvonalentumistestauksen perusteella arvonalentumisia ei kirjattu vuosina 2017 tai 2016.

Rahavirtaa tuottaville yksiköille tehtiin herkkyysoanalyysi muuttamalla kutakin laskentaoletusta koko ennusteajanjaksolla alla kuvatun mukaisesti, muiden tekijöiden pysyessä ennallaan.

- Ennustetun käyttökate %:n (EBITDA %:n) lasku yhdellä prosenttiyksiköllä
- Diskonttauskoron nousu yhdellä prosenttiyksiköllä
- Ekstrapoloinnissa käytetyn kasvutekijän lasku yhdellä prosenttiyksiköllä

Herkkyysoanalyysien perusteella kaikkien rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä oleva rahamäärä ylitti kirjanpitoarvon.

Kunkin rahavirtaa tuottavan yksikön diskonttauskoron olisi tullut muuttua seuraavasti, jotta yksikön kirjanpitoarvo olisi vastannut siitä kerrytettävissä olevaa rahamäärää, muiden tekijöiden pysyessä ennallaan.

- Terveyspalvelut 6,64 prosentista 24,53 prosenttiin (2016: 5,30 prosentista 20,70 prosenttiin)
- Suun terveydenhoito 6,98 prosentista 14,88 prosenttiin (5,30 prosentista 11,70 prosenttiin)
- Hoivapalvelut 6,58 prosentista 30,20 prosenttiin (5,30 prosentista 21,95 prosenttiin)
- Lastensuojelu 6,54 prosentista 23,63 prosenttiin (5,30 prosentista 17,25 prosenttiin)

Emoyritys

Emoyrityksessä liiketoimintojen yhdistämisten sekä saman määräysvallan alaisten hankintojen ja rakennejärjestelyiden seurauksena syntynyt liikearvo on kohdistettu yksiköille konsernin kanssa samoja periaatteita noudattaen.

1 000 euroa	2017	2016
Terveyspalvelut	177 267	152 079
Suun terveydenhoito	24 470	16 296
Hoivapalvelut	11 310	9 048
Yhteensä	213 046	177 424

Mehiläinen Oy:n arvonalentumistestauksessa rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritetty käyttöarvoon perustuen. Rahavirtaennusteiden laatimisperiaatteet vastaavat konsernin yllä selostettuja periaatteita samoin kuin rahavirtojen laatimisessa käytetyt oletukset ja arviot.

Arvonalentumistestauksen perusteella emoyrityksen Terveyspalvelut -rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä ylitti kirjanpitoarvon 499,9 miljoonalla eurolla (2016: 586,1 miljoonalla eurolla), Suun terveydenhoito -yksikön 55,5 miljoonalla eurolla (42,4 miljoonalla eurolla) ja Hoivapalvelut-yksikön 45,4 miljoonalla eurolla (102,1 miljoonalla eurolla). Emoyrityksen rahavirtaa tuottaville yksiköille tehdyn arvonalentumistestauksen perusteella arvonalentumisia ei kirjattu vuosina 2017 tai 2016.

Herkkyysanalyysin perusteella kaikkien rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää kirjanpitoarvon.

Kunkin rahavirtaa tuottavan yksikön diskonttauskoron olisi tullut muuttua seuraavasti, jotta yksikön kirjanpitoarvo vastaisi siitä kerrytettävissä olevaa rahamäärää, muiden tekijöiden pysyessä ennallaan.

- Terveyspalvelut 6,64 prosentista 19,85 prosenttiin (2016: 5,30 prosentista 16,72 prosenttiin)
- Suun terveydenhoito 6,98 prosentista 15,26 prosenttiin (5,30 prosentista 11,33 prosenttiin)
- Hoivapalvelut 6,58 prosentista 26,66 prosenttiin (5,30 prosentista 49,00 prosenttiin)

Emoyrityksessä testattiin tytäryritysosakkeiden hankintamenot vuonna 2017 niiden yritysten osalta, joissa ilmeni viitteitä arvonalentumisesta. Viitteitä arvioitiin tytäryrityksen historiallisen ja tulevan taloudellisen kehityksen näkökulmasta. Testattavien tytäryritysten rahavirtaennusteet perustuvat vuoden 2017 tuloslaskelmiin. Vuosien 2018-2022 ennusteet on laadittu käyttäen konsernin liikearvotestauksessa käytettyjä kunkin rahavirtaa tuottavan yksikön kasvuolettamia. Kaikissa testatuissa tytäryrityksissä kerrytettävissä olevat rahamäärät ylittivät kirjanpitoarvot. Tytäryritysosakkeista ei siten kirjattu arvonalentumisia vuosina 2017 tai 2016.

12. Aineelliset hyödykkeet

Konserni							
1 000 euroa	Rakennukset ja rakennelmat	Maa-alueet	Koneet ja kalusto	Vuokratilojen perusparannukset	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat ^{*)}	Yhteensä
Hankintameno							
Hankintameno 1.1.2016 ^{*)}	321		90 381	40 518	173	1 051	132 443
Lisäykset	108		8 391	329		8 756	17 583
Liiketoimintojen yhdistämiset	2 877	667	4 340	2 117	58	68	10 127
Vähennykset	-278	-10	-1 260	-6 509			-8 057
Siirrot erien välillä	942		1 712	1 943		-5 108	-510
Hankintameno 31.12.2016 ^{*)}	3 969	657	103 564	38 397	231	4 767	151 586
Lisäykset	38		7 327	485		13 322	21 172
Liiketoimintojen yhdistämiset	3 485	140	4 255	1 558	3		9 441
Vähennykset	-152	-8	-2 113	-71	-4	-3	-2 350
Siirrot erien välillä	225	-11	7 071	6 589	-35	-15 111	-1 273
Hankintameno 31.12.2017	7 566	778	120 104	46 958	195	2 975	178 576
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset							
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2016	-47		-60 508	-21 558			-82 113
Tilikauden poistot	-109		-10 650	-4 865			-15 624
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot			880	6 509			7 389
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016	-155		-70 277	-19 914			-90 347
Tilikauden poistot	-19		-13 676	-4 101	-4		-17 801
Tilikauden arvonalentuminen	-213	-4			-5		-222
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	35	4	1 707	66	4		1 815
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017	-352	-1	-82 247	-23 949	-5		-106 554
Kirjanpitoarvo							
31.12.2017	7 213	777	37 857	23 009	190	2 975	72 022
31.12.2016	3 814	657	33 287	18 484	231	4 767	61 240

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat sisältävät enimmäkseen aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä, mutta myös aineettomia hyödykkeitä. Hyödyke ryhmitellään oikeaan tase-erään, kun se otetaan käyttöön.

^{*)} Konserni on tarkentanut aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden ryhmittelyä ennakkomaksujen ja keskeneräisten hankintojen osalta.

Emoyritys

1 000 euroa	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Vuokratilojen perusparannukset	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat *)	Yhteensä
Hankintameno						
Hankintameno 1.1.2016 ^{*)}		84 619	39 712	137	1 025	125 492
Lisäykset		6 267	279		8 137	14 683
Liiketoimintojen yhdistämiset		-1 042	-278	23		-1 297
Vähennykset		-863	-6 470			-7 334
Siirrot erien välillä	775	1 462	1 867	5	-4 754	-646
Hankintameno 31.12.2016 ^{*)}	775	90 442	35 111	165	4 407	130 899
Lisäykset	38	4 344	78		10 968	15 427
Liiketoimintojen yhdistämiset		78				78
Liiketapahtumat saman määräysvallan alaisten yhteisöjen kanssa		4 352	1 760	4	240	6 355
Vähennykset		-2 913	-23		-2	-2 938
Siirrot erien välillä	378	5 531	6 695		-13 039	-435
Hankintameno 31.12.2017	1 191	101 834	43 620	168	2 574	149 387
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset						
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2016		-58 746	-20 941			-79 687
Tilikauden poistot ja arvonalentumiset		-8 019	-4 600			-12 619
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		803	6 470			7 273
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016		-65 963	-19 070			-85 033
Tilikauden poistot	-60	-9 297	-3 368			-12 725
Kertyneet poistot liiketapahtumista saman määräysvallan alaisten yhteisöjen kanssa		-812	-192			-1 004
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		2 799	23			2 821
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017	-60	-73 274	-22 608			-95 941
Kirjanpitoarvo						
31.12.2017	1 131	28 560	21 012	168	2 574	53 446
31.12.2016	775	24 480	16 040	165	4 407	45 866

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat sisältävät enimmäkseen aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä, mutta myös aineettomia hyödykkeitä. Hyödyke ryhmitellään oikeaan tase-erään, kun se otetaan käyttöön.

^{*)} Emoyritys on tarkentanut aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden ryhmittelyä ennakkomaksujen ja keskeneräisten hankintojen osalta.

Rahoitusleasingsopimuksella vuokratut aineelliset hyödykkeet

Konserni		
1 000 euroa	Koneet ja kalusto	Vuokratilojen perusparannusmenot
Hankintameno		
Hankintameno 1.1.2016	2 117	
Lisäykset	162	
Liiketoimintojen yhdistämiset	1 484	
Vähennykset	-303	
Hankintameno 31.12.2016	3 460	
Liiketoimintojen yhdistämiset	2 758	1 414
Siirrot erien välillä	-2 747	-1 414
Hankintameno 31.12.2017	3 471	
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset		
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2016	-530	
Tilikauden poistot ja arvonalentumiset	-695	
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016	-1 225	
Tilikauden poistot	-1 118	-37
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	197	37
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017	-2 146	
Kirjanpitoarvo		
31.12.2017	1 325	
31.12.2016	2 235	

13. Osuudet osakkuusyrittäissä

Osakkuusyrittäiset

Konsernilla on kolme osakkuusyrittäistä: Laser-Porus Oy, HYKSin kliiniset palvelut Oy ja Orton Oy. Laser-Porus on Oulun Mehiläisessä toimiva silmälaserkeskus, joka keskittyy silmien taittovirhekirurgiaan. Konserni on saanut 1.3.2017 alkaen määräysvallan Kotkan Radiologikeskus Oy:stä ja se on yhdistelty konsernitilinpäätökseen tytäryrittäisenä purkuhetkeen saakka. Konserni osti 10 prosenttia HYKSin kliiniset palvelut Oy:n osakekannasta 20.11.2017 ja 10 prosenttia Orton Oy:n osakekannasta 12.12.2017. Konsernin omistusosuus ja osuus äänivallasta HYKSin kliiniset palvelut Oy:ssä ja Orton Oy:ssä on alle 20 prosenttia, mutta konsernilla on niissä huomattava vaikutusvalta hallituspaikkojen ja potentiaalisen omistuksen vuoksi. Emoyrittäksellä on HYKSin kliiniset palvelut Oy:ltä pitkäaikainen pääomalinansaaminen 0,1 miljoonaa euroa.

Osuudet osakkuusyrietyksissä

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Osuudet osakkuusyrietyksissä 1.1.	176	253	160	207
Lisäykset	166	6	166	
Osuus osakkuusyrietyksen tilikauden tuloksesta	-14	-16		
Osingonjako ja pääomanpalautus	-34	-66		-47
Muut muutokset ^{*)}	11			
Osuudet osakkuusyrietyksissä 31.12.	306	176	326	160

^{*)} Määräysvallan syntyminen seurauksena Kotkan Radiologikeskus Oy käsiteltiin tytäryrietyksenä 1.3.2017 alkaen sulautumiseen asti.

Osakkuusyrietysten taloudellinen informaatio ja sen täsmätys osakkuusyrietysoosuksien tasearvoon konsernissa

1 000 euroa	2017			2016	
	HYKSiin kliiniset palvelut Oy	Orton Oy	Laser- Porus Oy	Kotkan Radiologi- keskus Oy	Laser- Porus Oy
Lyhytaikaiset varat	4 131	2 485	233	92	261
Pitkäaikaiset varat	84	512	141	68	188
Lyhytaikaiset velat	3 027	2 787	52	104	62
Pitkäaikaiset velat	1 000				
Oma pääoma	188	211	321	55	386
Liikevaihto	7 684	15 685	368	413	414
Tulos	415	-476	-32	52	-56

1 000 euroa	2017			2016	
	HYKSiin kliiniset palvelut Oy	Orton Oy	Laser- Porus Oy	Kotkan Radiologi- keskus Oy	Laser- Porus Oy
Osakkuusyrietyksen nettovarot	188	211	321	55	386
Konsernin omistusosuus %	10,0	10,0	42,7	50,0	42,7
Konsernin osuus nettovaroista	19	21	137	28	165
Liikearvo	81	45		1	-159
Muut oikaisut			2	-17	157
Osakkuusyrietysoisuuden tasearvo konsernin taseessa	100	66	139	12	164

Yllä olevat luvut perustuvat 31.12.2017 tilintarkastamattomiin tulos- ja tasetietoihin. Taulukossa mainitut osakkuusyrietykset on käsitelty konsernitilinpäätöksessä pääomaosuusmenetelmällä.

14. Vaihto-omaisuus

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Aineet ja tarvikkeet	4 353	3 354	4 122	3 179
Yhteensä	4 353	3 354	4 122	3 179

15. Myyntisaamiset ja muut saamiset

Lyhytaikaiset 1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Myyntisaamiset	68 530	57 660	35 689	33 285
Siirtosaamiset	11 613	7 053	3 836	2 398
Lainasaamiset	1 491	846	640	1
Muut saamiset	225	777	4	44
Sulkutili	1 290		1 290	
Saamiset saman konsernin yrityksiltä			23 958	25 520
Yhteensä	83 148	66 336	65 417	61 248

Pitkäaikaiset saamiset on eritelty liitetiedossa 17.

Myyntisaamisten maksuehto on pääsääntöisesti 7 - 30 päivää, eikä konsernin tai emoyrityksen toimintatapoihin kuulu vakuuksien hankkiminen myyntisaamisiin tai muihin saamisiin. Myyntisaamisiin liittyvistä luottoriskeistä kerrotaan tarkemmin liitetiedossa 21.

Myyntisaamisten arvonalentumistappiot 1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Myyntisaamisten arvonalentumistappiot 1.1.	-588	-384	-488	-339
Lisäykset	-1 360	-360	-860	-256
Vähennykset	318	156	278	107
Saadut suoritukset	110		97	
Myyntisaamisten arvonalentumistappiot 31.12.	-1 520	-588	-973	-488

Konsernin myyntisaamisten ikäjakauma

1 000 euroa	Yhteensä	Eräänty- mättömät	Erääntyneet			
			< 30 päivää	30-60 päivää	60-180 päivää	> 180 päivää
2017	68 530	62 124	3 807	808	814	977
2016	57 660	51 620	3 742	641	882	776

Emoyrityksen myyntisaamisten ikäjakauma

1 000 euroa	Yhteensä	Eräänty- mättömät	Erääntyneet			
			< 30 päivää	30-60 päivää	60-180 päivää	> 180 päivää
2017	35 689	31 614	2 333	460	550	732
2016	33 285	28 950	2 427	464	735	709

Siirtosaamiset

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Henkilösivukulut	815	2 595	124	406
Laskuttamattomat myynnit	7 610	2 189	2 041	603
Muut siirtosaamiset	3 188	2 270	1 672	1 389
Yhteensä	11 613	7 054	3 836	2 398

16. Rahavarat

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Käteinen raha ja pankkitilit	31 964	39 627	20 753	25 933
Yhteensä	31 964	39 627	20 753	25 933

Taseen rahavarat vastaavat rahavirtalaskelman rahavaroja.

17. Rahoitusvarat ja -velat

Rahoitusvarat	Käyvän arvon hierarkia	Konserni		Emoyritys	
		2017	2016	2017	2016
1 000 euroa					
Pitkäaikaiset rahoitusvarat					
Myytavissä olevat rahoitusvarat					
Noteeraamattomat osakkeet	3	756	752	720	752
Noteeratut osakkeet	1	0	267		102
Yhteensä		756	1 020	720	856
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Pääomalainasaaminen	2	100		100	
Yhteensä		100		100	
Laina- ja muut saamiset					
Sulkutili (koroton)	3		1 890		1 890
Vuokravakuustalletukset	2	805	627	328	305
Lainasaamiset	2	2 364	2 913	659	622
Pitkäaikaiset muut saamiset	2	448		432	
Yhteensä		3 617	5 430	1 419	2 817
Pitkäaikaiset rahoitusvarat yhteensä		4 473	6 450	2 239	3 673
Lyhytaikaiset rahoitusvarat					
Laina- ja muut saamiset					
Myyntisaamiset	2	68 530	57 660	35 689	33 285
Lainasaamiset	2	1 491	846	640	1
Konsernimyyntisaamiset	2			4 478	2 515
Konsernilainasaamiset, korollinen	2			1 380	
Konsernitilisaamiset	2			17 427	21 300
Muut saamiset	2	132			
Sulkutili (koroton)	3	1 290		1 290	
Rahavarat	2	31 964	39 627	20 753	25 933
Lyhytaikaiset rahoitusvarat yhteensä		103 406	98 133	81 657	83 033
Pitkä- ja lyhytaikaiset rahoitusvarat yhteensä		107 879	104 583	83 896	86 707

Laina- ja muut saamiset -erään sisältyvien rahoitusvarojen ja rahavarojen tasearvo vastaa olennaisilta osin käypää arvoa, koska diskonttauksen vaikutus ei ole merkittävä saamisten maturiteetti huomioon ottaen. Lisätietoja lyhytaikaisista saamisista esitetään liitetiedossa 15.

Rahoitusvarojen erien luokittelu- ja arvostamisperiaatteet on esitetty tilinpäätöksen laadintaperiaatteissa.

Rahoitusvelat

1 000 euroa	Käyvän arvon hierarkia	Konserni		Emoyritys	
		2017	2016	2017	2016
Pitkäaikaiset rahoitusvelat					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Ehdolliset vastikkeet (yrityskaupoista aiheutuneet)	3	1 018	858	1 018	1 013
Yhteensä		1 018	858	1 018	1 013
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvelat					
Lainat rahoituslaitoksilta	3	342 910	320 834	342 910	320 834
Eläkelainat	2		129		
Osamaksuvelat	2	649	666		25
Rahoitusleasingvelat	2	681	1 403		
Pitkäaikaiset velat muille	3	33			
Yhteensä		344 273	323 032	342 910	320 858
Pitkäaikaiset rahoitusvelat yhteensä		345 291	323 890	343 927	321 871

1 000 euroa	Käyvän arvon hierarkia	Konserni		Emoyritys	
		2017	2016	2017	2016
Lyhytaikaiset rahoitusvelat					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Ehdolliset vastikkeet (yrityskaupoista aiheutuneet)	3	2 055	1 485	2 098	1 331
Johdannaisvelat: koronvaihtosopimukset	2		646		646
Yhteensä		2 055	2 131	2 098	1 976
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvelat					
Lainat rahoituslaitoksilta	3	8 000	6 000	8 000	6 000
Eläkelainat	2	145	258		
Osamaksuvelat	2	491	856	9	12
Rahoitusleasingvelat	2	688	877		
Ostovelat	2	12 017	9 413	7 944	7 018
Maksamattomat ammatinharjoittajapalkkiot	2	16 971	19 091	16 813	19 091
Yrityskauppoihin liittyvä kauppahintavelka	3	331		314	
Ostovelat konserniyrityksille	2			132	11
Konsernitilivelat	2			44 174	24 162
Yhteensä		38 642	36 495	77 387	56 294
Lyhytaikaiset rahoitusvelat yhteensä		40 697	38 626	79 485	58 271
Rahoitusvelat yhteensä		385 989	362 516	423 412	380 142

Lainoihin rahoituslaitoksilta sisältyvät konsernin pankkilainat ovat vaihtuvakorkoisia ja ne uudelleenhinnoitellaan 1-3 kuukauden välein viitekorkona Euribor 1 tai 3 kuukautta. Hinnoitteluperiodin lyhyiden vuoksi lainojen nimellisarvoa käytetään arviona käypälle arvolle.

Muiden rahoitusvelkojen tasearvot vastaavat olennaisilta osin niiden käypää arvoa, koska diskonttauksen vaikutus ei ole merkittävä velkojen maturiteetti huomioon ottaen. Ehdollisista vastikkeista aiheutuville veloille ei makseta korkoa. Ehdollisista vastikkeista esitetään lisätietoja liitetiedossa 3.

Rahoitusvelkojen luokittelu- ja arvostamisperiaatteet on selostettu tilinpäätöksen laadintaperiaatteissa. Lainojen vakuutena on konserniyritysten osakkeita ja yrityskiinnityksiä, joista on lisätietoja liitetiedossa 25.

Rahoitusleasingvelkojen erääntymisajat

1 000 euroa	Konserni	
	2017	2016
Rahoitusleasingvelkojen bruttomäärä - vähimmäisvuokrat erääntymisajoin		
Yhden vuoden kuluessa	710	965
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	692	1 391
Yhteensä	1 402	2 356
Tulevaisuudessa kertyvät rahoituskulut	-33	-75
Rahoitusleasingvelkojen nykyarvo	1 369	2 281
Rahoitusleasingvelkojen nykyarvo eräänny seuraavasti:		
Yhden vuoden kuluessa	687	877
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	682	1 403
Yhteensä	1 369	2 281

Rahoituksesta johtuvien velkojen muutokset

1 000 euroa	Konserni				
	Lainat rahoitus- laitoksilta	Eläke- lainat	Osamaksu- velat	Rahoitus- leasing- velat	Korolliset velat yhteensä
1.1.2016	300 746	774	1 007	1 608	304 135
Rahoituksen rahavirta	6 307	-387	-261	-835	4 824
Liiketoimintojen yhdistämiset	21 553			1 507	23 060
Uudet osamaksuvelat			776		776
Transaktiokustannukset	-1 912				-1 912
Siirrot erien välillä	140				140
31.12.2016	326 834	387	1 522	2 280	331 024
Rahoituksen rahavirta	21 314	-258	-504	-5 004	15 548
Investointien rahavirta			-201		-201
Liiketoimintojen yhdistämiset	2 185	16	91	4 093	6 385
Uudet osamaksuvelat			631		631
Transaktiokustannukset	576				576
Siirrot erien välillä			-399		-399
31.12.2017	350 910	145	1 140	1 369	353 564

1 000 euroa	Emoyritys			Korolliset velat yhteensä
	Lainat rahoitus- laitoksilta	Osamaksuvelat	Konsernitilivelat	
1.1.2016	300 746	10	13 911	314 667
Rahoituksen rahavirta	28 000		10 250	38 250
Uudet osamaksuvelat		27		27
Transaktiokustannukset	-1 912			-1 912
31.12.2016	326 834	37	24 162	351 032
Rahoituksen rahavirta	23 500	-28	20 012	43 485
Transaktiokustannukset	576			576
31.12.2017	350 910	9	44 174	395 093

18. Omaa pääomaa koskevat liitetiedot

Konserni					
1 000 euroa	Osakemäärä (kpl)	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	Yhteensä
1.1.2016	1 500	1 500	25 281	74 195	100 976
Sijoitus				52 181	52 181
31.12.2016	1 500	1 500	25 281	126 375	153 157
31.12.2017	1 500	1 500	25 281	126 375	153 157

Emoyritys					
1 000 euroa	Osakemäärä (kpl)	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	Yhteensä
1.1.2016	1 500	1 500	25 281	74 195	100 976
Sijoitus				52 181	52 181
31.12.2016	1 500	1 500	25 281	126 375	153 157
31.12.2017	1 500	1 500	25 281	126 375	153 157

Mehiläinen Oy:llä on yksi osakesarja ja jokaisella osakkeella on sama oikeus osinkoon. Kukin osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa. Osakkeiden enimmäismäärä yhtiöjärjestyksen mukaan on 20 000 kappaletta. Osakkeiden vasta-arvo on 1 000 euroa per osake ja enimmäisosakepääoma on 20 miljoonaa euroa. Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

Uusien osakkeiden merkintähinta kirjataan osakepääomaan, jolle sitä osakeantipäätöksen mukaan merkitä kokonaan tai osittain sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Suorituksia sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon voidaan myös tehdä ilman osakeantia. Ylikurssirahastoon sisältyvät vanhan osakeyhtiölain aikana tehdyt suoritukset osakkeen vasta-arvon ylittävien määrien osalta. Käyvän arvon rahastoon sisältyivät myytävissä olevien rahavarojen käypiin arvoihin arvostamisesta kertyneet arvonmuutokset.

Suoritukset emoyrityksen sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon olivat 52,2 miljoonaa euroa vuonna 2016. Suoritus liittyi osin Mainio Vireen hankinnan vastikkeeseen, joka oli oman pääoman ehtoista. Emoyrityksen erillistilinpäätöksen voittovaroihin vaikuttivat vuonna 2017 liiketapahtumat saman määrävallan alaisten yhteisöjen kanssa, jotka kasvattivat voittovaroja 1,7 miljoonaa euroa.

Emoyrityksen jakokelpoinen oma pääoma 31.12.

1 000 euroa	2017	2016
Kertyneet voittovarot edellisiltä tilikausilta	-87 636	-93 462
Tilikauden voitto	11 199	4 170
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	126 375	126 375
Yhteensä	49 939	37 084

Osingon maksaminen tai muu varojen jakaminen yrityksen osakkeenomistajille edellyttää yrityksen rahoittajapankkien etukäteissuostumusta. Varoja ei ole jaettu vuosina 2017 tai 2016.

19. Ostovelat ja muut velat

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Ostovelat	12 017	9 413	7 944	7 018
Maksamattomat ammatinharjoittajapalkkiot	16 971	19 091	16 813	19 091
Ehdolliset vastikkeet (yrityskaupoista aiheutuneet)	2 055	1 485	2 098	1 331
Ennakonpidätysvelka	5 051	4 957	2 168	2 062
Arvonlisäverovelka	2 782	457	615	326
Sosiaaliturvamaksuvelka	229	461	95	165
Yrityskauppoihin liittyvä kauppahintavelka	331		314	
Palkkoihin liittyvät velat	38 717	33 608	19 093	17 201
Henkilöstösivukuluihin liittyvät velat	13 080	8 522	6 029	3 977
Muut	15 763	10 554	5 931	3 135
Velat saman konsernin yrityksille			262	249
Yhteensä	106 996	88 548	61 362	54 556

Muut pitkäaikaiset velat on eritelty liitetiedossa 17.

20. Johdannaiset

Konserni on suojautunut korkojohdannaisella vaihtuvakorkoisen lainan viitekoron muutoksista aiheutuvalta korkojen rahavirtaan liittyvältä riskiltä. Korkojohdannainen eräntyi heinäkuussa 2017. Lisätietoja eräntyneestä suojauksesta on esitetty liitetiedossa 21.

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Käyvät nettoarvot				
Lyhytaikaiset johdannaisvelat				
Koronvaihtosopimukset		646		646
Yhteensä		646		646
Johdannaisten nimellisarvot		220 000		220 000
Yhteensä		220 000		220 000

21. Rahoitusriskien hallinta

Riskienhallinnan periaatteet ja prosessi

Mehiläinen altistuu erilaisille rahoitusmarkkinariskeille, joita hallitaan hallituksen hyväksymien riskienhallintatoimenpiteiden mukaisesti. Mehiläisen rahoitustoimintojen päätavoitteena on turvata riittävä rahoitus ja tunnistaa, mitata ja hallita rahoituksellisia riskejä. Vastuu konsernin rahoitusriskien hallinnasta on Mehiläinen Oy:n talousjohtajalla. Pääasialliset rahoitusriskit ovat rahoitustoimintoihin liittyvä luottoriski, likviditeetti- ja jälleenerahoitusriski, korkoriski sekä myyntisaamisiin liittyvä luottoriski.

Markkinariskit

Korkoriski

Konserni altistuu korkoriskille, kun markkinakorkojen ja korkomarginaalien muutokset vaikuttavat rahoituskuluihin, sijoitusten tuottoihin ja korollisten erien arvostukseen. Merkittävin vaikutus Mehiläisen korkoriskiin on lainajärjestelyllä. Lainajärjestelyyn sisältyy syndikoituja vaihtuvakorkoisia luottoja, joihin liittyvää korkoriskiä suojattiin konvertoimalla korkoa kiinteäksi koronvaihtosopimuksella. Korkojohdannaisella suojattiin vuonna 2021 erääntyvä 220 miljoonan euron bullet-luotto heinäkuun 2017 alkuun asti. Velkajärjestelyssä oli korkolattia nolla prosenttia, jota koronvaihtosopimukseen ei sisällynyt. Koronvaihtosopimuksen perusteella konserni maksoi kiinteää korkoa 0,2025 prosenttia pa ja sai vaihtuvaa korkoa, joka on sidottu 1 kuukauden Euriboriin, lisättyä konsernin korkomarginaalilla. Konsernin korollisten velkojen keskimääräinen vuosikorko oli korkosuojaus huomioiden noin 4,0 prosenttia (2016: 4,8 prosenttia).

Konserni on arvioinut markkinakorkojen nousun ja laskun vaikutusta konsernin korkokuluihin ja tulokseen ennen veroja muiden tekijöiden säilyessä muuttumattomana. Tilikauden lopun lainamäärällä ja korkoehdoilla markkinakoron nousu yhdellä prosenttiyksiköllä vaikuttaisi konsernin korkokuluihin ja tulokseen -2,2 miljoonaa euroa. Lainajärjestelyn korkomarginaalit on sidottu nettovelka/oikaistu käyttökate -kovenanttiin (ks. kohta Likviditeetti- ja jälleenerahoitusriski).

Likviditeetti- ja jälleenerahoitusriski

Konsernin liiketoiminnan ja laajentumistavoitteiden kannalta on tärkeää, että konsernilla on rahavarojen lisäksi riittävästi luottojärjestelyitä käyttöpääomatarpeiden ja yritysostojen rahoittamiseen. Konsernin likviditeettiä ennustetaan sekä keskipitkällä että lyhyellä aikavälillä rahoitustarpeen ennakoimiseksi. Konsernin liiketoiminta on kannattavaa eikä konsernin näkemyksen mukaan merkittävää riskiä rahoituksen saatavuuteen liittyen ole.

Tilinpäätöshetken rahavarat olivat konsernissa 32,0 miljoonaa euroa (39,6 miljoonaa euroa) ja emoyrityksessä 20,8 miljoonaa euroa (25,9 miljoonaa euroa). Mahdolliset rahavarojen sijoitukset tehdään korollisiin, likvideihin, matalariskisiin instrumentteihin.

Vuonna 2017 nostettiin uusi 10 miljoonan euron fasiliteetti sekä 20 miljoonan euron fasiliteetti sekä muutettiin kovenanttiehtoja. Konsernin fasiliteetit erääntyvät pääosin syyskuussa 2021 ja osin syyskuussa 2020. Konsernin valmiusluottojärjestelyä korotettiin 35 miljoonasta 65 miljoonaan euroon. Valmiusluotos-ta oli tilikauden päättyessä käytössä 4,4 miljoonaa euroa, joka oli allokoituna takausjärjestelyyn. Velkojen erääntyminen on esitetty seuraavassa maturiteettijakauma -taulukossa:

Konsernin rahoitusvelkojen erääntymisajat

2017							
Konserni							
1 000 euroa	1-6 kk	6-12 kk	1-2 vuotta	2-3 vuotta	3-4 vuotta	yli 4 vuotta	Yhteensä
Lainat	10 719	10 654	22 851	26 909	336 278		407 410
Rahoitusleasingvelat	370	317	510	163	9		1 369
Osamaksuvelat	245	245	325	325			1 140
Ehdolliset vastikkeet (yrityskaupoista aiheutuneet)	1 539	394	1 213	63			3 210
Ostovelat	12 017						12 017
Maksamattomat ammattinharjoittajapalkkiot	16 971						16 971
Yrityskaappoihin liittyvä kauppahintavelka	331						331
Yhteensä	42 192	11 610	24 899	27 460	336 287		442 447

2016							
Konserni							
1 000 euroa	1-6 kk	6-12 kk	1-2 vuotta	2-3 vuotta	3-4 vuotta	yli 4 vuotta	Yhteensä
Lainat	9 397	9 298	18 062	18 249	21 923	312 810	389 739
Rahoitusleasingvelat	510	454	706	515	161	9	2 356
Osamaksuvelat	428	428	333	333			1 522
Ehdolliset vastikkeet (yrityskaupoista aiheutuneet)	1 140	345	858				2 343
Ostovelat	9 413						9 413
Johdannaiset		646					646
Maksamattomat ammattinharjoittajapalkkiot	19 091						19 091
Yhteensä	39 979	11 171	19 960	19 097	22 084	312 819	425 108

Emoyrityksen rahoitusvelkojen erääntymisajat

2017							
Emoyritys							
1 000 euroa	1-6 kk	6-12 kk	1-2 vuotta	2-3 vuotta	3-4 vuotta	yli 4 vuotta	Yhteensä
Lainat	10 572	10 654	22 851	26 909	336 278		407 263
Osamaksuvelat	5	5					9
Ehdolliset vastikkeet (yrityskaupoista aiheutuneet)	1 539	394	1 213	63			3 210
Ostovelat	7 944						7 944
Maksamattomat ammattinharjoittajapalkkiot	16 813						16 813
Yrityskaappoihin liittyvä kauppahintavelka	314						314
Konsernitilivelat	44 174						44 174
Yhteensä	81 361	11 053	24 064	26 972	336 278		479 728

2016

Emoyritys

1 000 euroa	1-6 kk	6-12 kk	1-2 vuotta	2-3 vuotta	3-4 vuotta	yli 4 vuotta	Yhteensä
Lainat	9 266	9 168	17 933	18 249	21 667	312 810	389 093
Osamaksuvelat	6	6	12	12			37
Ehdolliset vastikkeet	970	370	1 004				2 343
Ostovelat	7 018						7 018
Johdannaiset		646					646
Maksamattomat ammattinharjoittajapalkkiot	19 091						19 091
Konsernitilivelat	24 162						24 162
Yhteensä	60 512	10 190	18 948	18 261	21 667	312 810	442 389

Taulukon velat on esitetty diskonttaamattomina ja lukuihin sisältyvät pääoman takaisinmaksut ja korollisten velkojen osalta koronmaksut. Lainoihin sisältyvät lainat rahoituslaitoksilta sekä eläkelainat.

Konsernin lainasopimus sisältää sopimuksessa määritellyn mukaisesti nettovelan ja oikaistun käyttökateen (EBITDA) suhteeseen perustuvan kovenantin, joka vaikuttaa myös lainajärjestelyn korkomarginaaleihin. Lisäksi lainasopimus sisältää lainaehdoissa määritetyllä tavalla lasketun oikaistun käyttökateen ja korkokulujen suhteeseen perustuvan kovenantin, investointien enimmäismäärään perustuvan kovenantin sekä muita tavanomaisia ehtoja. Konserni raportoi lainoihin liittyvistä kovenanteista rahoittajille vuosineljänneksittäin. Mahdollisen kovenanttiehtojen rikkomisen seurauksena rahoittaja voi vaatia lainojen nopeutettua takaisinmaksua. Konsernin kaikki lainoihin liittyvät kovenanttiehdot ovat täyttyneet vuonna 2017. Lainojen vakuuksista on kerrottu liitetiedossa 25.

Luottoriski

Konsernin luottoriski muodostuu pääasiassa liiketoimintaan liittyvien myyntisaamisten luottoriskistä. Konsernilla on myös vähäisiä määriä lainasaamisia, joihin liittyy luotto- ja vastapuoliriski. Myyntisaamisiin liittyvä luottotappioriski on alhainen, sillä palveluita ostavilla kunnilla, vakuutusyhtiöillä ja yritysasiakkailta on konsernin luottopolitiikan mukaisesti etukäteen tarkastettu ja hyvä luottoluokitus. Konsernin myynti ei keskity yksittäisille suurille asiakkuuksille, vaan jakaantuu suurelle määrälle yksittäisiä asiakkaita. Yksityisasiakkaille suunnatuista palveluista saadaan pääosin käteismaksu. Perintäprosessissa käytetään ulkopuolisen perintätoimiston palveluita. Myyntisaamisten ikäjakauma ja myyntisaamisista kirjatut arvonalentumiset on esitetty liitetiedossa 15.

Valuuttariski

Konserni toimii pääasiassa Suomessa, joten sillä ei ole merkittävää toimintoihin liittyvää valuuttakurssiriskiä. Myös konsernin lainat ovat euromääräisiä.

22. Varaukset

Konserni

1 000 euroa	Uudelleen- järjestely- varaus	Tappiolliset sopimukset	Muut varaukset	Yhteensä
1.1.2016	330	268	242	840
Varausten lisäykset		2 963	230	3 193
Liiketoimintojen yhdistämiset		1 972		1 972
Käytetyt varaukset	-82	-479	-242	-803
31.12.2016	248	4 724	230	5 202
Varausten lisäykset		1 820	137	1 957
Käytetyt varaukset	-83	-2 811	-160	-3 054
31.12.2017	165	3 733	207	4 106

1 000 euroa	2017	2016
Lyhytaikaiset varaukset	1 979	2 182
Pitkäaikaiset varaukset	2 127	3 019
Yhteensä	4 106	5 202

Emoyritys

1 000 euroa	Uudelleen- järjestely- varaus	Tappiolliset sopimukset	Muut varaukset	Yhteensä
1.1.2016	330	268	242	840
Varausten lisäykset		134	124	258
Käytetyt varaukset		-39	-242	-282
Liiketapahtumat saman määräysvallan alaisten yhteisöjen kanssa	-330			-330
31.12.2016	0	363	124	487
Varausten lisäykset		744	30	774
Yritysjärjestelyissä tulleet		150	27	177
Käytetyt varaukset		-432	-96	-528
31.12.2017	0	825	85	910

1 000 euroa	2017	2016
Lyhytaikaiset varaukset	648	299
Pitkäaikaiset varaukset	263	188
Yhteensä	910	487

Uudelleenjärjestelyvaraukset

Uudelleenjärjestelyvaraukseen sisältyy lähinnä Turun Hoiva -liiketoiminnan lopettamiseen liittyviä kustannuksia. Varaus siirtyi 2016 Mehiläinen Hoivapalvelut -konserniyritykseen liiketapahtumana saman määräysvallan alaisten yhteisöjen välillä. Varauksen odotetaan realisoituvan vuoteen 2020 mennessä.

Tappiolliset sopimukset

Tappiolliset sopimukset sisältävät vuokrat tyhjiällä olevista vuokratiiloista, tappiollisen sopimuksen palveluhankinnosta sekä yrityskaupassa tulleen tappiollisen asiakassopimuksen. Varausten odotetaan realisoituvan vuoteen 2022 mennessä.

Muut varaukset

Muut varaukset sisältävät päätyneisiin työsuhteisiin liittyviä kustannuksia. Varausten odotetaan realisoituvan vuoden 2018 aikana.

23. Pääomarakenteen hallinta

Pääomana hallinnoidaan konsernitaseen osoittamaa omaa pääomaa. Konserniin ei sovelleta ulkopuolisia pääomavaatimuksia. Pääoman hallinnan tavoitteena on pyrkiä pääomarakenteeseen, jonka avulla konserni varmistaa liiketoiminnan normaalit pitkän ja lyhyen aikavälin toimintaedellytykset. Merkittävimmät pääomarakenteeseen vaikuttavat tekijät ovat mahdolliset konsernin rakennejärjestelyt, yrityshankinnat, osinkopolitiikka sekä liiketoiminnan kannattavuus. Pääomarakenteen kehitystä seurataan nettovelkaantumisasteella sekä vertaamalla korollisia nettovelkoja käyttökatteeseen, johon myös yksi konsernin lainajärjestelyn kovenanteista perustuu.

Nettovelkaantumisaste vuosina 2017 ja 2016

1 000 euroa	2017	2016
Korolliset rahoitusvelat	353 564	331 024
Korolliset saamiset	4 760	4 385
Rahavarat	31 964	39 627
Korolliset nettovelat	316 840	287 012
Oma pääoma yhteensä	105 551	68 369
Nettovelkaantumisaste (gearing) %	300,2	419,8

24. Lähipiiritapahtumat

Lähipiiriin luetaan Mehiläisen kanssa samaan konserniin kuuluvat omistajat Mehiläinen Holding AB, sen emoyritykset ACTR Holding AB ja Actor S.C.A sekä Triton Masterluxco 3 S.A.R.L ja KKR Actor Investor S.A.R.L sekä näiden kanssa samaan konserniin kuuluvat tytäryritykset ja osakkuusyritykset.

Konsernin lähipiiriin luetaan lisäksi konsernin johtoon kuuluvat avainhenkilöt, joita ovat emoyrityksen hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja, talous- ja rahoitusjohtaja sekä konsernin johtoryhmän jäsenistä liiketoiminnoista vastaavat johtajat, sekä heidän läheiset perheenjäsenensä ja heidän määräysvallassaan tai yhteisessä määräysvallassaan olevat yhteisöt.

Konsernin lähipiiriin kuuluvat myös tytäryritykset, osakkuusyritykset Laser-Porus Oy, HYKSin kliiniset palvelut Oy ja Orton Oy. Emoyrityksen lähipiiriin kuuluvat sen suorassa ja epäsuorassa omistuksessa olevat tytäryritykset ja osakkuusyritykset. Konserniyritykset on lueteltu jäljempänä.

Emoyrityksen lähipiiri on sama kuin konsernilla. Konsernin lähipiiritapahtumina on esitetty sellaiset tapahtumat, jotka eivät eliminoitu Mehiläinen-konsernin konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Lähipiiriin kuuluvien tahojen kanssa tapahtuneet liiketoimet ovat olleet markkinaehtoisia.

Lähipiirin kanssa toteutuneet liiketapahtumat sekä saamiset ja velat

Konserni

1 000 euroa	Myynnit	Saamiset	Laina-saamiset	Ostot	Muut kulut	Velat	Saadut korot ja osingot
2017							
Osakkuusyrietykset	90		100				14
Omistajat		2	640	47	65		
Yhteensä	90	2	740	47	65		14
2016							
Osakkuusyrietykset	93						
Omistajat		420		202	61	32	
Yhteensä	93	420		202	61	32	

Emoyritys

1 000 euroa	Myynnit	Saamiset	Laina-saamiset	Ostot	Muut kulut	Velat	Saadut korot ja osingot	Maksetut korot ja osingot
2017								
Tytäryrietykset	6 301	23 958	1 380	1 708		262	1 003	
Osakkuusyrietykset	90		100				14	
Omistajat		2	640	47	65			
Yhteensä	6 391	23 960	2 120	1 755	65	262	1 017	
2016								
Tytäryrietykset	1 408	25 100		348		24 410	1 614	68
Osakkuusyrietykset	93							
Omistajat		420		202		32		
Yhteensä	1 500	25 520		550		24 442	1 614	68

Mehiläinen Oy on antanut 5 miljoonan euron suuruisen yleistakauksen tytäryritysvelkojen vakuudeksi. Lisäksi Mehiläinen Oy:n pankkitakauslimiittiin sisältyy 0,5 miljoonaa euroa tytäryritysten pankkitakauksia.

Ylimpään johtoon kuuluvien avainhenkilöiden työsuhde-etuudet

Konserni

1 000 euroa	Toimitusjohtaja	Johtoryhmä ¹⁾	Yhteensä
2017			
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	594	2 074	2 667
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	178	43	221
Palkkiot hallituksen jäsenille			352
Yhteensä	772	2 117	3 241
2016			
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	500	1 790	2 290
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	147	46	193
Palkkiot hallituksen jäsenille			218
Yhteensä	647	1 836	2 701

¹⁾ Talous- ja rahoitusjohtaja ja johtoryhmän jäsenistä liiketoimintajohtoon kuuluvat jäsenet. Näiden osalta työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet sisältävät vain lisäeläkkeet.

Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät palkan ja etuuksien lisäksi tulospalkkiot sekä bonuspalkkiot. Johdon palkkoihin ja muihin lyhytaikaisiin työsuhde-etuuksiin sisältyy toimitusjohtajan osalta palkkaa 308,4 tuhatta euroa, suoriteperusteisesti vuodelta 2017 kertynyttä bonusta 280,0 tuhatta euroa. Vuonna 2017 toimitusjohtajalle maksettiin bonusta 280,0 tuhatta euroa vuodelta 2016.

Toimitusjohtajan irtisanomisaika on kuusi kuukautta ja yrityksen irtisanoessa toimitusjohtajan maksettava erakorvaus vastaa 12 kuukauden palkkaa. Eläkeikä vastaa Suomen lakisääteistä eläketurvaa.

Vuonna 2017 konsernitilinpäätökseen sisältyy konsernin emoyritys Mehiläinen Oy sekä seuraavat tytäryritykset

Tytäryritykset	Kotipaikka	Omistus (%)	Osuus äänivallasta (%)
Desiker-Aurinkomäki Oy	Helsinki	100	100
Familiar Oy	Helsinki	100	100
Elämäntalo Oy ²⁾	Espoo	100	100
Haapajärven Kimppakoti Oy ²⁾	Haapajärvi	100	100
Hoiva Mehiläinen Oy ¹⁾	Helsinki	100	100
Hoivakoti Auringonnousu Oy ²⁾	Myrskylä	100	100
Hoivakoti Atzalea Oy ²⁾	Vantaa	100	100
Hämeen Tukikoti Oy	Hämeenlinna	100	100
Itä-Suomen Hoitokodit Oy ²⁾	Joensuu	100	100
Itä-Uudenmaan Palvelukoti Oy	Loviisa	100	100
ISH-Kiinteistöt Oy ²⁾	Joensuu	100	100
Joutsan Kartanokoti Oy ²⁾	Jyväskylä	100	100
Kiikan Palvelukoti Oy ²⁾	Sastamala	100	100
Kormel Oy ²⁾	Kouvola	100	100
Kotipalvelu Mehiläinen Oy ¹⁾	Espoo	100	100
Kouvolan Lääkärikeskus Oy ²⁾	Kouvola	100	100
Kymen Nuorten Asema Oy ²⁾	Iitti	100	100
Lapin Lääkärikeskus Oy ²⁾	Rovaniemi	100	100
Lappeenrannan Palvelukoti Oy	Lappeenranta	100	100
Lastensuojelulaitos Eemeli Oy	Harjavalta	100	100
Mainio Care Oy	Helsinki	100	100
Mehiläinen Eesti OÜ	Tallinna	100	100
Mehiläinen Arwola Oy ¹⁾	Akaa	100	100
Mehiläinen Hoivapalvelut Oy	Helsinki	100	100
Mehiläinen Länsi-Pohja Oy ³⁾	Kemi	100	100
Mehiläinen Raija Oy ¹⁾	Hausjärvi	100	100
Mehiläinen Terveyspalvelut Oy	Helsinki	100	100
MilaPro Oy	Lieto	100	100
OmaPartners Oy	Helsinki	6,1	56,4
OIVA Riihi Oy	Kuopio	100	100
Palmukoti Oy	Helsinki	100	100
Palvelutalo Kotiranta Oy ²⁾	Eno	100	100
Perhe- ja Palvelukodit Suomalainen Oy ²⁾	Kuopio	100	100
Riekkomäen Palvelu Oy	Rauma	100	100
SAP-Care Oy ²⁾	Kaarina	100	100
SM Amiprix Oy	Raahe	100	100
Toivonlahti Oy ²⁾	Joensuu	100	100
Viitasaaren Ruustinna Oy	Viitasaari	100	100
Väestöliiton klinikat Oy ²⁾	Helsinki	100	100

Vuonna 2017 fuusioidut tytäryritykset	Kotipaikka
Adenova Lääkärikeskus Oy ⁴⁾	Espoo
Iisalmen Hammaspaikka Oy ⁴⁾	Iisalmi
Ilmaria Oy	Harjavalta
Kauhavan Mummola Oy	Kauhava
Kiinteistöosakeyhtiö Kuoreniemen Suvi	Mänttä-Vilppula
Kotinummi Oy ⁴⁾	Kouvola
Kotkan Lääkärikeskus Oy ⁴⁾	Kotka
Kotkan Leikkaussali Oy ⁴⁾	Kotka
Kritima Oy	Turku
KritimaTec Oy	Turku
Malmin Torin Hammaslääkärit Oy ⁴⁾	Helsinki
Mehiläinen Hammashoitopalvelut Oy ⁴⁾	Helsinki
NEO Terveys Oy ⁴⁾	Turku
Neuro NEO Oy	Turku
OY NEO Healthcare International Ltd	Turku
Tapiolan Hammaslääkäriasema Oy ⁴⁾	Espoo
Vaasan Hammas Oy ⁴⁾	Vaasa

Vuonna 2017 puretut tytäryritykset	Kotipaikka
ITTE Imatran Tutkimus ja Terveys Oy	Imatra
Kotkan Radiologikeskus Oy	Kotka
Kajaanin Lääkärikeskus Oy	Kajaani

Vuonna 2017 myydyt tytäryritykset	Kotipaikka
MV Partners Oy	Helsinki

Osakkuusyrietykset	Kotipaikka
Laser-Porus Oy	Oulu
HYKSin kliiniset palvelut Oy ²⁾	Helsinki
Orton Oy ²⁾	Helsinki

¹⁾ Nimenmuutos vuonna 2017

²⁾ Hankinta vuonna 2017

³⁾ Perustettu vuonna 2017

⁴⁾ Fuusioitu emoyritykseen

Tiedot yrityshankinnoista on esitetty liitetiedossa 3.

25. Vastuusitoumukset

Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat 31.12.

Konserni vuokralleottajana

Toimitilavuokrat	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
1 000 euroa				
Yhden vuoden kuluessa	65 404	55 479	31 539	26 845
2-5 vuoden kuluessa	201 294	178 945	81 861	77 628
Yli viiden vuoden kuluessa	253 823	199 970	71 423	56 159
Yhteensä	520 521	434 394	184 823	160 632

Muut vuokrat	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
1 000 euroa				
Yhden vuoden kuluessa	1 526	2 361	1 046	1 149
2-5 vuoden kuluessa	1 308	2 322	857	1 080
Yhteensä	2 834	4 683	1 903	2 229

Konserni vuokralleantajana

1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Yhden vuoden kuluessa	973	401	490	221
2-5 vuoden kuluessa	1 321	416	1 123	416
Yli viiden vuoden kuluessa	294		294	
Yhteensä	2 588	817	1 907	637

Konserni on ottanut vuokralle lähes kaikki käyttämänsä toimitilat. Vuokravastuiden määrä on kasvanut merkittävästi konsernin yrityshankintojen ja laajentumisen seurauksena. Vuokravastuut liittyvät uusiin hoivakoteihin, lääkärikeskuksiin sekä hammaslääkäriyksiköihin. Määriltään merkittävimpien vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat pääsääntöisesti viidestä viiteentoista vuoteen. Suureen osaan vuokrasopimuksista sisältyy indeksiehto ja osaan liittyy mahdollisuus jatkaa sopimusta alkuperäisen päättymispäivän jälkeen. Konserni on edelleenvuokrannut yksittäisiä toimitiloja, jotka eivät ole liiketoiminnan käytössä.

Mehiläinen Terveyspalvelut Oy:llä on ulkoistamissopimukseen liittyvä vuokravastuu, noin miljoona euroa vuodessa vuoteen 2026 asti. Yrityksellä on oikeus laskuttaa vuokra edelleen sopimusosapuolelta osana ulkoistamissopimusta, eikä vastuuta ole tästä syystä sisällytetty yllä esitettyihin lukuihin.

Marraskuussa 2017 on Mehiläinen Terveyspalvelut Oy allekirjoittanut sopimuksen Keminmaan terveyskeskuskiinteistön ostamisesta 4,2 miljoonan euron hintaan. Kauppaa ei ole vielä pantu täytäntöön kunnan päätöksestä tehdyn valituksen johdosta.

Osana normaalia liiketoimintaa konserni on tehnyt indikaatiivisia tarjouksia hoivakiinteistöistä ja näistä sitovaksi luokiteltu oli Someron hoivakiinteistö, jossa vuokrien nykyarvo noin 11 miljoonaa euroa.

Kaudella kului kirjattujen vuokrien määrä on esitetty liitetiedossa 7 ja vuokratuotot liitetiedossa 4.

Vakuudet ja muut vastuusitoumukset 1 000 euroa	Konserni		Emoyritys	
	2017	2016	2017	2016
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Yrityskiinnitykset ¹⁾	975 630	975 117	795 600	795 600
Pantatut tytäryritysosakkeet ¹⁾	46 785	46 785	210 043	210 043
Talletus vuokrasopimuksen vakuutena	805	627	328	305
Pantatut muut osakkeet ²⁾		442		442
Toimisto- ja liiketilan kiinnitys ³⁾	1 800			
Yhteensä	1 025 021	1 022 971	1 005 971	1 006 390

¹⁾ Pantatut tytäryhtiösakkeet sekä konsernin yrityskiinnityksistä 975 miljoonaa euroa ovat lainajärjestelyn vakuutena. Yrityskiinnitykset sisältävät myös 0,6 miljoonan euron edestä ostettujen yritysten vakuuksia (2016: 0,1 miljoonaa euroa), jotka ovat palautuneet tilikauden jälkeen tai kuolettavina tilikauden vaihtuessa. Taulukossa on esitetty pantatut tytäryritysosakkeet yhtiöistä, joihin ei kohdistu yrityskiinnitystä.

²⁾ Yleisvakuutena konsernin rahoittajapankeilla.

³⁾ Toimisto- ja liiketilan kiinnitys on yrityskaupan mukana tullut yleisvakuus, johon liittyvä laina on maksettu pois vuonna 2017. Vakuus on vapautettu tammikuussa 2018.

Muut vastuut

Konserni on tavanomaiseen liiketoimintaansa liittyen osallisena erinäisissä oikeuskäsittelyissä. Niillä ei arvioida olevan olennaista vaikutusta konsernin tulokseen tai taloudelliseen asemaan. Verotukseen liittyvästä riita-asiasta on lisätietoja liitetiedossa 9.

Konserniyritys Hoiva Mehiläinen Oy:llä on vuokrasopimuksen päättymiseen liittyvä arviolta 0,2 miljoonan euron velvoite saattaa maa-alueet vuokrauksen edeltämistä vastaavaan tilaan. Vuokrasopimus on pitkäaikainen eikä vuokranantaja ole ilmaissut aietta muuttaa alueen käyttötarkoitusta, joten velvoitetta ei ole sisällytetty konsernin tuloslaskelmaan tai taseeseen.

26. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

1 000 euroa	Konserni	
	2017	2016
Yrityskaappoihin liittyvät tuotot	199	
Yrityskaappoihin liittyvät kulut	-2 268	-2 773
Liiketoimintojen integroimisesta ja uudelleenjärjestelyistä aiheutuneet ja muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat kulut	-5 774	-5 643
Arvonalentumiset	-453	-731
Yhteensä	-8 296	-9 147

Vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin sisältyvät poikkeukselliset tavanomaiseen liiketoimintaan kuulumat-
tomat tapahtumat, kuten yrityskaappoihin liittyvät kulut ja tuotot, joita ovat varainsiirtoverot, asiantuntija-
palkkiot, ehdollisten vastikkeiden käyvän arvon muutokset ja muut kaupan seurauksena syntyneet kulut,
liiketoimintojen integroimisesta ja toiminnan uudelleenjärjestelyistä aiheutuneet kulut, kuten toimipaikkojen
yhdistelystä aiheutuneet kulut, tyhjiksi jääneistä toimitiloista tehdyt vuokrakuluvaraukset ja toiminnan te-
hostamiseen liittyvät kulut, sekä arvonalentumiset.

1 000 euroa	Konserni	
	2017	2016
Liiketoiminnan muut tuotot	199	
Materiaalit ja palvelut	-239	-669
Työsuhde-etuuksista aiheutuneet kulut	-160	-1 308
Poistot ja arvonalentumiset	-453	-731
Liiketoiminnan muut kulut	-7 642	-6 439
Yhteensä	-8 296	-9 147

27. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

Mehiläisen vuonna 2017 sopimat Amfident Oy:n Espoonlahden Hammaslääkäriaseman ja Pantomo Oy:n hammaslääketieteellisen röntgentutkimuksen liiketoiminnan ostot ovat toteutuneet suunnitellusti 1.1.2018 kuten myös Invalidiliiton Asumispalvelut Oy:n ikääntyneiden asumispalveluiden Hämeenlinnan, Kuopion ja Vantaan liiketoimintojen osto 1.2.2018. Mehiläinen on ostanut vammaisten asumispalveluita tuottavat Recare Oy:n 18.1.2018 ja Palvelukoti Eloranta Oy:n 31.1.2018. Mehiläinen on ostanut lastensuojelupalveluita tuottavan Huoltosikka Oy:n 22.3.2018. Mehiläinen on hankkinut L. ja A. Köpman Oy:n Tohtoroi-lääkäriaseman liiketoiminnan sekä lastensuojelupalveluita tarjoavan Pienryhmäkoti Venla Oy:n liiketoiminnan 1.3.2018.

Konsernirakennetta yksinkertaistettiin fuusioimalla SAP-Care Oy emoyhtiönsä Mehiläinen Hoivapalvelut Oy:öön 31.1.2018 ja MilaPro Oy emoyhtiönsä Familiar Oy:öön 28.2.2018.

Kemin ja Tornion kaupunki sekä Keminmaan ja Simon kunnat tulivat osakkaiksi Mehiläinen Länsi-Pohja Oy:ön, minkä jälkeen Mehiläinen Terveyspalvelut Oy omistaa osakkeista 81 prosenttia. Mehiläinen Länsi-Pohja Oy on allekirjoittanut palvelusopimuksen, jonka nojalla se tuottaa perusterveydenhuollon, kuntoutuksen ja erikoissairaanhoidon palveluita Länsi-Pohjan alueella. Palvelusopimusta koskevasta hankintapäätöksestä on kuitenkin valitettu markkinaoikeuteen ja kuntien päätöksistä perustaa Mehiläinen Länsi-Pohja Oy on valitettu hallinto-oikeuteen. Palvelutuotanto on tarkoitus aloittaa väliaikaisella sopimuksella vuoden 2018 aikana, jos tätä ei kielletä.

Hallituksen voitonjakoehdotus

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden tuloksesta ei jaeta osinkoa ja tulos siirretään kertyneet voittovarot -tilille.

Helsinki, 27. päivänä maaliskuuta 2018

Mikael Aro
hallituksen puheenjohtaja

Anders Borg
hallituksen jäsen

Eveliina Huurre
hallituksen jäsen

Young Kim
hallituksen jäsen

Petri Parvinen
hallituksen jäsen

Jan Pomoell
hallituksen jäsen

Arja Talma
hallituksen jäsen

Hans Årstad
hallituksen jäsen

Janne-Olli Järvenpää
toimitusjohtaja

TILINTARKASTAJAN TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsinki, 27. päivänä maaliskuuta 2018

Ernst & Young Oy
Tilintarkastusyhteisö

Mikko Ryttilähti
KHT

Tilintarkastuskertomus

Mehiläinen Oy:n yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Mehiläinen Oy:n (y-tunnus 1927556-5) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1. - 31.12.2017. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä emoyhtiön taloudellisesta asemasta, toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme

suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.

- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitiilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuvissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

MUUT RAPORTOINTIVELVOITTEET

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen ja vuosikertomukseen sisältyvän informaation, mutta se ei sisällä tilinpäätöstä eikä sitä koskevaa tilintarkastuskertomustamme.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsinki, 27. päivänä maaliskuuta 2018

Ernst & Young Oy
tilintarkastusyhteisö

Mikko Ryttilähti
KHT

Konsernin taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

	2017	2016	2015
Liikevaihto, 1 000 euroa	755 544	590 090	505 245
Oikaistu käyttökate, 1 000 euroa	92 797	64 358	50 086
% liikevaihdosta	12,3	10,9	9,9
Käyttökate (EBITDA), 1 000 euroa	84 954	55 942	45 153
% liikevaihdosta	11,2	9,5	8,9
Oikaistu EBITA, 1 000 euroa ¹⁾	73 254	47 057	36 351
% liikevaihdosta	9,7	8,0	7,2
EBITA, 1 000 euroa ¹⁾	65 411	38 641	31 418
% liikevaihdosta	8,7	6,5	6,2
Liikevoitto, 1 000 euroa	59 440	33 103	22 820
% liikevaihdosta	7,9	5,6	4,5
Tilikauden voitto, 1 000 euroa	37 406	13 190	6 311
Oman pääoman tuotto (ROE) %	43,0	37,0	16,5
Sijoitetun pääoman tuotto (ROI) %	14,0	9,7	12,3
Taseen loppusumma, 1 000 euroa	576 396	498 089	384 712
Oma pääoma, 1 000 euroa	105 551	68 369	2 993
Investoinnit, 1 000 euroa	22 122	17 971	14 095
% liikevaihdosta	2,9	3,0	2,8
Omavaraisuusaste %	18,3	13,7	0,8
Nettovelkaantumisaste (gearing) %	300,2	419,8	9 848,3
Korolliset nettovelat, 1 000 euroa	316 840	287 012	294 785
Henkilöstö keskimäärin, kpl	5 888	4 502	3 798
Liikevaihto / henkilöstö keskimäärin, 1 000 euroa	128	131	133

¹⁾ EBITDA - (poistot - yrityskaupoista syntyneiden aineettomien hyödykkeiden poistot)

Tunnuslukujen laskentaperiaatteet

OMAN PÄÄOMAN TUOTTO (ROE) %	=	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma yhteensä (kauden alun ja lopun keskiarvo)}}$	x 100
SIJOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO (ROI) %	=	$\frac{\text{Tulos ennen veroja + rahoituskulut}}{\text{(Taseen loppusumma - korottomat velat) (kauden alun ja lopun keskiarvo)}}$	x 100
OMAVARAISUUSASTE %	=	$\frac{\text{Oma pääoma yhteensä}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}}$	x 100
NETTOVELKAANTUMISASTE (GEARING) %	=	$\frac{\text{Korolliset velat - (korolliset saamiset + rahavarat)}}{\text{Oma pääoma yhteensä}}$	x 100
KÄYTTÖKATE (EBITDA)	=	Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset	
OIKAISTU KÄYTTÖKATE	=	Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset + käyttökatteen vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	
EBITA	=	EBITDA - (poistot - yrityskaupoista syntyneiden aineettomien hyödykkeiden poistot)	
OIKAISTU EBITA	=	EBITDA - (poistot - yrityskaupoista syntyneiden aineettomien hyödykkeiden poistot) + EBITA:n vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	
KOROLLISET NETTOVELAT	=	Korolliset velat - (korolliset saamiset + rahavarat)	
KOROTTOMAT VELAT	=	Velat yhteensä - korolliset velat	
HENKILÖSTÖ KESKIMÄÄRIN	=	Keskiarvo laskettu kuukauden henkilöstömäärien keskiarvona (henkilötyövuosiksi muutettuna)	

Tunnuslukujen täsmäytys IFRS-tilinpäätöslukuihin

1 000 euroa	2017	2016
Sijoitetun pääoman tuotto (ROI) %		
Tulos ennen veroja	45 148	16 509
Rahoituskulut	15 142	17 659
Taseen loppusumma 1.1.	498 089	384 712
Korottomat velat 1.1.	-98 696	-77 584
Taseen loppusumma 31.12.	576 396	498 089
Korottomat velat 31.12.	-117 282	-98 696
Sijoitetun pääoman tuotto (ROI) %	14,0	9,7
Omavaraisuusaste %		
Oma pääoma yhteensä	105 551	68 369
Taseen loppusumma	576 396	498 089
Saadut ennakot	-957	-50
Omavaraisuusaste %	18,3	13,7
Nettovelkaantumisaste (gearing) %		
Korolliset velat	353 564	331 024
Korolliset saamiset	-4 760	-4 385
Rahavarat	-31 964	-39 627
Korolliset nettovelat	316 840	287 012
Oma pääoma yhteensä	105 551	68 369
Nettovelkaantumisaste (gearing) %	300,2	419,8
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		
Yrityskauppoihin liittyvät tuotot	199	
Yrityskauppoihin liittyvät kulut	-2 268	-2 773
Liiketoimintojen integroimisesta ja uudelleenjärjestelyistä aiheutuneet ja muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat kulut	-5 774	-5 643
Käyttökateen ja EBITA:n vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	-7 843	-8 416
Arvon alentumiset	-453	-731
Liikevoiton vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	-8 296	-9 147
Käyttökate (EBITDA) ja oikaistu käyttökate (EBITDA)		
Liikevoitto	59 440	33 103
Poistot ja arvonalentumiset	25 514	22 839
Käyttökate (EBITDA)	84 954	55 942
Käyttökateen vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	7 843	8 416
Oikaistu käyttökate (EBITDA)	92 797	64 358
EBITA ja oikaistu EBITA		
Käyttökate (EBITDA)	84 954	55 942
Poistot	-25 058	-22 838
Yrityskaupoista syntyneiden aineettomien hyödykkeiden poistot	5 516	5 538
EBITA	65 411	38 641
EBITA:n vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	7 843	8 416
Oikaistu EBITA	73 254	47 057

